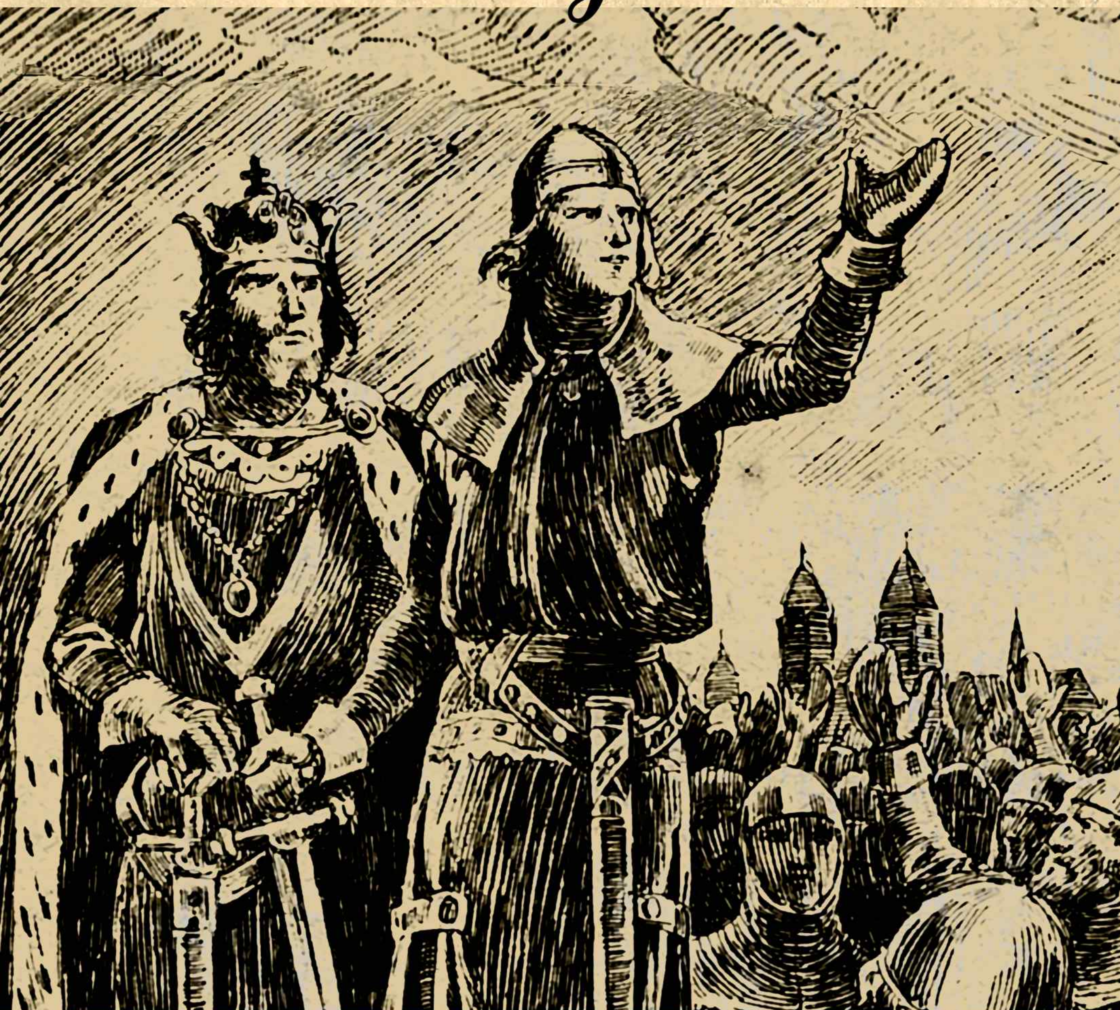
Bibliotek 1800

B. S. Ingemann

Valdemar den Store og hans mænd

B. S. Ingemann

Valdemar den Store
og hans mænd

Historisk digt i to dele

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

Første del

Tiden for nærværende digt falder i den sidste halvdel af det 12. århundrede.

Første sang

Århundreds-stjernen for tolvte gang
sig over Golgathas kors opsvang;
længst østens stråle i Norden lyste,
men Danmarks hjerte i dødskamp gyste:
Tungt Herrens hånd over folket lå;
det var som Dannemarks tid var omme,
som skulde Gudherrens dom nu komme,
og folk og rige og navn forgå.
– Stig op af graven, du slægt, som døde!
Forkynd dit fald og afmal din brøde!
Advar os for udslettelsens dom,
og vis os hvorfra din frelse kom!
Men I, som lyste i tider dunkle;
som klare nordlys ved midnat funkle!
I store ånder, som over jord
med frelsens evige banner fo'r!
Der Herren mægtig sin hånd udstrakte.
og folkeånden til liv genvakte –
lys atter for os fra natlig tid,
I åndekæmper i Herrens strid!
Og blunder atter i blødheds drømme
mit fødeland ved de dybe strømme –
hvad heller raser i blinde lyst
forvildet slægt mod sit eget bryst;
da ryster sjælen og vækker ånden,
og styrker hjertet og ruster hånden

til dansk og stor og til herlig id –
til Danmarks frelse i nødens tid!

Det gungrer i helligtrekongers nat
gennem Haraldstedskov på hulvejen glat;
I frostluft pruste de gangere tre,
under hoven knirker den blanke sne;
på vrinskeren sidder med sværd og skjold
en adelsherre, så høj og bold.
Ham følger skriver og våbensvend,
ad Roskild stunder det rejsetog hen.
– Men fjern er Dannemarks morgen.

Så tavs hendrager den bannersmand;
Han sørger over sit fædreneland.
Skjalm Hvides sønnesøn, djærv og tro,
i højskolestaden ej mer har ro;
ej flere palmer han vinde kan
med vid og lærdom i Frankerland;
fra skolastikkens og kløgtens strid
ham kalder rygtet om nødens tid;
thi fjern er Dannemarks morgen.

Hr. Axel er vorden en mand vel lærd;
men nu har han byttet sin bog for sværd;
ham tidender bares fra hjemmets strand:
Gram tvistulv slider dit fødeland;
to konger [Note 1)] kæmpe om Danmarks rige,
hvor danske sejre, må danske vige.

Fra Slangerup tofte fra Thostrup høj
to sommere ravnen så fed bortfløj.
På Viborg slette, ved bælt, ved vig,
end rovfugl skriger på danske lig [Note 2)].
Højt fra Vendsyssel til Ejderflod
En ørken ligger, besprængt med blod;
Østsjølund ligner en røverkule;
der venden lurer i skovens hule,
og vikingen slæber kvinde og mand
til slavemarked i fremmed land.

Så lød de frasagn om Danmarks kvide.
Nu syn for sagnet har Axel Hvide.
Nys Dannevirke han sukked ved:
For fjenden åbent stod Danmarks led.
Hvorhen med hjemlige blik han så,
i grus der byer og borge lå.
Ej glæder den danste røst hans øre,
før flygtningeklagen hans sjæl må røre.
Og hadets skærende toner runge
fra Nordens kærligheds tunge.

Kong Knud sig styrker med Sachslands mænd,
I Roskild sig ruster påny kong Svend;
I Sjølundskongens udvalgte skare
står Valdemar Hertug og Asbjørn Snare,
dem bringer sit banner nu Axel Hvide;
det brede slagsværd er ved hans side,
stålbrynjen blinker om høje bryst;
den danske skimmel ham bærer med lyst.

Stridsøksen klirrer ved saddelknappen,
om hærden flagrer hermelinskappen.
På råskindsstøvlen guldsporen klinger;
i skjoldet den gyldne kronhjort springer;
og dybt i feltet, det himmelblå,
står en og tyve guldstjerner små.
En mægtig konning han synes at være:
hvo ser ham, hilser den drot med ære;
men hvo ham under guldhjelmen skuer
og ser hvor sjælen i blikket luer
med stille styrke, bestemt og rolig,
som med den højeste gud fortrolig,
han tror at skue i fyrstedragten,
i våbenglansen og ridderpragten
en kirkens kæmpe, som, stille, tro,
i verden færdes for sjælens ro,
og som kun ruster sin arm herneden
til hellig leding for evigheden.

Ved Axels side rider krum,
ud over sadlen bøjet,
hans skriver, tankefuld og stum,
klerkhætten over øjet.

Når månen skinner på hans kind,
hans åsyn tro beretter
den lærdes flid ved lampens skin
i vågne vinternætter.

På hagen dunets vårsæd står,
på panden vinterfuren:

Fast unge mester Langes hår
blev gråt bag klostermuren.

På skrift og bog han har forstand,
på ridderdont helt liden:
Han gumper som en bondemand
med hæl i hestesiden.

Adspredt hans sind er tit bortvendt,
i fjerne old tilstede:
Ved højre hofte har han spændt
den tomme sværdeskede.

Tit Axel smiler ad sin ven
og ad hans sære fagter;
men tit med hædersord igen
ham priser højt og agter.

Mere sælsom dog at skue,
med den store sælskindshue,
vildmandsskægget, bjørnekoften,
køllen og sin dolk ved hoften,
bannerslag på lanseenden,
følger riddersmand og klerk
gamle Arnold, våbensvenden,
lille, muskelknudret, stærk.
Sagn han ved om gamle dage,
kalder gerne dem tilbage
i henfarne skjaldes kvad.
Ej af lærdom han sig roser:
Skolestøv og klostergloser
smiler han i skægget ad.

Men med seerånd begavet,
dyb og løndomsfuld som havet,
svulmer tit den gamles sjæl,
og om Herrens straffedomme,
om de tider, som skal komme,
hvad han dunkelt kan fornemme.
varsler tit hans kæmpestemme,
vild, som elv fra nordenfjeld.

På bakken sagtnes hingstenes gang:
Svend Arnold mindes en gammel sang;
det visen er om fru Grimhilds svig,
den toner i sjælen ham underlig:

"Det var stolten fru Grimhild Note 3)
svøber sit hoved i skind,
så går hun i stenstuen
for alle sine kæmper ind.

Her sidder I, alle mine mænd,
drikker både mjød og vin –
hvo vil helled Haagen slå,
fast han er broder min."

Til mester Lange hr. Axel ser:
Ei trensen han holder i hånden mer;
helt bleg han stirrer på frosne muld.
"Hr. Lange, hvi er I så tankefuld?
Kun lidt Jer forlyster det rejsetog;
langt heller I sysled med skrift og bog."

"Ej derpå – *domine!* Note 4) tænkte jeg nu;
Knud Hertugs dødsnat kom jeg i hu –
mi næniæ ducis canuntur Note 5).
For fire lustrer hint kvad her lød.
da gik den herre alt til sin død.
For tyve vintre hist månen stod,
da drak her jorden hans hjerteblod –
vox sanguinis clamat ex humo Note 6).
Her randt blodkilden til Danmarks nød;
det blod over folkets hoved flød;
hinc cædes, hinc lacrymæ gentis Note 7).
Dog morderen ikke sig glæde skal:
Til dommen gik han fra Fodvigs val,
og hævnet er dog den herre god –
dyrt er han hævnet med kongeblod Note 8).
Haud deseruit poena scelestos Note 9)."

Så taler den skriver på klerkevis,
alt som hos Wilhelmus Bisp, i Paris,
det sæd var i klosterhallen.
Hr. Axel ser sig i skoven om:
"Min Valdemar!" – sukker den herre from –
"ja her din fader er falden.
Før sønnen died på moderskød,
her faderblodet i skoven flød;
og Danmarks krone er falden."

Opad ser den drot og gruer:
"Se! en fjendtlig stjerne luer,
blodrød, over folk og land.

Mord ej mord udsone kan.
Ej forbandelsen bortviger;
kongeblod mod Himlen skriger.
Derfor splittes tronen ad,
derfor væbner broderhad
Danmarks hånd mod eget hjerte.
De, som kongers blod begærte,
tændte selv med tvedragtsånd
blindt i mordersønnens Note 10) hånd
fødelandets mordbrandsflamme."

"*Pereat* Note 11), herre, til sidste led,"
– her mester Lange på sadlen gled –
"*pereat* herre, den morderstamme!
Før får ej Dannemark fred."

"Håber du af Svend da mere,
Sjølunds-kongen, til hvis hær
jeg nu bringer skjold og sværd?
Ejer han da større, flere
fyrstedyder, end kong Knud?"

"Ak, *domine*," – bryder magisteren ud –
"Svend Emundsøn er et vanpilskud
af Erik Ejegods egestamme;
halv ræv han tykkes mig, halv leopard –
med tugt, *humanissime* Note 12) helt bastard –
til skam blev håbet, var han dets rod –
nej bedre spire os efterlod
dankongernes ædle stamme."

"Ja, min Valdemar, til dig"
– her sig Axels stemme hæver –
"Fast til dig nu klynger sig
Danmarks hjerte skjult og bæver.
Som en tjener hist du går,
hvor din fædretrone står;
tro, du for den konge bløder,
som dit folk og land forøder.
For din fod er snaren spændt,
dolken mod dit bryst er vendt,
ej du ser det; men jeg kommer:
Herren har din Axel sendt
til din værner, og han kommer."

Tavs rider de herrer i natten frem,
en morderhule er skoven dem.
På broen gangerens hovslag runger,
med hule stemme svend Arnold sjunger:

> "Ranke hedde den kæmpe,
> han hævned sin faders død:
> Grimhild kvaltes af hungerskvide
> hos Niflungs skat uden brød."

"Gamle ravn, om hævn og mord
her ej mer du sjunge!
Herren, som i Himlen bor,
prise før din tunge!
Mørk er natten, skoven lang,
ondt er her at dvæle;

bedre, vi en messe sang
for de dødes sjæle."

Så til gamle Arnold nu
Axel taler, mørk i hu.
"Strenge drot!" – den svend genmæler –
"frem må ordet, som mig kvæler:
Denne nat mig huer ej,
duer mindst til denne vej:
Er her sket det grumme mord,
hvorom nys I skifted ord;
snarlig vist mit øje skuer
hvad en syndig sjæl ej huer.
Hører I ej kilden hist?
Ser I hvor hin hvide kvist
som en dødningfinger vinker!
Kilden risler, kilden blinker,
hvisker om hvad her er sket,
og hvad jeg i drøm har set."

Så taler svend Arnold med dæmpet røst.
        Til siden gangerne springe;
stridshingsten stejler som til en dyst,
        og vrinsker af mægtig bringe.
Hr. Axel tvinger sin vrinsker brat,
han ser sig om i den sorte nat:
        Ej svend, ej skriver han øjner;
men kilden risler blandt is og sne,
og over den han et kors kan se,
        hvor rødsandsskrænten sig højner.

"Sælsomt," – sukker han, – "ja her,
her er stedet, hvor han segned:
Kilden sprang, hvor helten blegned –
martyr! er din ånd mig nær?
Standser du mig ved din kilde,
er du vidne til min færd;
her da eden, som jeg stille
sværger ved mit kristne sværd!

Danmarks håb og Danmarks ære
skal mit liv indviet være!
Spiren af din kæmperod
værner jeg med liv og blod!
Mod hans fjende er min hånd,
med ham sværd og liv og ånd;
Danmark frelse vi tilsammen!"

"Amen," – lød en stemme, – "amen!"
– bagved hult en røst gentog –
Axel halvt sit sværd uddrog:
"Er det fjender eller venner?"

"*Fiat!* Note 13) *humanissime*!"
Nu han mester Lange kender:
Halvbegravet under sne,
rejser han sin faldne ganger,
mens på knæ den gamle sanger
stirrer stift på korset hen.

"Op nu, fremad, mester Lange!

Tøv ej længer, gamle svend!"

"Stille, herre! lad ham gange!
Se, nu vinker han igen –
vel, det svandt – den pust er omme –
fred med alle sjæle fromme!
Herre, djærv er eders færd:
jeg ej tale tør til døde –
mægtig skræmmed I den røde,
der I rørte ved jert sværd:
ilde han mod månen grinte,
mens han sank i jord og hvinte.
Men den herre, blodig stor,
hvor han skinned, der I svor!
Hvorfor ville I ej agte
staven og den gyldne ring?
Der han det klenod jer rakte,
loved han jer store ting."

Så mumler i skægget den gamle svend,
mens på sin norbak han stiger igen.

"Ti, gamle, ti med de sære drømme!
Kun vældet jeg hørte ved korset strømme;
jeg så kun månen, som skinned rød,
hvor kilden af helgenblodet flød;
jeg så kun egens de frosne grene,
som dryssed sne på de våde stene.
Lad fort os drage vor vej med Gud!
Ej mandevid grunder hans lønråd ud.

Bed tavs din bøn, og far trøstig hen!
Se, natten er intet menneskes ven,
og fjern er Dannemarks morgen."

Note 1: **To konger:**

Knud Magnussen (en søn af den prins Magnus, som havde dræbt Valdemar den Førstes fader, hertug Knud Lavard, i Haraldsted skov den 7. januar 1151) var af jyderne valgt til konge, og Erik Emunds søn Svend (siden kaldet Grathe) herskede i Sjælland og Skåne.

Note 2: **End rovfugl skriger på danske lig:**

Slaget ved Slangerup stod i 1147, og slagene ved Thostrup og Viborg i 1149 og 1150; i disse 3 slag var Knud Magnussen overvundet af kong Svend, og i hint første slag ved Viborg havde den unge hertug Valdemar, i kong Svends tjeneste, i særdeleshed bidraget til sejren.

Note 3: **Det var stolten fru Griemhild:**
Af visen hos Peder Syv, som en sachsisk sanger skal have sunget til advarsel for hertug Knud Lavard, kort før hans morder Magnus mødte ham i skoven.

Note 4: **Domine:**

Latin: Herre.

Note 5: **Mi næniæ ducis canuntur:**
Den herres dødssang jeg hører.

Note 6: **Vox sanguinis clamat ex humo:**
Blodrøsten råber fra jorden.

Note 7: **Hinc cædes, hinc lacrymæ gentis:**
Herfra det fald og dets jammer.

Note 8: **Dyrt er han hævnet med kongeblod:**
Knud Lavards morder, prins Magnus, faldt i slaget ved Fodevig i Skåne, år 1154, og kong Niels, som ansås for medvider i mordet, dræbtes af St. Knuds gildesbrødre i Slesvig samme år.

Note 9: **Haud deseruit poena scelestos:**
I brødens hæle gik straffen.

Note 10: **Mordersønnen:**
Knud Magnussøn.

Note 11: **Pereat:**

Forgå!

Note 12: **Humanissime:**
Menneskeligste, dvs. "værdigste".

Note 13: **Fiat!**
Lad det ske!

Anden sang

På Axels ord den gamle svend
nu lægger bånd på tunge;
han beder tavs; dog snart igen
ham lyster højt at sjunge.
Mod bedre dage ser han hen,
og nynner lystig vise
om Orm, hin raske ungersvend,
som fælded Berner Rise.
"Slig kæmpe, som har kød og blod,
mig lyster vel at møde;
men lidet batter mandemod
og styrke mod de døde.
Vist skal os times bedre dyst
her under skovens lide;
men karle, som har ben i bryst,
på dem kan sværdet bide."
Så mumler han med frejdigt sind
og skæggets is bortstryger.
Snedriven flyer på hvasse vind
og vejens spor bortfyger.
I lærde tankers stille lyst,
ej mester Lange sanser,
at klerkekappen om hans bryst
er stivnet som et panser.
Fra tanken om den gyldne tid
ham storm og frost udriver;

sin nød med strofer af Ovid
helt klassisk han beskriver.

"Vel!" – svarer Axel – "hist er ly,
hist lys fra glug jeg skimter."
Fluks gennem bust og krat de ty
didhen, hvor lyset glimter.
Bag åbne glug i bondehus
det nattelys ej flammer,
men under kæmpehøjens grus
blandt nøgne hvidtjørnstammer.
Igennem hornet fyrrens spån
helt mat kun mægter skinne;
med lygten i den rynkne hånd
der sidder gammel kvinde.
Fast grønne hverkensskørt er skjult
af røde karletrøje,
og under lodne hætte hult
sig drejer udslukt øje.
Til gangertravet lytter hun,
og løfter lygtespånen;
umild hun rører tandløs mund,
og hæver knokkelhånden:

"Har atter I holdt til midnat råd,
I fredløse natteravne!
Vil trællen trampe mod hvasse bråd,
helt lidet skal det ham gavne.
Med øllet og mjøden fik I vel bugt;
Men ræven har jer for fin en lugt:

ham skal ej gåsen besnære.
I ryge ham ej af hulen ud –
ak hjælpe os Gud og gamle St. Knud
for gildesbrødre I ere!"

"Gildesbrødre er vi ej;
se, vi er vildfarne!
Er I selv på rette vej,
før os til jer arne!"

Bleg og langsom hæver sig
karlehøje kvinde:
"Har I lyst, så følger mig!
Husly skal I finde."
Tavs hun går mod højen hen:
Tag er ej at skue;
under muldet dækker den
gamle jættestue.
Kvinden går i højen ind;
der hun brat forsvinder,
– "*Humanissime!* – den kvind
mig om hekse minder.
Derom gamle folketro
meget tant vel drømme;
dog ej en *grammatico*
slige *nugæ* Note 14) sømmer.
Mørke jordbo her måske
fattig *plebem* Note 15) skjuler;
længe lysted mig at se
troglodyters huler."

Halvt i sorte grotte ind
mester Lange gange:
"*Heu*! hvis her en røverkvind
os i kulen fanger!"
Tøvende han stille står,
lyster bort at ride;
men med hellebarden går
fremmerst Axel Hvide.
Klerken vrangt ved højre lænd
griber sværdtom skede.
Udenfor den gamle svend
står til rygstød rede.
Arnold vogter hest og skjold,
han på sten sig bænker:
"Rust jer, ej mod mandevold,
men mod kvinderænker!"

Dybt går gangen under jord,
snæver er dens bue;
indenfor sig, bred og stor,
hvælver stensat stue.
Tørvens røg fra hulen står,
stemmer kan de høre;
inderst halvslukt arne står,
skygger der sig røre.
Under kæmpehøjens tag
freden tykkes ringe:
Trindt på hjortetak og knag
spær og buer klinge.
Axel byder højt gudsfred!

Arneflammen slukkes;
bagved ruller stenen ned,
kæmpegraven lukkes.
Foran falder mægtig sten,
spærrer hulegangen.
Indenfor en stemme gren:
"Nu er ræven fangen."

Ej sit mørke fangebur
sprænger Axel Hvide;
ej på kampestenens mur
hellebard kan bide.
"Er os her til dommedag
nattely da givet!
Dyrt vi købte hus og tag,
købtes det med livet.
I, som her os jordet har!
vel skal I ej fare,
lever hertug Valdemar,
lever Asbjørn Snare."

"*Sua cuivis dies stat* [Note 16)]
– mester Lange sukker –
"nødig dog i Danmarks nat
krøniken jeg lukker.
Dag og lys jeg håbed dog,
Nebulis dilatis [Note 17)] –
Ak, *fragmentum* [Note 18)] blev min bog –
erat sic in fatis. [Note 19)]"

Så klage de fanger i lukte høj.
Foroven drøner så vild en støj:
Med kappehætten om skulder og kind,
stridsøksen skjult under vædderskind,
tre gildesbrødre mod hulen ride.
Helt lystigt de kommer fra lønligt lag;
svend Arnold dem venter med kølleslag:
Dyrt vil han hævne sin herres kvide:
"Og har I hjemme hos heksen her,
I skal betale den niddingsfærd;
af mænd ej fanges hr. Axel Hvide,
med kælling har han ej lært at stride."
Så råber gubben med dybe røst,
og svinger køllen mod bondebryst.
Men der de brødre hint ord fornemme,
den ældste råber med afbrudt stemme:
"Tøv lidt, du glubske, forvovne svend!
Tro ej, du skræmmer tre danske mænd!
Men er hr. Axel vor moders fange,
fri skal han atter af graven gange! –
Så sandt os hjælpe rige St. Knud!
Her Valdemars mænd gange urørt ud.

Ned sprang fra røde ganger
hin liden Ole Stam,
og gamle Arnold Sanger
helt trøst hans ord fornam:
"Vil du os tavshed sværge,
så bind nu hingst og hest,
tag med dig skjold og værge,

og følg os til vor gæst!"

– "Jeg på dit ord vil stole,
næst på min kølle brav;
jeg sladrer ej af skole –
opluk min herres grav!"

"Vi vil dig det ej skjule,
vi grave sprænge kan:
To veje til sin hule
har ræv og fredløs mand."

Til gravens sten de gange
på kampehøjens top:
"Mor Ellen, vær ej bange!
Luk dine sønner op!"
På sten med sværdet klapper
først Ole Stam med klem;
sent over dybe trapper
sig åbner lønlig lem.
Forneden kvinden lyser
med tændte fyrrepind.
Fast gamle svend dog gyser:
Ham huer ej den kvind.
Han sagtelig nedskrider,
med hånd om kølleskaft;
på lejdet mindst han lider,
men mest på egen kraft.

I dybe jættestue
ved pælebord han står;
på gulvet bålets lue

mod loftestenen slår.
Der unge kvinde sysler
med lammeskindets uld;
den blinde gamle nusler
med smudsigt børnekuld.
For fremmed gråskæg bange,
til oldemor de ty:
"Du bussemand kan fange,
se, der er en på ny."
Men mødig af at våge,
hun hører ej derpå;
de gamle øjenlåge
i krog sig lukke må.
Nu, husbond selv er hjemme,
hun slumrer rolig ind.
De bange småbørn gemme
sig under bolsterskind.

Men til den unge kvinde
hr. Ole taler gæv:
"Mor Ellen tog i blinde
en kronhjort for en ræv.
Dæk op for gæstevenner!
for brød I gav dem sten;
men jeg dem bedre kender:
de gør jer ingen mén."
Han løfter sten til side
med stang, som han kan bedst:
"Kom frem, hr. Axel Hvide!
og vær vor kære gæst."

Vred Axel udtriner af mørke gang:
"Fast tiden os faldt i forstuen lang;
I ved vildfarne gæst at husvale –
sligt herberg vil jeg med stål betale."
Dog snarlig mildnes den herres sind:
Den unge viv nejer sig, rød om kind;
husbonden kysser i hånden rask,
og rækker ham den, med et trofast dask:
"Hr. Axel, jeg er en fredløs mand;
på gæster sjældent jeg lide kan.
Min bedstemoder er blind af dage:
Hun skelner ej længer ørn fra krage.
Hun har jer lokket i rævefælde,
det skulle Svend Eriks spejder gælde.
På tro og love velkommen nu!
Skjalm Hvides æt har ej svig i hu."

"Er svig nu gængs i Danmarks land?"
– genmæler Axel Hvide –
"og hvi er du en fredløs mand,
som ej på gæst tør lide?"

"Har du om Ole Stam ej hørt?"
– ham svarer snilde bonde –
"på tinge har jeg ordet ført,
og stridt som bedst jeg kunne.
På landsens gamle skik og sæd
jeg holdt af al formue,
der sjællandsfaren, myg og ræd,
lod af prins Svend sig kue.

I velmagt jeg det ord har sagt,
jeg, fredløs, ej fortryder:
Hvem folket ej gav kongemagt,
kun feje træl adlyder.
Ej sjællandsfaren ene kan
dankonning-navn tilbyde,
sålidt som enkelt dannemand,
som skåning eller jyde.
Forbandet har jeg hver og en,
som Svend til konning kåred,
der Kallesøn og falske Steen
den blinde flok bedåred.
Derfor med viv og børn jeg bor
som vilde dyr i hule:
Nu troskab fredløs er i nord,
og må i grav sig skjule."

Hr. Axel trykker den bondes hånd:
"Begravet er ikke den danske ånd;
har Danmark mange af dine lige,
skal kampen snart af sin høj udstige.
Med riddersværdet ved bondehoften,
og panserringen om vadmelskoften.
Ej længe her du skal fredløs bo,
såfremt du følger mit banner tro,
og spørger ikke om hvo der råder,
men kun hvad folket og riget båder."

"Det lover jeg," – svarer hr. Ole Stam –
"men gid jeg både ske last og skam,

om Svend jeg derfor et godt ord giver;
til fred jeg har, jeg i hulen bliver.
– Men kom nu herre, sid op ved bord!
Jeg ved, du lever ej blot af ord."

Ved højbord bænkes den ædle gæst,
den blinde oldemors hynde næst;
på foldebænken i blund hun sidder,
og mærker hverken til svend eller ridder.
Svend Arnold ser sig fortroligt om;
men vogter trappen, hvorfra han kom,
mens skriveren gnider de valne hænder,
og kappefligen ved arnen brænder.
Der rækker bænke [Note 20)] de knøse to,
og tygger på midnatssulet i ro.
På disk den husmoder klæder breder;
i hængeskabet så travlt hun leder:
På planken sætter hun søbemad,
med syltemælk og med saltmadsfad,
vil gæsten husmild tilhånde gange,
og beder ham flittigt til fadet lange.

"Jeg ved I kommer fra fremmed land,"
– så stammer fredløse bondemand, –
"vist der I smagte helt andre retter,
end dem, vor moder på disken sætter;
foragt dog ikke vor gammelmad!
Med gammel troskab den følges ad."

Hr. Axel priser de gamle skikke.

"Så tænker man nu ved hove ikke,"
– ham svarer liden hr. Ole Stam, –
"at være dansk er nu spot og skam:
På fremmed vis sig den hofmand klæder,
og sjællandsdrotten på tysk kun æder.
Den danske mad er for grov og hård,
derpå sig drotten helt vel forstår.
Madsvenden før var en træl, helt ringe,
knap kan nu landet sig helt frembringe.
De gantesæder, her føres ind,
omskaber folket i sind og skind.
Lad venden os gods og fæ borttage,
han er dog ikke vor største plage:
En djævel kårer jeg før til ven,
end Jyllands Knud eller Sjællands Svend."

Åbenmundet halvt i rus
Ole stammer ved sit krus.
Men nu rejser sig fra hyndet
gamle Ellen oldemor:
"Sønnesøn! hvad har vi syndet!
Hvem var det, du troskab svor?
Mærker du ej hestehoven?
Hører du ej larm i skoven?
Det er Lukas, som dig henter –
se, på galgebanken venter
ravnen hist ved Roskild by –
skynd dig, skynd dig, fly, o fly!"

"Hvad er det? bedstemoder kær!

Du drømmer sært og ilde –
jeg sidder glad og karsk jo her;
ti med slig tone dog stille!"
Hr. Ole rejser sig fra bord;
hint ord ej fred ham under.
Tavs atter Ellen oldemor
på bløde bolster blunder.
Snart rejsefærdig Axel står;
det dages alt derude.
Urolig fredløs bonde går:
I skoven hunde tude.

"Op, brødre, vogter hulen vel!"
– han sværd ved lænden fæster –
"til Roskildmarkens grænseskel
jeg følger høje gæster.
Foragter du ej bonderåd,"
– til Axel han sig vender –
"så skjul din kappe! – den er våd –
hvo ved hvad end dig hænder?
Man siger, guld og fløjel let
i ravneøjne stikker;
min væddervams er grå og slet;
men den er vel så sikker."

"Mod fugle ej jeg mummes vil,"
– så skæmter Axel Hvide –
"snefuglen gør ej fra og til;
den må på gråværk bide.
Men ikke blot mod frost og sne

mig glinser stålets trøje;
den ravn mig lyster vel at se.
som den gør ondt i øje."

"Nu vel, kast over hjelmen da
mit hyllekslag [Note 21)], det grønne!
Måske det mer gør til og fra,
end kløgtig mand kan skønne."

Ej Axel mærker på det ord;
svend Arnold vel det gemmer:
Kun halvt han snilde bonde tror,
og kølleskaftet klemmer.
Hvor ned de kom, de stiger op:
Fuldmånen bleg end skinner;
den runesten på højens top
glad mester Lange finder.
Den gamle skrift han tøver ved,
til mut ham svenden henter;
helt nødig rider han afsted,
på stien Axel venter.
Næst gennem krat i måneskin
det rejsetog fremskrider;
med grønne hyllek over kind,
gråkoften fremmerst rider.

Note 14: **Nugæ:**
Løs snak.

Note 15: **Plebem:**
Almuesfolk.

Note 16: **Sua cuivis dies stat:**

Hver mands time er sat.

Note 17: **Nebulis dilatis:**
Var først tågen borte.

Note 18: **Fragmentum:**
Brudstykke.

Note 19: **Erat sic in fatis:**
Så det var beskikket.

Note 20: **Rækker bænke:**
Strækker sig på bænken.

Note 21: **Hyllekslag:**
Hyllek eller hyllike = rejseslag.

Tredje sang

Ved davredisken i tyske kro
Ulf Svartskæg slikker sin slev i ro;
hans strandhugskarle på gulv sig strække;
bag næs sig skjuler hans vikingssnekke.
Den rigt er lastet med bondens kvæg,
med gyldne bytte fra klostervæg.
På vind og bør han ved skænken bier,
og til den rejsendes pung det svier.
Hans hunde snuser om spor i skov,
og tuder højt, når de lugter rov.
Nu efter silden og øllegrøden
Ulf Svartskæg tager en slurk af mjøden.
Skeløjet vært til hans guldkat ser,
og spørger om ikke han orker mer;
med krumme ryg han for gæsten smidsker,
mens disken han med sit ærme visker:
"Hr. Ulf, I er mig en kløgtig mand;
I ved at fiske i rørte vand.
I venderfolk er ved skænk ej knappe:
For jer man af bedste fad må tappe.
På tinge går det nu ej så strengt,
at derfor en ærlig mand bli'r hængt;
mens Svend og Knud om guldkronen nappes,
man fritter ej om hvor øllet tappes.
Hver mand sig hytter som han kan bedst:
Uldskjorten altid er kroppen næst."

"Mads Tapper, jeg ved, du har kroppen kær,
ej heller din sjæl er en penning værd.
Var alle danske som du og dine,
på nakken Jer kunne en kræmmer trine,
og spørge: Hvad koster nu folk og land?"
Så taler hånligt den vikingsmand,
mens værten guldet fra gulv opsnapper.
Ulf Svartskæg sølvknappet skindvams knapper;
sin guldkat spænder han fast om liv,
derover bæltet med ske og kniv.
Ved lodne brog han sin huggert hænger,
og stålbuen over sin skulder slænger.
Sin hellebard han mod planken slår,
og fluks fra gulvet tolv mand opstår:
"Nu rask til bytte!" – de rakker [Note 22)] tude;
"måske os venter en dyst derude;
men er det bonden med hyllek grøn,
med ham i give jer ej i røn [Note 23)]!"

Så vikingen taler med listig mine,
i sorte studsskæg venderne grine;
Mordlysten tindrer i øjne grå,
vildt fnyser de brakkede næser små.
I beget brogfikke guldmønt klinger;
blodrustne huggert hver røver svinger,
mens ud de fare af sorte kro,
og fjæler [Note 24)] sig brat under plankebro.

Nær broen ved det markskel
Hr. Axel hingsten vender:

"Nu, brave Ole Stam, farvel!
Nu vej og sti jeg kender."
"Først over broen, ædle drot!
Den vej jeg kender vel så godt."
– Alt vikingsstålet blinker.
Fluks Axel drager brede sværd:
"Her venter os en liden færd."
– "Tilbage!" bonden vinker.
"Ha, falske!" råber Arnold vred.
Og hugger ham af sadlen ned –
"ej fler skal du forråde";
og ved sin herres side tro,
den gamle svend, helt kæmpefro,
slår til med hænder både.

"*Qvid sibi vult* [Note 25)] den våbenlarm?"
– opfarer mester Lange,
mens skinnerne på Axels arm
de huggertslag opfange.
Højt gjalder det i morgengry,
de vender hviner vildt i sky,
i sneen blodet flyder.

Ulf Svartskæg er så hård en gast;
hans huggert rammer vist og fast.
og stålet gennembryder.
Da rejser sig den bondemand,
med blod på blege kinder:
"Hav tak, St. Knud!" – udråber han –
Ej mer mig Helved binder."
Og foran Axels vrinsker, gram,

fremstyrter liden Ole Stam
mod sorte venderskare:
"Ha, styrt," – han råber – "eller fly!
Hør hestetramp, hør skjoldegny!
hist kommer Asbjørn Snare."
Det navn dem slår med stræk, som lyn:
som jaget af et åndesyn,
bortflyr de vikingsgaster:
Ulf Svartskæg trodsig står igen;
ham griber gamle Arnold svend,
og hånd til fod ham baster.

Det klaprer under hestesko,
det dundrer over hule bro,
frem sprænger rappe skare;
den høvding ej de følge kan:
Så rider kun i Danmarks land
den raske Asbjørn Snare.
Højt Axel råber ud hans navn;
glad styrter i hinandens favn
de tvillingbrødre bolde:
"Vel mødt, kær broder! som jeg ser,
dit navn mod stimænd batter mer.
end hellebard og skjolde."

Hr. Asbjørn støder i balg sit sværd:
"For sent dog kom jeg til denne færd;
selv har I kneblet den værste gast,
I svende, sur ham på sadlen fast!
Lad fly til snekken hans strandhugsmænd!
I Roskild se vi dem snart igen:

hist Wetteman løfter sin orlogsvinge;
den lods skal snart dem i havnen bringe.
Og nu velkommen blandt danske mænd!"
– han glad sig vender til Axel igen –
"Velkommen broder, højlærd og tro!
Dig venter hertug Valdemar fro;
Dig venter læg og dig venter lærd,
og Danmark venter dit gode sværd."

Fro, hånd i hånd, ved hinandens side
de tvillingbrødre mod Roskild ride.
Den ene ser til den anden hen,
ser fast sit eget billed igen:
Skjalm Hvide-slægtens de store træk
sig spejler i tvillingblikket, kæk.
I sadlen sidder de, kæmpehøje;
men herligst blåner dog Axels øje:
Ved boglærd syssel bag klostervæg
han har afraget det stærke skæg;
om Asbjørns kind det sig kraftige kruser,
og vildt ham blodet i hjertet bruser.
Hans blik har ikke hin høje ro;
men ild udlyner det, ungdomsfro.
Med gule lokker om brune kinder,
i silke og sindal rød han skinner;
guldbilled på bryst og hærde pranger;
hans sværd er stakket og let hans ganger.
Halvt blåt, halvt flammerødt skjoldet luer,
guldørnekloen der mægtig truer.

"*Par nobile fratrum!* Note 26) ej sandt, min ven?"
så hvisker glad til en sjællandsk svend,
adspredt, på vejen tit mester Lange.
Svend Arnold vogter den skumle fange.
Ej mægted fredløs bonde at fly:
Halvdød, han bæres på skjold mod by.

Og hvor det tog fremdrager.
Der flokkes børn ved led;
Småhund ej hingsten jager,
men gø'r sig træt og ked.
"Se!" – skæmter Asbjørn Snare,
og hjertelig han ler –
"i raske rytterskare
en kroget klerk jeg ser.
End så jeg ingen spænde
tom balg ved avet lænd;
ej sværd til bog er frænde,
det ser jeg på din svend."

Hr. Axel ordet tager:
"Vel enes sværd med bog,
når den, som sværdet drager,
for rette bog det drog.
Agt ej min skriver ringe,
hvor end han bandt sit sværd!
Ved vi det bedst at svinge,
han ved hvad mer er værd.
På kistelåget ruste
de brudte sværd engang;

han støvet kan bortpuste,
og nævne hvo dem svang."

Til mester Lange rækker nu
hr. Asbjørn hånd med trofast hu,
og hilser ham med ære.
Dernæst til gamle Arnold svend
han rækker gyldne daggert hen,
og beder ham den bære.
"Mig undrer, at hin kæmpe grå
må end med sølversporen gå
og vogte skjold og fange."

"Til ridderpomp står ej hans hu;
men kampen er hans lyst endnu
og gamle kæmpesange."

Dybt synker i sneen gangernes spor,
og fremmerst er Asbjørn Snare;
brødrene veksler mangt alvorsord
om Danmarks trængsel og fare.
Dem huer hertug Valdemars pagt
med Sjølunds-kongen helt ilde;
dog hænder, nøden har sammenlagt,
kan også nøden adskille.
Men roskildbrødrenes store id,
søridder Wettemans hæder,
hint fromme forbund i fredløs tid
højt tvillingbrødrene glæder.

Om nye gilder og skjulte råd

tvetunget rygte end melder;
men Axel priser den åbne dåd,
hvor Gud og æren det gælder.

"Men sig mig nu også, kær broder min!
Hvor lever hin liden frøken Kirstin,
højbårne Valdemars væne søster?
Om hende gik ry på fjerne kyster."
Så fritter hr. Axel med flygtigt ord;
men øjet er forud svaret på spor.
Ej Asbjørn Snare med svaret haster:
"Jeg tror min ganger sin trense kaster."
"Trolovet er hun vel ej endnu?"
– fortmæler Axel, helt brat i hu –
"der jeg drog ud af Dannemarks land,
hun drømte ikke om fæstemand;
hos fostermoder i bur hun sad,
og syede sømmen og vov i lad;
men til det barn så jeg aldrig lige."

"Ej vænere mø er i Danmarks rige,"
– genmæler hr. Asbjørn, rød om kind, –
"dog sart er ofte den jomfrus sind;
hvem helst hun ser, er ej godt at råde,
fast ingen er hende ret til måde.
Men studse vil du nu ved mit ord,
når dristig løndom jeg dig betror.
Du mindes vel, da vi leged sammen,
vor dronning hed hun i skæmt og gammen.
Der du var draget af landet ud,

på skrømt hun nævntes min liden brud.
Men der hun voksed, den spas fik ende;
dog fast jeg drømte hver nat om hende.
Og se, det hændtes en majdag skøn,
hos Valdemar sad jeg i skoven grøn;
der drak vi mjød og den klare vin,
og talen faldt på liden Kirstin.
Da greb jeg drotten om hånden rask
og meldte dristigt, men ej på brask:
Skjalm Hvides blod er som kongers godt –
mit blod jeg giver jer, ædle drot!
for Eder jeg lader mit unge liv;
men giv mig liden Kirstin til viv!"
Den herre svared med skæmtsom hu:
"Min søster er jo et barn endnu,
ej hofklæder kan hun jer sy og skære."
Jeg tav og tænkte: "Det kan hun vel lære.
Se, derpå red jeg til Ribe by,
og købte mig silke og sindal ny;
til fruerburet jeg lod det bære,
bad frøken Kirstine det sy og skære.
Hun lo og gik i sit lønkammer ind,
skar sømmen efter sit eget sind.
Og Krist velsigne de fingre små!
den hofkjortel har jeg så gerne på,
om den jeg hørte alt mangengang
hvorlunde de danske piger sang:

"Hun syede i hans sidesøm Note 27)
Fisken, som strider i striden strøm;

Hun syede over hans hærde
femten riddere med dragne sværde;

Hun syede i hans ærme en krans
femten jomfruer i en dans;

Hun syede i hans bryste
hvor ridderen jomfruen kyste."

Så synger Asbjørn Snare glad,
og på sin kjortel peger:
Der stande riddersmand i rad,
der fisk i strømmen leger.
Han lader rask i dans og leg
sin springer foden flytte;
men Axel sidder tavs og bleg,
som vælske ridderstøtte.
I morgenrøden ser han ud;
hist Roskild-domen blinker:
"Se, broder, se, min høje brud
med spir og krone vinker;
det er mig som min lanse vil
til hyrdestav sig bøje:
Den brud, min længsel stunder til,
mig herlig står for øje.
Vil Gud, den danske kirke nu
mit liv på jord tilhører;
min brud jeg søger højt som du:
Skjalm Hvides ånd os fører.
Som han, du er en kæmpe bold:
Søg højt og djærvt din lykke!

Lig ørnen på hans blanke skjold,
du stolt på bjerg vil bygge.
Men mit paulun jeg bygge må
på kirkens hjørnestene,
skal der en enlig kampe stå
og falde tro, men ene."

"Jeg arved ørnens ene klo!"
– genmæler Asbjørn Snare –
"men den mig lader aldrig ro,
vil højt med mig opfare.
Din hjort gør også djærve spring,
højt dine stjerner skinne;
men ej til kirkeval dig sving!
der lurer døden inde.
Sad end du hist på Eskilds stol,
og kunne konger true,
dit liv blev en ufrugtbar sol
med stråler uden lue."

"Broder" – svarer Axel Hvide –
"ej til glansen står min hu;
jeg den gode strid vil stride,
yde Danmark frugt som du.
Ej uddør Skjalm-Hvide-stammen,
vier sig en gren til Gud,
for at bære oriflammen
højt i hellig leding ud:
Herrens lanse sejr vinder;
nævn den ej ufrugtbar gren!
Sent fra kirkeloft den skinner

over frie slægters ven."

Så taler den herre med mægtig røst,
og højt sig hæver hans kæmpebryst.
Ham tvillingbroderen tavs beskuer,
forstår ej blikket, som helligt luer;
han aner ikke den kamp, så svar,
og sejren, som stråler i øjet klar,
mens rolig sjælen udser af tiden,
og øjner palmen for verdensstriden.

I soleglansen ved Issefjord
nu staden glinser, herlig og stor:
Ved masteskoven af orlogssnekker
for glade øjne sig vidt udstrækker
det gamle Roskild med tårne høje,
med vold og grave og klosterfløje.
Fra Haraldsborg over blanke fjord
hvid fanen vajer med ørnen stor;
St. Claras klokke til messen ringer,
fra tyve tårne den lyd genklinger;
men klangen mægtigst og højest gjalder
hist fra St. Lucii kæmpehaller.

Helt tavs og stille i dybe sind,
hr. Axel stirrer på domens tind.
Hvor kobbermøllen for strømmen går,
der jomfruburet ved kilden står,
og åbent glaret i gluggen blinker;
did Asbjørn Snare med hånden vinker.

Der ved St. Olufs de klare vande
i glug han skimter en jomfru stande,
i solen vifted det hvide lin:
"O!" – tænkte han – "var det liden Kirstin?"
Og rask han sporer den lette springer;
på Roskild-broen hovskoen klinger.
Nu mester Lange det mærker glad,
og hilser den gamle kongestad:

"Salve, vas reliqviarum!
Mons, qvo surgit fons Rosarum!
Fons aqvarum, flumen clarum
Regnum Roe reficiens. [Note 28)]"

Men gamle Arnold i dybe tanker
ved staden nynner en gammel sang
om lykken, som på sin kugle vanker,
om tidens veksel og verdens gang.

Note 22: **De rakker:**
De hunde.

Note 23: **I røn:**

I kast med.

Note 24: **Fjæler:**
Skjuler.

Note 25: ***Qvid sibi vult* den våbenlarm:**
Hvad betyder den våbenlarm.

Note 26: **Par nobile fratrum!**

Et ædelt broderpar!

Note 27: **Hun syede i hans sidesøm, etc.:**
Af en vise hos Peder Syv.

Note 28: **Salve, vas reliqviarum, etc.:**
Vær hilset, du gemme for hellige minder,
Du høj, hvorfra roserne springer frem!
Du vandenes kilde, du strøm som udrinder
Hvor Ro bygged riget i fredsæle hjem!
– *Gammelt munkevers.*

Fjerde sang

På glaret skinned solen
i glug på røde mur;
der pryded sømmestolen
tre møer i jomfrubur.
Hin liden Kirstin spilled
på leg ved sømmebord;
så listelig hun drilled
de møer med skalkeord.
Små terner hende smykker
med fyrstelige lin,
med snævre midjestykker
af sindal, rød og fin.
I skoen ternen fatter
det brede rosenbånd;
hun selv guldlokken fletter
med fine frøkenhånd.
Om fæstemø og bejler
hun nynner skæmtekvad,
i blanke skjold sig spejler,
og er som barnet glad.

Alvorlig, mørk af øje,
sølvtop i brune hår,
stolt Ingefrid den høje,
i lød guldspolen står.
Havblå, med sorte bræmmer,

sølvspan om smækre liv,
i sidebrask hun gemmer
hos nålen hvasse kniv.
Hvo Axel Hvide kender
og Asbjørn Snare så,
sig til den søster vender,
og ej han spørge må:
Skjalm Hvides æt sig røber
fluks i de store træk;
og, når hun harmes, løber
den terne bort med skræk.
Dog gløder kinden ikke;
men rolig, streng og kold,
hun arved nornens blikke
fra dunkle hedenold.
Et akselskærf hun væver
af guld og silke blå,
og elefanten hæver
sit kæmpetårn derpå.
En riddersmand mod dyret
fuldbringer dristig jagt:
På blodige knæ uhyret
sig bøjer for hans magt.
Fra kunstig væv henglider
tit blikket over fjord;
der snekken stolt fremskrider
med byttet i sit spor.
Den vikingsskuden bringer
På slæbetov mod kyst;

fjernt ottesangen klinger
fra fromme kæmpers bryst.
Hun elefantens mærke
på sejlet øjne kan.
Ved styret står den stærke
søkæmpe Wetteman.
Stolt Ingefrid ham kender,
slår store øjne ned;
nys af de hvide hænder
guldspolen hende gled.

Men hist i krogen slynger
skøn Huldfrid flettesnor,
imens så småt hun synger
og skjuler kvadets ord.
Fromt over lysblå øje
sig skiller strågult hår;
mod gyldenstykkes trøje
uroligt barmen slår:
Af raske rytterskare
hun hører tramp og gny:
Nys så hun Asbjørn Snare
indfare gennem by.
I glug med lin hun vifted,
og arnens røg bortjog;
men brat hun farve skifted,
og skjulte sig i krog.

Ej liden Kirstin sparer
den jomfrus røde kind:
"Skøn Huldfrid, fjenden farer

dog ej i byen ind?
I arnekrog du sidder
og brænder som en glød –
måske du så en ridder
i guld og silke rød?"

"Jeg så den ridder blinke,
hvem I gav kjortel ny;
til glug jeg så ham vinke,
det så den hele by."

Tilbage nakken kaster
hin frøken, snild og fin:
"Den ridder sig forhaster;
men skylden er ej min:
Vel syede jeg i sømmen
den riddersmand en krans,
jeg syede fisk i strømmen
og lystig jomfrudans;
men ridderen, som kyste
den jomfru lys og skøn –
hvo syede om hans bryste
det billed vel i løn?
Hvo har ved midnatstide
vel øvet os sligt spil?
Smånisser, kan jeg vide,
har listet sig dertil."

Med nål skøn Huldfrid prikker,
og agter ej derpå;
så bly den jomfru stikker

til blods de fingre små.

Men liden Kirstin vender sig
nu til stolt Ingefrid:
"Det akselskærf ret huer mig;
det koster kunst og flid.
Men prinsen ved jeg intet om,
som vog det store dyr;
mon ej han til ulempe kom?
Fortæl det eventyr!"

"Til eventyr og prinseblod
den ridder trænger ej.
Som vidner har på mandemod
og spor på fjerne vej.
Til blåmandskyst og østerland
så mangen kæmpe drog;
det var søridder Wetteman,
som elefanten vog."
Genmæled så stolt Ingefrid,
men liden Kirstin ler:
"Det tykkes mig helt sær en strid;
hvad ved du om ham mer?
Måske han over Jordan svam
på jorsalfarers vis?
Måske der siv og busk fornam
hans herskerindes pris?
På sivet vist han knude slog
til minder om sin tro;
på samme valfart vist han vog
en drage eller to.

Han vilde dyr vel tæmme kan
med sejd og runekunst:
Selv stoltest mø i Danmarks land
ham nægter ej sin gunst."

Brat over jomfrukinden hvid
en flygtig rødme fo'r;
fra sømmestol stolt Ingefrid
sig rejser rank og stor:
"Slog Wetteman en knude hist
på siv ved hellig strand –
prins Buris ved jeg dog for vist
den ikke løse kan.
De roskildbrødre mangengang
mod vendisk drage fo'r,
imens prins Buris viser sang
ved eders sømmebord.
Den helt vist runer riste kan,
og dåre kvindesind;
i fruerbur ej Wetteman
så kæk sig vover ind."

Hin liden Kirstin, rød som blod,
sig fjæler under skind;
dog tåren, som i øjet stod,
ej ruller over kind.

Sig lunefuldt den frøken tér:
Hun græde vil og le;
prins Buris vil hun aldrig mer
for sine øjne se.

Vel har hun ham i hjertet kær;
det mærker hun nu grant;
Dog æren hende mer er værd,
end gantesnak og tant.
Igennem glaret solen ser
fra glug i røde mur;
ej liden Kirstin driller mer
de møer i jomfrubur.

Kong Svend hjemrider med pomp og pragt
fra ottesang i sin sachsedragt:
Helt statelig er den herre at skue
med skarlagenskappe og kronet hue,
med silkebrogens de vide poser,
med corduansstøvler og røde hoser;
men troløst plire fra rynkne brå
med uvis stirren de øjne grå.
Tolv strunke hirdmænd om kongen ride:
tre for, tre bag og tre på hver side;
dog ingen rider den drot så nær
som mand kan lange med arm og spær.
Ved kongens højre i stålet funkler
en ungersvend, som hans glans fordunkler:
Med fjerhat over den gule lok,
hvidt kors på purpurrød våbenrok,
to gyldne løver på brynjen blå,
helt let han kaster sin abildgrå;

så dannis hertug Valdemar rider,
ser vennesæl om til alle sider;
den høje yngling er Danmarks håb,
ham folket hilser med fryderåb.
I løn kong Svend sig i læben bider,
mens til marsk Steen han fortrolig ser,
og, som det lader, helt oprømt ler.
Men Jakob Kallesøn sølv udspreder,
og købte hilsen kong Svend bereder.
I gluggen møer og fruer stå,
på arm opløfte de glutter små.
Ved borgeled stimer den folkeskare;
frem byder kongen drabanten fare,
gårdsfogden jager med sølverstok
fra borgeledet den bondeflok.
Men jyske gråskæg for stok ej viger,
på kampesten han ved led opstiger:
"Gud hjælpe Dannemarks folk og land!"
– så kærer liden grå bondemand –
"i kongeborg nu kun herren træder
med zobelbræmmer og silkeklæder;
men fattig mand i sin oksehud
som hunden sparkes af porten ud."
I folkestimlen den røst genklinger,
forgæves gårdsfogden stokken svinger;
sin hellebard hæver den huskarl sen,
mens bonden taler fra høje sten:
"Dankonning agted det før ej ringe
med dannemænd at rådslå på tinge;

nu, som i hedenske tid, igen
må sværdet skifte blandt danske mand;
ej kongen hører på bonderåd,
på kæremål og på kvindegråd;
men hunden skal man på hår ej skue:
Stort læs kan væltes af liden tue."

Så råber bonden med dristigt sind;
bleg farer kong Svend af borgeled ind.
Men liden grå bonde det ord undgælder:
Snart ligger han kneblet i borgekælder.

I højenloft indganger
kong Svend med prægtigt tog.
I bjældekappen pranger
Den hofnar i sin krog.
Han kæben strunk udpuster,
og vrangt som drot sig tér,
med barnespir sig ruster,
og ad sin højhed ler.
Fodklædets blommer brede
de kærtesvende ud;
ved dør står marsken rede
og venter herrebud.
Dankongen tager sæde,
han hirdmænd kåre vil:
"Til håndkys lad indtræde
hvo byrdig er dertil!"
På tronen kongen sidder,
i rad drabanter stå;

bag hertug, jarl og ridder
står kærtesvende små.
Den hofmand, strunk og pudset,
på spidse tå fremgår,
med skægget, tysk tilstudset,
og glat nedstrøget hår.
Hvert ord han nøje vejer,
afmåler pæne skridt;
foruden kappe nejer
han sig for drotten tit.
Ej hat og handsker bringer
i kongesal han med;
med højre tommelfinger
han spænder venstre led.
Til håndkys knæ han bøjer,
modtager horn og sværd.
Den sjølundsdrot fornøjer
slig pomp og herrefærd.
Men Valdemar sig vender
fra tomme gøglespil:
"Hvi tog af slige hænder
jeg banner og sigil?"
Sit lensskjold han betragter,
og blues fast derved;
hofnarrens herrefagter
ham tykkes på sit sted.

Men, se, i hal indtræder
i ridderkappen blå –
en mand med lodne klæder

og åben skibshjelm på.
For drot ej ordet vejer
søridder Wetteman;
han ej for tronen nejer:
"Gudsfred!" så hilser han.
"De roskildbrødre sende
mig hid i ærlig sag:
Vor rustning er til ende,
og hejset er vort flag.
Hver dansk vi håndslag byder,
hver vender orlogsfærd;
men, drot, mod brave jyder
vi fører ej din hær."

Fra højstol brat opstiger
kong Svend, helt arg i hu;
"En høvisk mand ej siger
til dannerkongen: *Du*!"
Med hjelm og kappe træder
opsætsig du herind;
er det søriddersæder,
og trofast kæmpesind?
Hvis ej min hær du fører
mod Knud på jyske strand,
du nævnes skal oprører
og være fredløs mand."

"Hofsprog forstår jeg ikke,"
– genmæler Wetteman –
"på eders fine skikke
jeg har kun slet forstand.

Dankonning du dig nævner,
så gør og jyske Knud;
Men dansk mod dansk kun stævner
til kamp på eders bud.
Vi svor søridderpagten
til værn om danske strand,
mens I for kongemagten
forglemmer folk og land.
Kun venden vi vil møde
med spyd og spadestav,
og fri for Danmark bløde
på det fribårne hav.
I lovløs tid jeg lyder
søridderlovens bud;
til én i landet byder
til drot jeg har kun Gud.
Se, på mit skjold er malet
et valgsprog, vist og godt,
og dermed gudbefalet:
Én Gud, ét folk, én drot!"

Hver mand i hallen tier kvær.
helt bleg kong Svend der sidder;
med hånden krummet om sit sværd,
han skeler til den ridder;
for harme ej han mæle kan,
fast gulner han af galden.
De roskildbrødres høvedsmand
går roligt bort af hallen.

Frem Valdemar for kongen går:
"I eders harme dæmpe!
For Wetteman jeg indestår
Han er en ærlig kæmpe.
Han sviger ej sit fædreland;
i fred lad ham udfare
og tugte djærvt ved bælt og strand
den frække røverskare!
Ej fin i ord, men brav i dyst,
han skyr ej ild, ej bølger;
han flyver som en ørn om kyst,
mens vi kong Knud forfølger."

"Vi selv os råde kan endnu,"
helt krus kong Svend genmæler;
dog kommer han det ord ihu,
og klogt sin harme kvæler.

Til håndtvæt træder de hirdmand ud,
til højbords konningen ganger;
i fremmerhal venter hr. Asbjørn prud
med Axel og Arnold Sanger.
Der Valdemar hører hint dyre navn,
han glad udfarer i Axels favn:
Den legebroder og fuldtro ven
han hånden rækker til velkomst hen.
For æret gæst sig de hofmand bøje
og måler ham lønligt med skæve øje.

Nu marsken indlader med fine ord

højbårne gæster til kongens bord.
De hånden tvætter og strunk indtræde;
Men svenden til marskens stol kun går,
der tavs med herrens kappe han står.
De hirdmand nejer for kongens sæde;
for hver, som stedes til bords i hal,
de tvende næste sig rejse skal.
På skikken agter drabanten nøje:
Sagtmælet har han med kongen øje;
ej brikken Note 29) han rører i vigtig stund,
når konningen sætter kredens Note 30) til mund;
har selv ved læben han mjødfyldt bæger,
han sætter det, medens sig drotten kvæger.
Ved bordet mæler ej ven til ven;
tavs Valdemar smiler til Axel hen:
Den sære pomp og de stive sæder
ved frydløst kongebord ej dem glæder.
I hallen toner ej skjaldekvad;
men høje fidel og gige klinger,
hofnarren sidder hvor skjalden sad,
hans vrængen stundom et smil fremtvinger.

På broget hynde den sjølundsdrot
sig kvæget har under silkehimmel.
De krydderspiser ham hued godt;
men vinen volded ham hovedsvimmel.
Og der han svingled fra prægtigt bord,
han Axel vinked med gunstigt ord.
For kongen høvisk den herre dvæler;
dog ej på slaviske vis han knæler.

Sligt stormod huer ej stort kong Svend;
dog rækker han ham guldbægeret hen
med hirdmandssværd og med høvdingsbanner
ved siden hertug Valdemar stander;
til ham henpeger hr. Axel tro,
og taler til kongen helt djærv og fro:

"Jeg vogte skal det banner,
I til min hånd betror;
men der den herre stander,
hvem først jeg troskab svor.
Hos ham I tro mig finder
i råd og ledingsfærd:
Den pagt, som eder binder,
mig bandt til eders hær.
Men, konning, mærk jer dette:
Adskilles han og I,
– ej forord volder trætte –
så går min gang jeg fri.
På land nu, som på vandet,
jeg tjener uden svig
først Gud, så fædrelandet,
så Valdemar og dig."

Kong Svend det ord må døje;
på skrømt han svarer mild;
men i uroligt øje
der glimter farlig ild.
Med favre ord han priser
Skjalm Hvides ædle blod;

helt nådig han sig viser
imod den kæmpe god.
En gunst han ham befaler
at kåre sig på stand,
og Axel ordet taler
for fredløs bondemand.
Men harm kong Svend opfarer:
"Hvo bede tør for ham?
Han selv ej konger sparer
med bidske hundeglam.
Før hid i hal I trådte,
jeg alt det ord fornam,
hvorlunde jer forrådte
på vej hin Ole Stam.
På skjold ved gry jo bragte
ham hid jer stærke svend;
fluks blev i bolten lagte
de to ildgerningsmænd.
Med røveren, I basted,
i ledtog bonden stod;
til ord han sig formasted,
som koster liv og blod.
Mig trodser han ej længer;
betids han kom til by:
på galgebakken hænger
i morgen han før gry."

Højrøstet drot sligt ord befol:
Og bondens dom var falden.
Svend Arnold nu ved marskens stol

fandt luften trang i hallen.
Sin herres kappe han forlod,
af borgen ud han ganger:
Fast er det som uskyldigt blod
betynger gamle sanger.
Den hele dag han mørk omgår
i underlige tanker;
i kvæld ved røde tårn han står
og djærv på lågen banker.
Men fangefogden, døv og gram,
med stang for døren lukker.
Forinden liden Ole Stam
i fangebolten sukker.
En smædesang om konning Svend
dybt under jord genrunger:
Der blandt de fangne strandhugsmænd
hin jyske gråskæg sjunger.
Ulf Svartskæg bander vild i krog
han i sin lænke bider:
"Den vender er på ræv ej klog,
som på en dansker lider.
Hvo fræk sin konning spotte kan,
forråder ven som fjende;
en dansk nu solgte folk og land,
for et krus øl at vinde.
Ryk skægget af hin visne trold,
og hør ej på hans sange!
Hver dansk, jeg fanger nu i vold,
jeg lover gamle slange Note 31)."

Til Ole Stam han vender sig
og munden ad ham vrænger:
"I morgen skal du huske mig,
når du i galgen hænger.
Der fredløs du af landet fo'r,
og jeg på knor [Note 32)] dig bjerged,
i nød du broderskab mig svor;
din rede ej jeg hærged.
I nøden du i dag mig så,
og hånd ej for mig rørte;
nu skal du først til galgen gå:
Din sag så vel jeg førte."

"Nær Helved har hin ed mig bragt,"
– gensvarer fredløs bonde –
Forbandet, ved jeg, er den pagt,
som drikkes med den Onde.
Men frelses skal min sjæl endnu:
Din afguds magt er ringe;
tilbeder helvedslangen du,
jeg ved, hvo ham kan tvinge.
Selv sveget har du først dit ord:
min gæst du falsk antasted;
men jeg lå blodig alt på jord,
før brave svend dig basted."

Så taled i tårnet de fangne mænd;
det hører ved gitret den gamle svend:
"Til galgen skal de den karl ej føre,
mens gamle Arnold en arm kan røre."
Så mumled gubben med trofast sind;

en hånd på hærden ham klapped:
Ved siden med grønne hætte om kind
en fremmed stander forkappet.
"Følg med mig" – hvisker han – "jeg ved råd
Knud Hertug dig kalder til lønlig dåd,
jeg til hans gravøl dig byder."
Han går med finger på tavse mund.
Svend Arnold tøver en liden stund,
og lønligt vink han adlyder.

Note 29: **Brikken:**
Tallerkenen.

Note 30: **Kredens:**
Her: Et drikkekar af sølv.

Note 31: **Gamle slange:**

Zirnitra (dvs. den trolddomskraftige) afbildes i det vendiske våben som en lindorm eller flyvende drage.

Note 32: **Knor:**
En skibstype.

Femte sang

Bag Vor Frues kloster bølger
huset sig med gavle grå;
did svend Arnold stille følger
fremmed mand med hætte på.
Trende slag på lågens planker
Hættemanden langsomt slår;
gamle svend i dybe tanker
mod den åbne løndør går.
Ved de store låsestanger
tøver dog gråhærdet svend:
"Før jeg går et fodtrin længer,
nu jeg vide vil hvorhen."

"Til de gildesbrødre gæve,"
– hvisker mummet borgermand –
"til de mænd, som skjult håndhæve
lov og ret i lovløst land.
Vil du færdes mod de onde
med Knud Hertugs gode ånd,
vil du frelse fredløs bonde,
Over lyset [Note 33)] hold din hånd!
Sværg og vord en gildesbroder
i Knud Hertugs skjulte lav [Note 34)]!
Tro, som børn af samme moder,
mødes vi på land og hav.
Ret og frihed, liv og ære

hævder alle vi for én;
nidding skal den broder være,
som ej hævner broders mén.
Vil med os du øglen fælde,
som forgifter folk og land,
du for trende mænd skal gælde,
gild og gæv, mod fremmed mand."

"Vel, sligt broderskab mig huer;
dertil stod forlængst min hu:
Samles må hver sjæl, som duer,
skal ej Satan sejre nu."

Så svarer på tærsklen den gamle sanger;
i mørke gildehus ind han ganger.
Formummet vogter for døren stænger;
en kappe han over svend Arnold hænger.
Med hætten de skjuler ham skæg og kind,
så går han i dybe stenstue ind.

Ved sorte mure trindt arneflammen
der stander vel hundrede mand tilsammen.
i hættekapper, med sværd ved lænd,
som støtter stirrer de tavse mand.
Mod øst hver broder sit åsyn vender;
der store vokslys på bordet brænder.
Skråherren Note 35) vinker fra høje sæde;
de gildesbrødre en messe kvæde.
For sjælene beder de først til Gud,
til jomfru Maria og hellig Knud.
Så bænker sig alle, som de kan bedst;

tolv stolbrødre Note 36) sidder skråherren næst.

"Er udengilds mand i vort lav tilstede,
mod livs forfald han til ed fremtræde!
Og holder han gild sin prøve ud,
vor broder vorde han for St. Knud!"

Så taler høje oldermand;
svend Arnold djærv fremtræder,
og over lyset vidner han,
alt efter gildesæder.
Først vidner han med mund og hånd
og dyrt med ed bestyrker,
at tro i sandhed og i ånd
trefoldig Gud han dyrker.
Dernæst han fri sig sværge må
for sejd og trolddomssynder,
før ham Knud Hertugs gildesskrå Note 37)
den oldermand forkynder.
"Jeg vier dig til store pagt,
som hævner og forsvarer,
som over liv og død har magt
og efter døden varer."
Så lyder højt skråherrens røst,
fra sædet han sig hæver,
og gamle Arnolds kæmpebryst
den stemme gennembæver:
"Os kirken gav, i Herrens navn
fuld magt til ondt at hæmme,
og til hver id, som sjælens gavn

og verdens tarv kan fremme [Note 38)].
For fremmed lov og lænke frie,
for egen dom vi møde;
men fangne broder løser vi,
og hævner dyrt den døde.
Må broder fly for verdens lov,
må fredløs han bortfare,
han bjerges skal til hav og skov
af svorne broderskare.
Vid, i vor midte er en ånd
med lønlig magt tilstede;
i verden med usynlig hånd
vor gerning han skal lede.
Han fordum stod, hvor jeg nu står,
han sad på dette sæde:
Når gamle Danmark vel det går,
han skal sig hisset glæde.
Ham myrded frække niddinghånd
ej fred har Danmark siden;
os samler end Knud Hertugs ånd
til dåd i udådstiden."

Svend Arnold hører intet mer;
men seerøjet luer –
til høj skråherre-stol han ser
og tom han ej den skuer:
"Hvi sidder han vel der igen,
og streng mod lyset peger?"
Så mumler stille gamle svend,
og synet kinden bleger.

Til ed han løfter stærke hånd
fluks over lysets flamme:
Det er ham som Knud Hertugs ånd
vil selv hans ed annamme.
Og der ham dyre forbundsed
for liv og død har bundet,
skråherren sætter tavs sig ned,
og skjaldens syn er svundet.
Den seer mæler intet ord
om hvad hans sjæl bevæger;
han bænker sig ved gildesbord,
og tømmer mindebæger.
Først drikkes mindeskål for Gud,
for Krist og for vor frue,
så for den ædle hertug Knud,
og det af al formue.
Svend Arnold stirrer for sig hen,
imens den skål han drikker,
i løndom mumler han igen,
og bleg mod døren nikker.
De brødre agter ej derpå;
højrøstet nu ved mjøden,
om Ole Stam de kæk rådslå;
han frelses skal fra døden.
"Det ord var mit, derpå jeg svor,"
– den gamle svend opfarer –
"derfor jeg drikker pagten stor,
som hævner og forsvarer.
Berammet vorder dristig dåd;

tit vædes tørre tunge,
og efter mangent lønligt råd
de brødre messe sjunge.
Ved midjenat er lyset slukt,
og tomt er mundgodtskruset;
den hemmelige dør er lukt,
forladt er gildehuset.

Men i midnatsstunden vækkes
mester Lucas i sin seng;
fast den vilde bøddel skrækkes,
højt han kalder ad sin dreng:
"Op, mig tykkes nogen banker;
nys på væggen sværdet klang,
over galgebakken vanker
knokkelmanden anden gang."
Drengen rejser sig og gruer,
gennem lågen ud han ser:
"Mester, ingenting jeg skuer,
månen skinner, uglen ler.
Dog ved fruerbur jeg skimter
hist en mand i kappen rød.
og hvor glar på buret glimter
syntes mig en stemme lød."

"Lad dem sladre – lad ham gange!
Krukken hel til vands end går.
Lettelig den mén kan fange –

lystig ende det ej får."
Liden dreng har lågen lukket,
bringer runeristet pind:
"Mester, se hvad her er stukket
under lågens planter ind."
Mestermanden lampen tander,
Bleg han sig for panden slår;
mægtigt budskab vel han kender,
halvkvædt vise han forstår:
"Gildesbrødre har her varet,
Ole Stam ej hænges må;
har den hals jeg sammensnæret,
snart jeg samme vej kan gå.
Dygtig mand sig selv må råde –
hid med strikke, hid med kniv!
fine flettes må de tråde,
hvori hænger tvende liv."

Mester Lucas sig bereder
til et kløgtigt vovespil;
bøddelkappen han udbreder:
"Lad nu komme hvad der vil!"

Til galgebakken ved Roskild by
går fredløs bonde ved morgengry.
Med blodigt klæde om blege kind,
til døden føres han, mørk i sind.
I lanseknægtenes tætte klynge

på vejen kordrenge salmer synge.
Men mester Lucas i røde kappe
den synder leder mod galgetrappe:
"Hvis ellers ret mine folk jeg kender,
ved galgen venter dig gode venner,"
– så hvisker Lucas med listig hu –
"vil ej du mig for kong Svend forråde,
jeg skal dig hænge på bedste måde:
når strikken brister, så løb kun du!"

Sålunde trøster vel bødlens ord;
men Ole Stam ej på freden tror.
Først under galgen hint ord han sander:
Formummet skare der væbnet stander;
på hætten kender han skjulte ven,
og køllen røber ham Arnold svend.
Ej Ole glædes, der ham han kender:
Den gamle vented han ej blandt venner.
Dog køllen, som han fornam i går,
nu første slag for hans frelse slår.
Med mægtigt råb og med skarpe sværd
fremstyrter dristige broderhær,
og før den bøddel sin kunst har øvet,
og fine strikke på skrømt kun prøvet,
er Ole Stam fra hans side revet,
og lanseknægtenes flok bortdrevet.
For galgens mummede kæmpeskare,
fast som for djævle, de ræd bortfare.
Sig Lucas bjerger, som han kan bedst;
men Ole Stam sidder alt til hest.

Snart skoven fredløse flygtning dølger;
den gamle svend ham til broen følger:
"Og sig mig nu, liden Ole Stam,
er du mig længer i hjertet gram?
Jeg troede, du ville min drot forråde,
det blev din pande til liden både;
jeg har dig voldet stor harm og nød,
er nu din broder i liv og død."

Glad bonden rækker ham kysset hånd:
"Hin strikke var ej mit værste bånd;
din kølle sendte mig Knud i nøden,
det skal jeg komme ihu til døden."
Med trofast håndslag de skilles ad,
hjem bonden flyr til sin hule glad,
og let om hjertet den gamle sanger
til Roskild farer på sporet ganger.

Ved fjord går hertug Valdemar,
prins Buris ved hans side;
dem følger Asbjørn, gæv og snar,
med høje Axel Hvide.
Prins Buris er så fin en mand,
han snildt sit ord kan føje;
skindbræmmet purpur svøber han
om bjældesmykket trøje.
Han vil ej løfte frændesværd
for Knud på Jyllands kyster:

Ung Valdemar han mer har kær,
dog mest hans væne søster.
Han dag og nat kun tænker på
den fyrstemø at vinde;
til fruerburet tit han så,
hun spøged glad derinde.
Hos liden Kirstin mangengang
sin høje byrd han priste:
Ved sømmebord han viser sang,
og ingen ham bortviste.
Men nu er jomfruburet lukt,
forladt er liden rude;
ved midjenat var lyset slukt,
i frost han stod derude.
Ved glar i lyse måneskin
dog jomfrulinet glimted;
han kendte lok og hvide kind,
og fine hånd han skimted.
Hos Valdemar han bejle vil
alt om sin hjertenskære;
men tiden tykkes ond dertil,
og lykkens forbud sære.
Om falk og hund de skifted ord,
og om de rappe heste;
prins Buris ved sit mundskæg svor:
Hans skimmel var den bedste.
Ung Valdemar med hånd opslår,
han ypper umild trætte:
"Den hvide hingst, I red i går,

mig bar på Viborg slette.
Helt nødig jeg dens ryg forlod;
den slog om kap med manden:
Men der den snubled i sit blod,
jeg svang mig på en anden.
Ej overvunden ridder må
sin tabte ganger trave;
men aldrig jeg hr. Buris så
i leding sværdet hæve."

Så taler hertug Valdemar;
prins Buris fint det vender:
"Hvis før min ganger eder bar,
den var i bedre hænder.
For guld den blev mig buden til,
og min den blev med ære;
den mere nu mig ære vil,
må den Jer skænket være."

"Til skænk af ingen mand jeg tog
hvad hans ej var med rette."
Hr. Buris på sit glavind slog:
"Slig klik jeg vel kan tvætte."
Ung Valdemar ej svarer mer,
sit sværd han fluks vil drage;
men Axel uvis harme ser,
han skammer dem tilbage:
"Højbårne herrer, kom ihu
hvorfor vi glavind bære!
Af heste har vi nok endnu,
men ej af liv og ære."

Hr. Buris går til Roskild ind,
i stald han svøben tager,
hin hvide hingst han, vild i sind,
ud i det vide jager.

Men Valdemar til havnen går,
den orlogsmagt at skue;
der Wetteman i våden står
med blank søridderhue.
Hans kappe er som havet blå,
han akselskærfet bærer
med elefant og ridder på;
så danske mø ham ærer.
Det sendte ham stolt Ingefrid,
og lod sin bejler sige:
"Hun gjorded ham til hellig strid,
til sejr for Danmarks rige.
Den hånd, som før uhyrer vog,
som brud, hun vil modtage,
når elefantens kæmpe slog
den lede venderdrage."

Nu, stolt af høje fæstemø,
sig ruster havets kæmpe,
han trodser vilde vintersø,
og farer ej med lempe.
Til sejr og død, hans kæmper tro,
ved hellig nadver viet,

har sørget først for sjælens ro,
og ingen synd fortiet.
Dem ingen byrde tynge skal:
De farer frem som vinden,
og slumrer kun, som ørn på hald,
i stål ved årepinden.
Med tunge sværd og lette brød
til leding de udgange;
hver hedensk røver svor de død,
og fred hver kristen fange.
De styrer ej mod fremmed land;
men, frit på vejrets vinger,
til kamp de flyver trindt om strand,
hvorhen dem stormen bringer.
Til orlogs kalder Wetteman
de roskildbrødre sammen;
ung Valdemar nu øjner han,
og hilser ham med gammen:

"Vær velkommen, unge drot!
stig i åreskuden!
Følg mig til mit bølgeslot
under oksehuden!
Hvis på skjoldungstol du sad,
bygged du på havet.
Kom og se det birtingsbad,
vi har venden lavet!
Han med stavne uden tal
Østresaltet dækker;
men, vil Gud, han frygte skal

tyve roskildsnekker."

Valdemar udfarer glad,
ser til Axel Hvide:
"Tit jeg på den havhest sad;
stolt er den at ride.
Hvis jeg dannerkonning var,
skulle Sjølunds skove
danse her med Valdemar
på den høje vove."
Axel priser mægtigt ord:
"Gid den stund må komme!
Før på havet skoven gror,
er vor nød ej omme."

Og, glad i hu, den unge drot
omsejler høje stavne;
dem Wetteman har naglet godt,
og døbt med gode navne:
"Et lidet Sjølund hist vi har,
den dromer [Note 39)] er ej ringe;
vort langskib nævnes Valdemar:
Den ørn har stolte vinge.
Han flyver fra den mindste knor [Note 40)],
hans jernklov mægtig bider:
Næst Gud, når nøden tyktes stor,
på Valdemar jeg lider.
Hans blokhus som et tårn er fast,
derfra med sten vi stride;
i fjendebryst fra ranke mast
skal buepilen glide.

Falsk viking blir kun lidet fro,
når han din stridsfugl skuer:
Med svovl og beg, som lyn i klo,
den farer frem med luer.
I fremmerstavn min rorbas Note 41) står
alt med sin hårde snude,
i kvas den hedningsnekken slår,
da må vel venden tude.
Når Valdemar ham holder fast,
han løber ej fra døden:
Ej Svantevit og Radegast Note 42)
da frelser ham i nøden."
Så priser højt for unge drot
søhanen fyrstens navne:
Det er hans stolte bølgeslot
med tårn og høje stavne.
De tvende hertugløver Note 43) står
i guld på snekkespejlet;
med elefantens billed på
sig folder vadmelssejlet.
Fra høje ræling Wetteman
opløfter oksehuden;
med lurens klang modtager han
sin gæst på høvdingsskuden.
Han viser ham de kastespyd,
de tunge spadestave,
og priser skæfteflettens Note 44) dyd
i færd mod lumske slave.
Her Wetteman er i sit hjem:

Hver bådsmand rask han øver;
han ruller bidske rorgalt frem,
sit stormtårns kraft han prøver.
Det glæder unge Valdemar,
det glæder Axel Hvide,
og ridder Asbjørn, gæv og snar,
vil fluks til orlogs skride.
"Lad først os samle ø og land,"
– så melder Axel rolig –
"og vendisk orm ved danske strand
vi gæster i hans bolig!
Du, som hans bråd alt knuse vil!
velsignet skal du være,"
– så Wetteman han taler til –
"dit navn skal Danmark ære."
De roskildbrødres høvedsmand
med lyst det ord fornemmer,
Hr. Axels hånd nu griber han,
og hjertelig den klemmer:
"Se først, om jeg er æren værd,
så vil jeg den annamme:
Den ærens frugt, jeg mest har kær,
udskød Skjalm Hvides stamme."

Hr. Axel ej det ord forstår;
det gjaldt hans høje søster.
Men Valdemar fra stavnen går
søhanens hånd han kryster:
"Og far nu vel, du kæmpe brav!
Du Valdemar skal lære,

som ridder af det stolte hav,
at hævde Danmarks ære.
Ej følge kan jeg dig endnu;
men vej mig ban på vandet!
og jeg skal komme dig i hu,
når frelst er fædrelandet."
Sålunde glad den unge drot
i åreskuden stiger;
fra orlogskæmpens bølgeslot
det fyrstetog bortviger.
Fluks bugner sejl i højen rå,
hver bådsmand huen svinger;
de roskildbrødres snekker gå,
som fjer for vejrets vinger.

Note 33: **Over lyset læg din hånd:**
Over et tændt lys aflagdes ed og vidnesbyrd i gilderne.

Note 34: **Knud Hertugs skjulte lav:**
Dette gilde formodes først at være stadfæstet af Valdemar den Første i 1157.

Note 35: **Skråherren:**
Oldermanden.

Note 36: **Stolbrødre:**
Stokkemænd

Note 37: **Knud Hertugs gildesskrå:**
Denne gildesskrå eller lov er først blevet opskrevet i 1256.

Note 38: **Verdens tarv kan fremme:**

I Concilio Nannetensi hedder det (i det 9. seculum): de confratriis præcipimus, ut tantum fiat, quantum rectum ad auctoritatem & utilitatem atqve ad salutem animæ pertinet.
(– Kofod Ancher om gamle danske gilder).

Note 39: **Dromer:**
En krigsskibstype.

Note 40: **Knor:**
Mindre krigsfartøj.

Note 41: **Rorbas:**
Eller rorgalt, en art søkrigsmaskine.

Note 42: **Svantevit og Radegast:**
Vendiske og slaviske afguder.

Note 43: **Tvende hertugløver:**
Slesvigs våben.

Note 44: **Skæfteflette:**

En slags slynge.

Sjette sang

Kong Svend er dragen til Viborg stad
alt med så mægtig en skare;
til kamp drog hertug Valdemar glad
med Axel og Asbjørn Snare;
dem fulgte ridder og våbensvend,
med lansedragernes klynge,
med bueskytter og skansemænd,
med blider, væder og slynge.
Kong Svend sig agter at mure fast
i hjertet af Danmarks rige,
hvor øjet skimter ej vikingsmast
bag volde og skansedige.
Der vil han trodse den jyske Knud;
sligt huer ej Arnold Sanger:
"Den ræv," – han mumler – "som ej vil ud,
i egen hule man fanger."

I Roskild by er der stille nu,
der færdes ej svend, ej ridder;
på borgen, helt mod og krus i hu,
tilbage hr. Buris sidder.
Han vare skulle på stad og
til drotten kommer tilbage;
men drømmer kun om sin fyrstemø
de nætter og lyse dage.
Til fruerburet han smykket går

og for liden Kirstin sukker;
men ej som før hun ved glaret står,
og døren sig ej oplukker.
Forinden sidder de møer tre;
hver på sin ridder vel tænker;
fra glar tør ej liden Kirstin se:
hun frygter klafferens Note 45) rænker.
Ved midnat vågner stolt Ingefrid:
så stærke var hendes drømme:
hun vred de arme i slangestrid
ved havets vildene strømme:
"Stat op, i møer, og klæd jer brat!
I lade jer ej besnære!
Mig bæres for, at i denne nat
det gælder om liv og ære."
Skøn Huldfrid vorder så angst derved,
hun griber gyldendugs trøje;
men liden Kirstin sig vender vred
og lukker igen sit øje.

I natten øves et dristigt værk;
alt længe var det i gære:
Ulf Svartskæg er helt fundig og stærk,
vil danske lænker ej bære.
Ved midnat tit under jord det klang,
det klang under kælderstue:
Grævlingen grov sig i løn en gang,
muldvarpen roded i tue.
De vender på deres sorte gud Note 46)
i tårnet bandte så længe;

nu graver de sig af hulen ud,
nu bolt og lænker de sprænge.
Hvis Rhetras Belbog Note 47) dem ej forlod,
de loved ham gyldne krone;
Ulf Svartskæg loved med kristenblod
gud Svantevit at forsone.
I fjorden skjult under næs og skov,
dem venter vikingens skude;
i mørke midnat på hævn og rov
frænderne lurer derude.
De løse ulve af hulen gå,
helt vilde er de og gramme;
hin liden grå bonde, i bolten lå,
han smutted ud med det samme.
Kong Svend ham lagde i bast og bånd
alt for hans dristige tunge;
Men nu ham griber en venderhånd:
"For os du viser skal sjunge.
I tårnet sang du så vel og brav,
imens vi filed og grove;
nu skal du sjunge på salte hav,
og dulme den vilde vove."
"Frem!" – råber høvdingen – "myrd og brænd!"
Hans pibe frænderne kender:
Fra snekken styrter hans strandhugsmand
og mordbrandsluerne tænder.

Brat liden Kirstin fra bolsterdun
opfarer i kidskindskåben –
med skrig hun vaktes af stakket blund:

Trindt skinner flammer og våben.
Op døren sprænges med stang og spær;
den vilde røver indtræder;
stolt Ingefrid blegner og tier kvær,
skøn Huldfrid jamrer og græder.
Til snekken slæber med hånligt ord
hin viking kosteligst bytte:
"For intet ej vi til Danmark fo'r,
et jomfrubur vi dog flytte."
Prins Buris drømmer på bolstervår
og rædde løber hans svende.
Med sømmekniv stolt Ingefrid står,
harm stinger hun vender trende.
Men bleg og bastet den stærke mø
må vikingshøvdingen følge;
de jomfruer jamrer på vilde sø,
og snekken flyver på bølge.

Hr. Buris op fra bolster fo'r,
det ringed for hans øre:
Den last og mén med kvide stor
for sent han får at høre:
"Har venden hærget stad og ø,
den spe er ond at døje;
men tog han skønnest fyrstemø,
han tog mig sten af øje."
Prins Buris går til Roskild fjord,
og ser hen ud så vide:
"Hist flyver rappe vikingsknor;
did når ej spyd, ej blide."

Til dromerstavn den herre går
og lader sejl ophejse:
"Om nu jeg havets bund så når,
jeg vove vil den rejse."
Prins Buris er en ufrist Note 48) mand
på stavn og vilde vove:
Sin skimmel net han tumle kan
og bede Note 49) dyr i skove;
men plankehingst på tilje blå
han mægter ej at binde,
og når han står ved højen rå,
han sygner som en kvinde.
Med spær i hånd, helt hvid om kind,
i fine våbenklæder,
han holder sig ved årepind;
den fart ej stort ham glæder.

Men pilsnar vikingsskuden går,
af fjord hin lindorm render;
i fremmerstavn Ulf Svartskæg står,
i mast han spejder sender:
"Stød højt i lyd, når dem du ser,
os mindst at møde lyster;
men énstig snekke jeg udlér
med to helt trøst jeg dyster.

Først stævner vi til Rylands strand,
det tog vi ej forhale!
Der kristent blod af danske mand
skal Svantevit husvale.
Dernæst til Mecklenborg jeg går

og rammer markedspæle:
Der solgtes dyrt forleden vår
syv hundred danske sjæle."

Skøn Huldfrid græder ved de ord;
på bunken Note 50) mod hun sidder:
"Ak, i usalig stund udfo'r
til leding drot og ridder;
skal danske mø i trældom gå,
er Danmarks ære ringe;
ak, hvis os Asbjørn Snare så,
han kom på vejrets vinge."
På fingerguld små Kirstin ser,
helt mod og gram tillige:
"På ingen mand jeg lider mer,
kan mig prins Buris svige."
"Den herre fin til hindestrid
vel heltemodet gemmer,"
så melder besk stolt Ingefrid;
det liden Kirstin grammer:
"Mon ridderen af stolten sø
da elefanter jager,
mens venden med hans fæstemø
til slavemarked drager?"
"Vil Gud" – genmæler Ingefrid –
"har Østersaltets vover
end vågne mand i nødens tid,
mens landets vogter sover."
"Ak, er det tid at kives nu?"
– skøn Huldfrid trætten bryder –

"Den drot vi kommer før i hu,
som over lykken byder.
Hans arm dog ene frelse kan
i døds og skændsels fare,
ej Buris eller Wetteman,
ak, selv ej Asbjørn Snare."
Skøn Huldfrid de småhænder vred,
hun jamred før så såre;
nu knæler hun på bunken ned
med bøn og fromme tåre.
De møer på hinanden se,
og ej de tvistes længer:
Dem rører fælles hjerteve,
til øjet tåren trænger.
De synker til hinandens barm
og bitterligt de græde;
stolt Ingefrid med bundne arm
sig skjuler under klæde.

Ulf Svartskæg stander på bonedet Note 51) blå,
de fangne jomfruers sorg han så;
han vil dem sige et ord til trøst,
og taler til dem med plumpe røst:
"I skal ej græde, I møer små!
Vi skal vel komme tilrette:
Jer danske piger jeg lide må,
I er helt lyse og nette.
Én af jer kårer jeg selv til viv,
og mand jeg skaffer jer alle;
I græde ej for jert unge liv! I rig mands hånd skal i falde.

Ej stodder køber slig vare fin,
nu markedspriserne stige:
For hundred stykker af hvidest lin
jeg tusker ej danske pige."

Så vikingen taler med frække sind.
Af harme hvidner stolt Ingefrids kind;
den høje mø med et lynblik truer;
men stærke røver slig kvinde huer.
Han løser hende af bast og bånd,
og vil hende klappe med beget hånd;
men fri og høj hun fra bunken springer,
på stejle ræling hun djærv sig svinger:
"Hvis fræk du rører fribårne mø,
hun har en ven i den dybe sø:
Stolt havmand giver jeg hen mit liv,
før jeg skal vorde din hadingsviv,
og aldrig skal jeg leve den time,
da du mig sælger som hest ved grime.
Ej dansk du nævner den kvinde og mand,
hvem hedning tusked i fremmed land!
Fra Danmark stjal de fribårnes mæle;
men danske var ej de trællesjæle."

Så taler stolt den gæve mø,
Ulf Svartskæg hånligt griner:
"For besk og dyb er salten sø:
Mig dårer ej de miner.
Helt stolt du dig gebærde kan,
og store ord opdiske;

dog før du favner dygtig mand,
end føder Sundets fiske.
Mig hue vel de piger små,
som ej er alt for tamme;
men lad det spil nu ende få!
Det båder ej at bramme."

Stolt Ingefrid på ræling står
og skuer i dybe bølge;
vildt flagrer ud de brune hår
og jomfrubarmen dølge:
"Opløser stormen lokken mig,
som på den løse kvinde,
og glæder giftig havsnog sig –
den skal ej sejr vinde.
Han lever, som mig hævne vil
med glavind og med flamme;
men orm er ej i verden til,
som skænder hvide stamme.
Skjalm Hvide i sin høje hal
uplettet mø skal favne;
men venderdragen fede skal
på stejlen danske ravne."

Fra ræling udspringer den djærve mø,
og synker og stiger på vilde sø;
Ulf Svartskæg fluks lader sejl neddrage,
han griber læen med krumme hage:
I åreskuden fra dybe sø
han rask opfisker den stolte mø.
I dvale slumrer den skønnes ånd;

han binder hende med varlig hånd:
"Har Danmark mand nu, som det har kvinder,
ej længe venden dem lænkebinder;
dog enkelt svale gør ingen vår."

Den jomfru store øjne opslår,
hun atter ser sig i slavekæder;
dog ej hun jamrer og ej hun græder.
Hun hæver hoved og høje bryst,
og skuer stille mod Sjølunds kyst.
Hinsides Dragør ved fiskerhus
står røverstejlen [Note 52)] på Sundets grus
"Der, jomfrurøver, dit herberg stander;
på Stejleborg vel engang du lander.
Hovere skal du ej længe mer,
hvis ellers ret jeg i tågen ser:
En dånet mø du vel binde kan;
men tør du møde en dannemand,
så fly ej ræd for hin liden snekke!
Jeg mener tvende dig ej kan skrække."

Ulf Svartskæg hører den jomfrus ord,
og fluks han vender med sejl og ror:
"Den dyst skal vorde mig stakket spas,
end så jeg aldrig sig vrang sejlads;
hin dansker tog sig vist fuld god rus:
Han løber staver i liv sig bus."
Med sidekuling han snekken møder,
hans jernklov mægtig i kvas den støder.
Prins Buris vakler ved brustne stavn;

men råber ud liden Kirstins navn.
Han svinger lansen, som han kan bedst,
alt som han sad på dystløberhest.
Men ræd ham sviger hans Ryslands-svende,
de venden hilser som ven og frænde.
Prins Buris ridderlig om sig slår;
dog orlogskampen han slet forstår:
for tunge spadestav skjoldet viger,
ved vikingsmast liden Kirstin skriger;
for lette kastespyd Buris segner,
og liden Kirstin ved ræling blegner.
Det vrag bortdriver mod danske kyst,
Ulf Svartskæg ler ad den liden dyst;
med rige bytte og nye fanger
den viking rask gennem sundet ganger.

Men på sin fyrstekappe rød
den fangne herre bløder:
"Foragt mig ikke i min død!"
Han dybe suk udstøder.
Hos fangen står den frøken fin
med gråd på hvide kinder,
med kostelige halsdugslin
hun prinsens sår forbinder.
"I kæmped som min ridder brav,"
– så trøster kærlig stemme –
"for mig i trodsed død og hav,
det skal jeg aldrig glemme."
Stolt Ingefrid på vunden ser,
den er helt let og ringe;

dog ej den kække jomfru ler:
selv må hun sorgen tvinge.
I slavelænken, rolig stor,
mod sky hun blikket vender;
Ulf Svartskæg springer op fra ror,
han løser hendes hænder:
"Slig jomfru er guldkroner værd;
hun skal ej lænker bære:
Hun dronning er på snekken her;
hver mand skal hende ære.
Ej Siva [Note 53)] med sit lange hår,
med æble og med drue,
som hist ved Altenburg hun står,
så herlig er at skue.
Sig, raske mø, hvad manddom kan
Dit stive sind betvinge?
Med dygtigst mand i Danmarks land
jeg agter dysten ringe.
Ved Radegast jeg sværge vil
og hanen på hans lokker:
Den karl er ej i verden til,
som mig et hårsbred rokker."

"Helt drabelig du blev i hast,"
– stolt Ingefrid genmæler –
"nys krøb du dog af bånd og bast;
men rask du kvinder stjæler.
Helt kæk du møder ukarsk mand,
som ej kan stå på dække,
og frænder, som ej holder stand,

du kan i bolten lægge.
Men har du sømandsmod i bryst,
fra mast ej ræd lad spejde!
Og søg ej skærm bag næs og kyst
for dansk søhanefejde!
Tør djærv du møde Wetteman,
kan ham du overvinde,
så vil jeg tro, at mer du kan,
end braske for en kvinde."

Den viking træsk i skægget ler:
"Det kan sig vel så føje,
at, før jeg Rylands kyster ser,
jeg på den karl får øje.
Jeg skyldte ham et tak for sidst:
Han tog min bedste snekke;
derfor jeg af hans mund har vidst
den bedste tand at trække.
Er han den ørn, din hu står til,
og som du glaner efter;
på dragens ryg jeg flyve vil,
og prøve ørnens kræfter.
Hans klo os ramte hårdt og tit;
dog det jeg ænser ikke:
Engang den store Svantevit
hans hjerteblod skal drikke.
På høje Ryland kampen står
forfærdelig at skue:
Til verdens ende pilen når
fra gudens kæmpebue.

Snart stoltest fugl ved danske strand
skal gudens alter sire:
Én hals kun har dog Wetteman;
men Svantevit har fire."

Så vikingen taler med lystigt mod;
på skyen hans bådsmand agter:
"Der kommer en byge, hun er ej god
mod hende ej stort vi magter."
Og fluks de flyver i højen rå,
med larm de sejlene kappe;
til rorbænks strandhugskarlene gå,
til åren griber de rappe.
Men mægtig bruser den hvirvelvind,
det hviner i tov og master;
mod høje Møn går strømmen ind,
mod Klinten snekken den kaster.
På dækket stander en fangen mand,
det er hin liden grå bonde:
"Nu skal jeg synge, som bedst jeg kan;
nu ser jeg hvorhen vi stunde.
Helt strunk er Dannemarks jomfruø,
helt mægtig er bølgens dronning:
På hvide klippe ved Østersø
der rider vor klintekonning.
Der har han redet i tusind år,
han fra sin hule ej viger,
og hver en røver som Grap det går,
så synger de mønske piger:

"Slet intet bytte han her skal få, Note 54)
hans agt skal hannem fejle;
en blodig pande og kroppen blå,
dermed skal han bortsejle.

Grap, du komst fra Kullen i fjor
med guld og sølv beladet;
det misted du her bag ved Njord,
af jætten blev det taget.

Det går i år langt værre til
Det skal du vel befinde.
Nu ikke mere jeg sjunge vil –
blæs lystigt, I nordenvinde!"

Så synger liden grå bondemand;
vild stormen blæser mod høje strand.
Og røverne vorde i hu helt gramme,
"Hvi tog vi den bakketrold med ombord!
Han havet oprører med onde ord."
De liden grå bonde ved hår annamme:
"Kan ej du os bedre viser sjunge,
på havbund rådne din øgletunge!"
Så venderne råber med bistert sind,
og vildere bruser den nordenvind;
ud kaster de bonden i dybe grav,
og højere svulmer det vrede hav.
Med skrig mod stranden mågerne fly,
kun lidet mandekraft båder:
Vild voven tårner sig højt mod sky,
på dækket havskummet fråder.

Fra ræling styrter den knuste mast,
de hedninger hyle og larme;
forgæves de råber på Radegast,
han standser ej bølgens harme.
Til bistand mod deres sorte gud
På Schwayxtix Note 55) slaverne skrige;
i havet styrter de ofret stud;
men stormen vil ej bortvige.
Ulf Svartskæg rolig ved roret står,
han råber i stormens bulder:
"Den store Flins Note 56) over havet går,
med løven på kæmpeskulder.
Hans fakkel flammer på sorten sø –
den åbne grav mig ej skrækker:
Skal end vi alle på havet dø,
os løven mægtig opvækker."
Stolt Ingefrid hører hedningens ord,
forbavset hun på ham skuer:
"Du kunne vorde en kæmpe stor,
i stormen du bedst mig huer.
Men dør du nu på det vilde hav,
til kval kun løven dig vækker:
din afgud åbner ej lukte grav,
ej åbne afgrund han dækker.
Dog vel usynlige hånd er til,
som mægter havet at tvinge:
Til St. Christoffer jeg bede vil:
Han skal til kysten os bringe.
Han bar den herre af bølgen op,

hvem jord og himmel adlyder,
som selv har vandret på bølgetop,
og over stormene byder."

Så jomfruen taled med mægtig tro,
og bad for ven og for fjende;
det var som bad hun havet til ro:
Alt sagtnes bølger og vinde.
Men snekken driver på klintestrand,
og sideplankerne briste;
nu hver sig frelser, som bedst han kan,
Ulf Svartskæg selv er den sidste.
De ædle fanger han bjerged vel:
Med åreskuden de lander;
dybt under Dronningestolens fjeld
på klintekysten de stander.
Prins Buris svøber sin arm i skind,
han ser på de møer trende:
Til frihed stander fangernes sind;
dog ej det ganger behænde.
De brat opstiger ad stejle fjeld,
dem lyster ikke at lænte;
ved Maglevandets det dybe væld
dem strandhugskarlene hente.
Den høvding svømmed fra vrag til land,
han klyver til jættens hule;
der under fjeldet ved klintestrand
kan tryg sig røveren skjule.
Med tov ophejser han fine mø
med bytte, våben og fange;

til klintehulen ved dybe sø
kun kat og viking tør gange.
Den hule kender Ulf Svartskæg vel;
kun mågen did ham kan følge;
men mødtes tvende på jættens fjeld,
én styrted knust imod bølge.

Note 45: **Klaffer:**
Bagtaler, bagvasker, sladrehank.

Note 46: **Sorte gud:**

Zernebog eller den sorte gud: vendernes og slavernes djævel.

Note 47: **Rhetras Belbog:**

Radegast, der havde sit tempel i Rhetras, kaldtes Belbog, dvs. den lyse gud.

Note 48: **Ufrist:**
Uforsagt

Note 49: **Bede dyr i skove:**
Jage.

Note 50: **Bunken:**
Bunden af skibet.

Note 51: **Bonedet:**
Skibsdækket.

Note 52: **Røverstejlen:**
Stejleborg, hvor siden Axelhus og København blev bygget.

Note 53: **Siva:**
Livets og kærlighedens gudinde hos venderne.

Note 54: **Slet intet bytte han her skal får, etc.:**
Brudstykke af en gammel folkesang. – Efter Sandvig: *Beskrivelse over Møen*, pag. 44.

Note 55: **Schwayxtix:**
Solguden.

Note 56: **Flins:**
Den vendiske dødsgud; på hans skulder stod en oprejst løve, som ved sit brøl skulle vække de døde.

Syvende sang

Ilde går det i Danmark til:
Om kronen kongerne strider;
hver mand øver hvad helst han vil
på frænde frænder ej lider.
Landets trofaste mænd er få,
dem kongetvisten adskiller;
sjælen tænkes så lidt der på,
sig hjord med hyrde forvilder.
Blod der rinder på land og sø;
ved Kullen Wetteman sejrer;
røverflokken hans fæstemø
i klintehulen omlejrer.

Asbjørn stander på Viborg vold,
der ser han ud så vide:
Ej det aner den ridder bold
hvad liden Kirstin må lide.
Ej han hører det stille suk,
skøn Huldfrid til ham udsender.

Dannerlyngen [Note 57)] alt grønnes smuk;
der kongestenen han kender:
"Hist kong Dan med sin krone stod –
der spejder nu sachsisk rytter.
Før hin slette er rød af blod,
kong Knud sit stade ej flytter.

Fuldtop har han af Sachslands mænd
og af de hamborgerdrenge;
jyden er ham en fuldtro ven,
det har vi mærket så længe."
Asbjørn Snare mod lejren ser;
dens forsvar tyktes ham ringe:
"Er her da ingen stridsmand fler,
som tør over åen springe?"

Valdemar hører den ridders ord,
Han kommer med Axel Hvide:
"Vel slig manddom jeg os tiltror,
at vi over å tør ride.
Ej vi plejer for Knud at fly,
det Viborg Slette kan sande:
Sidst, vi mødtes her under by,
han hented sig blodig pande.
Bedre skal det ham nu ej gå,
det vil konning Svend jeg love.
Lidet båder det her at stå:
Bag vold fra æren vi sove."

"Sove skal vi ej længe mer!"
– gensvarer hr. Axel Hvide –
"Bonden bringer ej øksne fler,
i krybben hingstene bide.
Øllet drypper alt tyndt fra tap,
og brødet skiftes i smule;
trægest bjørn kun suger på lab,
til hunger ham driver af hule."

Arnold Sanger ved siden står,
til køllen gubben sig støtter:
"Ilde drømte kong Svend i går,
og nødig foden han flytter.
Heller vil han i Viborg bo
og svelte i spærret rede,
end ustadige lykke tro
og nærme sig Grathe hede."

"Ej så langt vi til leding gå."
– genmæler hr. Axel Hvide –
"Fjenden står jo her jævne å,
han venter os under lide.
Fæster kongen til varsel tro,
det bedste ej han forgætte!
Sidst, her mødtes de konger to,
vi sejred på Viborg Slette."

"Ret så" – svarer den gamle skjald –
"kun lykken lykken indhenter:
snublen ganger som helst for fald;
og ravnen på valen venter.
Ingen holder ved Viborg stand,
som dansken sorg vil berede;
derfor sørger vel konning Dan:
Han vogter end lyng og hede.
Mange drotter er landsens pest,
kun én skal kongesten smykke:
Hvo det mener med Danmark bedst –
ham gamle Dan giver lykke.

Drotten ved jeg, som skævt det går,
og drotten, som det går værre:
Brud og krone den drot her når,
som vorder Dannemarks herre."

Valdemar taler til Axel brat:
"I har helt sælsomme svende;
sover jeg ikke i næste nat,
den gamle skjald I mig sende!
Til jeg mødes med Knud på val,
de timer tyktes mig lange:
Eventyr vil jeg høre i hal
og lytte til gamle sange.
Klerken, I har mig sendt i går,
han er i krøniken dygtig:
Mer han ved, end hvad jeg forstår;
men fast han er mig for kløgtig.
For den skriver jeg blues må:
Vor idræt vil han fortælle –
fuldtop har han at skrive på;
men intet har han at melde."

Axel smiler ved fyrstens ord:
"Min skriver har lært at bie;
ingen blev end på en dag stor –
om ufødt gerning vi tie!
Frugten kommer før blomsten ej,
og høsten ikke før våren;
den vel finder til æren vej,
som dertil er fød og båren."

Kongen kommer fra Borrevold;
det slot så fast han lod bygge:
"Viborg har nu et dygtigt skjold,
det Danmarks krone skal hygge.
Fjendens blider os her ej nå,
hans gravsvin frygter jeg ikke;
sætter han fod over Viborg å –
god hilsen skal jeg ham skikke."
Kongen mønstrer sin skansevagt
ved gravene dybe og brede:
"Op, I karle, og giv god agt!
til skudvogn stenen i hede!
Ruller fjenden sit stormtårn frem
og sætter til volden stiger;
brændselsminen opspræng med klem,
og lad ham i flammen skrige!
Magt mod magten og list mod list!
Mod rotten stiller vi sakse!

Kværnsten tager fra møllen hist
og sætter på egeakse!
Løbehjul på de brædder skrå
lad gennem stormhullet fare!
Splitte skal de som avner små
den helvedviede skare!
Igelkatten på skrænten står
med børsten af egepigge;
hvem den rører med mindste hår,
skal knust til dommedag ligge!"

Kong Svend på volden ganger
og taler stærke ord;
men gamle Arnold Sanger
kun lidt hans manddom tror.
Han sælskindshuen ryster
og mumler i sit skæg:
"På skarn sig hanen bryster.
mens hønen lægger æg."
Men Valdemar fremtræder
og taler gæve ord:
"Ej stort sig falken glæder,
når under tag han bor.
Bag sværd I bedre hygger
Jer krone, end bag grus;
mig tykkes, drot, I bygger
os her et fangehus.
Skal danske mand nu svelte
af frygt for sachsisk sværd;
skal Hamborgs kræmmerhelte
kry skælde dansken her;
og skal vi længer tøve
bag skansegrav og vold:
Jeg vil den gamle løve
udslette af mit skjold."

"Det skal I ej behøve,"
– gensvarer konning Svend –
"til tid er, må I tøve
og ruste mine mænd.
Et døgn i sagtens tæmmer

ubændigt løvemod;
forinden vel I nemmer
hvad før I ej forstod.
Den ros Jer ingen nægter:
I ordne kan en hær,
helt mandelig I fægter
i natten, spær mod spær;
men fjendens råd at lempe
og bruge farlig ven –
med kløgtens pil at kæmpe –
det må I lade Svend."
Med sned i mørke mine
den sjølundsdrot bortgår:
Krigskunster, små og fine,
den herre ej forsmår.
I løn han spejder sendte
med guld i fjendehær,
mens Valdemar kun brændte
af lyst til ærlig færd.

Den unge hertug grunder på
de ord, kong Svend lod falde:
"Vil her på ræveklør han gå,
hvi må jeg drot ham kalde!
Hvi bandt mig dyre lensmandsed
til ham, min sjæl foragter!
Fast var det, når jeg for ham stred,
som tvang mig onde magter.
Men fyrsten, som jeg kæmper mod,
med højmodsblik mig blænder –

hvi randt min ædle faders blod
dog for hans faders hænder!
Fast er det mig, hver gang jeg står
mod Knud i kampens hede,
som ville armen, når den slår,
til favntag sig udbrede.
Men sværdet brænder i min hånd:
Jeg elske må og hade;
jeg hævne må min faders ånd,
kan ej den kamp aflade."
Til Borrevold, uglad i sind,
den unge hertug ganger;
på tavse vink, til borgen ind
ham følger Arnold Sanger.
Med Valdemar den gamle skjald
i højenloft indtræder;
ved tærsklen i den nye hal
han standser mørk og kvæder:

"På Irland standed et kongeslot; Note 58)
i verden var ej dets lige:
Der dømte aldrig så slet en drot,
som tro og lov ville svige.

Om Themar slot ganger sagn om land
på hellig grund var det bygget;
men faldt der dom af uretvis mand,
blev borgens grundvold oprykket.

Og der en konning sin fjende sveg

og ret til uret omvendte,
brat grunden under hans trone veg,
og borgen sit sted ej kendte.

Sig salen drejed, og tårnets top
mod himlen peged ej mere;
sig nedad vendte hvad før stod op –
der bygger ej konger flere."

Så sang den gamle Arnold Skjald
og dybe stemme hæved;
fast var det som den konninghal
på nye grundvold bæved.
Ung Valdemar på skjalden ser
og ilden i hans øje:
"Så mægtigt du ej sjunge mer!
Du sprænger kongens fløje.
Dit eventyr jeg vel forstår:
Det ord kong Svend skal sande;
dog om end Borrevold forgår,
Gud lader Danmark stande!
Men ti med dine dunkle ord
om tider, som skal komme!
ej mer jeg stort på drømme tror:
De bedste synes tomme.
Om Danmarks lykke drømte jeg;
men vågned til dets kvide,
og mange er de sjæle ej,
på hvem jeg nu kan lide.
Lad falde hvo ej kan bestå
og ærlig sejr vinde!

Men tro og love holdes må,
selv mod min arvefjende.
Et eventyr min hu står til;
på det skal du mig følge:
Kong Knud i kvæld jeg gæste vil
hinsides åens bølge.
Som fjende ej, og ej som ven,
ukendt, hans gæst jeg være!
Men mødes vi på val igen,
det gælder liv og ære."

Så taler hertug Valdemar,
og gamle Arnold nikker:
"Hvis konning Svend din fjende var,
du gæsted ham ej sikker.
Med Knud den spas du vove kan,
selv om han gæsten kender:
Kong Knud er ingen ugild mand;
men falske er hans venner.
Vogt dig for visne Sorte-Plog,
ihvad du har i sinde!
Den hånd, som konning Erik slog,
forråder ven som fjende.
På begge skuldre bærer han
sin kappe, når det gælder;
alt Svend sin faders banemand
blandt købte venner tæller."

Mørk Valdemar på skjalden ser:
"Så ved du hvad jeg aned?

Hvor er nu tro og love mer?
Har Djævlen vej os banet?
Hans vej jeg går til sejren ej
med ræv og falske slange –
jeg kender vel en bedre vej,
den vil jeg trøstig gange."
Med gubben så den unge drot
i lønligt kammer taler;
mens solen over Viborg slot
mod Vesterhavet daler.

Note 57: **Dannerlyngen:**
En hede ved Viborg med en stor sten, hvorpå kong Dan og flere danske konger blev hyldet.

Note 58: **På Irland standed et kongeslot, etc.:**
Efter "Kongespejlet".

Ottende sang

Hinsides åen i lejren sidder
kong Knud hos Folrad, den Sachslands ridder;
de rådslår over den bedste tid,
til frem at drage til storm og strid.
Kong Knud har længe mod lykken kæmpet;
dog ulykken har hans mod ej dæmpet;
men ufred bor i den herres sind:
Hans blik er dunkelt og bleg hans kind.
Landflygtig tit han fra Danmark veg,
og ven og frænde så tit ham sveg.
På fremmed troskab kun halvt han lider,
om dyre krone dog end han strider.
Han ved dog, jyden ham tro har kær,
selv i udlændingers købte hær,
og jyden heller for Knud vil bløde,
end sjølundsdrotten med hylding møde.
Det var i nøden den herres trøst:
Guds stemme tyktes ham folkets røst,
og dannerfolkets den bedste kerne
i trofast cimbrer han så helt gerne.

Hver mægtig høvding i ed han tog,
selv tykke Bruno og Sorte-Plog;
dog kongemorderen mindst ham huer:
Hver gang han ser ham, han lønlig gruer;
men blusel blander sig sært med gru:

Sin fader kommer den drot i hu,
tit ser han faderens dåd i drømme,
og ingen morder kong Knud vil dømme.

I teltet sidder han tankefuld;
den herres harnisk er sort som muld:
På hjelmen kronen er overhugget.
og slet har smeden den sammenstukket.
På søndret smykke den herre ser,
på fred og lykke han tror ej mer:
"Skal Danmarks krone mig volde gammen,
med blod jeg må den nu lime sammen."

Trindt vagtblus lysner i lejr ved kvæld
men mørket falder på kongens sjæl:
"Sig, tror du, Folrad, det sted er til,
hvor altid ulykken bygge vil?
Hvis så var, skulle jeg Viborg fly:
For mig den var en ulykkesby.
Her står jeg atter med vældig magt;
dog tyktes hæren mig halvt forsagt:
mod gammel tro er det svært at stride;
selv kan jeg aldrig på lykken lide:
Velsignet har mig en blodig hånd,
og med mig farer en nattens ånd.
Til glæde synes jeg ikke fød:
Kun tro mig fulgte den blege død.
i blod jeg vaded på Viborg slette;
hin onde dag kan jeg ej forgætte.
Snart her jeg vandrer i blod igen;

måske da falder min sidste ven."

"Ej, konning!" – svarer den sachser tro –
"til kampen vil vi os ruste fro.
I rum ej give de mørke tanker!
Ved hver mands side jo døden vanker –
på ét sted ikke ulykken bor:
Den travlt jo har på den vide jord.
Men lykken følger hvem helst hun vil:
Den frejdige smiler som helst hun til.
Hin sjølundskonning ej stort jeg agter:
Mod eder, drot, han kun lidet magter;
var hertug Valdemar ej hans ven,
fra Viborg jog vi ham snart igen.
Mig undrer kun, at hin unge løve
ej for os lader sin manddom prøve."

"Tro mig" – gensvarer tungsindig drot –
"han nødig tøver på Viborg slot;
han længes vist efter kæmpedyst
og efter blodkilden i mit bryst.
Men skal hans lanse mit hjerte møde,
for bedre hånd kan jeg aldrig bløde:
I ham sig rører Knud Lavards ånd,
hans blod er ærligt, og ren hans hånd.
Engang min krone vist ham skal smykke;
– men mordersønner har stakket lykke."

Så taler kongen, mørk i sind,
og tavs mod jorden skuer;

stærkt lysner på hans blege kind
i teltet bålets luer.
Da vralter frem i kongetelt
en mand i kalvskindsklæder:
Med stor umag den tykke helt
på svulne fod fremtræder.
Den hestfolkfører, rund og stor,
på saddel bedst sig rører;
helst tykke Bruno dog ved bord
mod skinken våben fører.
På mjød og vin han sig forstår;
for trende kan han drikke;
med ord han mægtig om sig slår,
og guld modstår han ikke.
Dog har kong Knud den skryder kær;
de store ord ham dåred:
Til høvding for sin rytterhær
ej bedre mand han kåred.

"Svart mandslæt eder forestår,"
– til kongen Bruno taler –
"hvis jeg ej fluks til Ribe går
og fjendens tog forhaler.
Se, konning, denne budstik fandt
jeg i en spejders taske:
Os listig snare Svend udspandt,
lad ham os ej forraske!
Undsætningshær med guld og brød
fra Ribe nu han venter:
Jeg bringer fjenden visse død,

og sikre bytte henter."

Kong Knud på falske budstik ser,
og højt sin høvding priser;
i skægget tykke Bruno ler,
og skrømtet iver viser.
Han vralter fluks af teltet ud
og lader luren klinge;
hans hestfolk sig, på kongens bud,
på muntre hingste svinge.
Så rider de mod Ribe by;
ej tykke Bruno lenter.
Først lod han fjendens spejder fly;
derfor god løn han venter.

Den sachserhøvding på kongen ser:
Af ryttere har vi ej mange fler;
kan ridder Plog os dog ryggen dække,
jeg svarer for mine sachser kække."
Tavs kongen sidder med hånd ved kind;
i teltet træder en høvding ind:
En benrad lig, han ved blusset står,
med panden skjult af de sorte hår;
hult pansret, som på en træmand, klirrer;
koldt dybe øje på kongen stirrer.
Brat Knud opfarer: "Hvad vil du? Plog!"

"I lejren, herre, to mand omdrog;
for harpespillere vil de gælde,
og eventyr Jer i lejr fortælle.
Måske de husked sig bedre om,

når først de mellem to skruer kom."

"Fy, Plog!" – genmæler den konning vred –
"ej pinebænken er gæstens sted!
Sin tommelskrue lad bødlen gemme!
Forræderhånden den kun skal klemme;
men harpespiller og fredsom skjald
til højbords bænkes i konninghal.
I teltets lønkammer ind de gange!
Min søster elsker de minnesange;
der vil vi høre på eventyr,
mens verden mørknes og dagen flyr."
Til kongen nærmer sig Sorte-Plog,
og hvisker til ham et ord i krog.
Den herre studser; men strengt han byder.
og skumle høvding ham tavs adlyder.

Under teltets silketag
dristig mø i lejren sidder;
kæk til vilde våbenbrag
følger hun med drot og ridder.
Tit den jægerinde skøn
red, i fløjelstrøjen grøn,
og med falken på sin skulder,
lystelig til jagtens bulder.
Hornets skingren, hundeglam
lifligt klang i hendes øre;
buestreng hun spændte stram,
kunne spyd og daggert føre.
Ej for blodig manddomsid

hun sit jomfruåsyn dølger:
Som til gammensfærd til strid
glad hun mørke broder følger.
Tit når Knud er mod i sind
og vil stolte hoved bøje,
blusser højt Sophias kind,
blinker lyn i sorte øje.
Daler ørnen i sin sky,
liden falk den forudsvæver,
og tungsindig drot på ny
kongelig sit hoved hæver;
hos sin søster mangengang
kongen glemmer hvad ham nager:
Tit ved strengeleg og sang
hun hans plageånd forjager.
– Til Sophia kongen går,
skøn hun ham i møde træder;
fyrstelige skind hun slår
over rige skjoldmøklæder;
sorte lok, indsnoet tæt,
over høje pande ligger,
og på gyldendugs-bonet
rask den røde fjerbusk nikker:
"Nys jeg hørte lurens klang –
ret så, broder, lad den tone!
Tiden falder her mig lang;
kort er vejen til din trone.
Over åen lad os brat
svinge os til kongeborgen!

Stormer Viborg du i nat,
hylder Danmark dig i morgen."

Så med hædersivrigt ord
drotten hun i møde ganger;
ind alt træder, tavs og stor,
Valdemar med Arnold Sanger.
Rød, forbavset skjoldung står,
ved ej hvad hans sjæl fornemmer,
hætten han tilbageslår
og sit mummespil forglemmer.
"Hil dig, Knud!" – udbryder han
"har slig fe du med i lejren,
uden hær du kæmpe kan
og ej tvivle kan på sejren."
"Broder, hvad skal disse mænd?"
spørger kække mø forvirret.
Lønlig smiler Arnold svend;
han har dybt i sjælen stirret:
Han har læst på møens kind,
læst i unge hertugs øje;
skjult er ham ej kongens sind:
Knud sin gæst alt kender nøje.
Det dog ingen vide må:
"Sæt dig, søster" – kongen mæler –
"for os tiden at forslå,
fremmed skjald i lejren dvaler
Førend vi til våbenklang
færdes skal på blodig hede,
vil med harpespil og sang

venlig gæst os fryd berede."

I kongetelt ved vagtblusskin
svend Arnold harpen rører;
men Valdemar, helt sær i sind,
forvirret tale fører.
Sin fjende han advare vil
for lumsk forrædersnare;
men snart han føjer suk dertil,
som var hans sjæl i fare.
Han gruer for den skønnes magt,
hvis blik hans sind forvilder;
Fast er det, som mod ed og pagt
ham her en trolddom hilder.
Op farer han med frejdigt sind
og sangerkappen kaster:

"Din fjende, Knud, drog til dig ind,
som myg mod flammen haster.
Se, Valdemar her for dig står,
ej for din magt jeg gruer;
en større magt dog her mig når,
end fjendens sværd og luer.
Men går jeg end herfra igen,
som fugl med sveden vinge;
ej skal dog fjende eller ven
til troløshed mig tvinge.
Vil du en ærlig fjende tro,
på troløs ven du agte!
Jeg havde ikke rast og ro

før jeg det råd dig bragte.
Ej mer jeg sige kan og vil
for eden, som mig binder.
Kun ærlig kamp min hu står til;
på val du mig genfinder.
Betales må den mandebod,
som verden ej opvejer:
Til soning for min faders blod
kun et klenod du ejer;
og det er hjertet i dit bryst:
Højt ved jeg at det banker;
Til mit jeg knuged det med lyst
helt tit i utro tanker.
Men blændes end mit øje her,
min arm skal ej mig svige.
Og når vi mødes, må mit spær
koldt mod dit hjerte hige."

Så taler hertug Valdemar;
helt vel kong Knud ham fatter:
"Tak fjende! – Ingen ven jeg har,
som mere højt jeg skatter;
"tak ædle fjende" – sukker han –
"Dit ord jeg ej skal glemme;
du kaldtes til min avindsmand
af blodets stærke stemme.
Dog mere stærk, end blodets røst,
en stemme i os taler,
som såret i fortørnet bryst
med balsam-ord husvaler.

Den stemme må du døve nu
med klang af slebne sværde,
og mod hin ånderøst med gru
jeg må min sjæl forhærde.
Gak fri dog bort, som fri du kom,
trygt lejde du modtager!
Men først skal hornet gange om:
Min nadver ej du vrager!
I denne stund du er min gæst,
i næste først min fjende;
hvis blod og æt du bænkes næst,
du glemmer dennesinde!"

På teltstol ved sit nadverbord
kong Knud de gæster bænker;
den fyrstemø på kongens ord
i guldhorn vinen skænker.
For Valdemar kredenser hun
guldhornet med stor tække:
"Hvi kan jeg velkomstsskålen kun
en times ven nu række?"

"Den time" – svarer unge drot –
"til dommedag skal vare" –
men ej det tykkes nu ham godt
slig tale at forklare.
Guldhornet griber han med lyst
og tømmer det til bunden;
det er ham, som i dybe bryst
en ildstrøm er oprunden.

Han skuer på den fagre mø
med elskovsdrukne blikke;
vel ordet må på læben dø,
men øjet tier ikke.
Svend Arnold ser i svare strid
fast unge drot sig glemme,
det tykkes ham på høje tid
at hæve gamle stemme.
I harpen griber han med magt
og sjunger gammel vise
Om Velants søn, som brød sin pagt
med falske Langben Rise.

"Ingen pagt jeg bryde vil:"
– Valdemar opfarer –
"Fristes end min sjæl dertil,
eden jeg bevarer.
Her jeg ej skal tøve mer,
det jeg vel fornemmer:
Når jeg brave fjende ser,
ugild ven jeg glemmer.
Far nu vel, højbårne mø,
fagreste blandt kvinder!
Næppe mer på verdens ø
vej til dig jeg finder.
– Konning, kom mit ord i hu!
Svig din arm ej lammer!
Sejrer jeg nu, eller du,
ærligt sværdet rammer!"

Sålunde taler den unge helt
og brat udtræder af kongens telt;
i bardekappen med Arnold Sanger
han trøstig ud gennem lejren ganger.
Tolv sachser følger på kongens bud
med lejdeskjold dem til åen ud.
Der Arnold skyder fra sivgrøn bred
for drotten båden i strømmen ned.
Tilbage sender de lejdet trygge,
og rask udro de i nattens skygge.
Men som de glider på dybe å,
fra skjulte buestreng pilen suser,
i båden åbner sig sluser små,
og strømmen vild over ræling bruser.
"Ha, Knud! forrådte du falsk os dog?"
Den hertug råber og rask udspringer;
men skjult i sivet står Sorte-Plog,
ved månelys han sit spyd udsvinger.
Dog spydet rammer kun kappens flig;
som fisk mod strømmen den skjoldung strider.
Svend Arnold, skæggede nøkke lig,
sit hoved løfter og kæk fremskrider:
"Den onde sejrer ej dennegang;"
– så råber gubben med mægtig stemme –
"den hånd skal visne, som spydet svang.
og Helved skal ej sin yngel glemme."
– Snart raske skjoldung på bredden står,
og gubben stander ham tro ved side:
Bort strengelegen med strømmen går,

på raske hingste fra å de ride.
På farlig valfart er Arnold brav:
Forborgne genvej den gamle kender.
Til Viborg tavs over vold og grav
fra eventyret den drot hjemvender.

Niende sang

Natten ruger, tavs og kold,
over lejr og by og slette;
ej kong Svend på Borrevold
svare trængsel kan forgætte:
Guld og brød det skorter på;
hungre må han eller stride,
ud af faste borg han må,
og i sure æble bide.
Listig spejder sig har meldt,
bringer trøst ved midnatstide:
"Knud nu sover tryg i telt,
mens hans bedste mand bortride.
Sorte Plog har nattevåge,
Eders højmod han berømmer;
jydehæren, halvt forsagt,
kun om død ved Viborg drømmer.
Vil I sejre vist og let,
konning, I på stand opbryder!
Brat, for fjenden vågner ret,
domsbasunen for ham lyde!"

Svend har hørt den spejders råd,
Callesøn og Steen han kalder;
fluks berammes vigtig dåd,
luren hult fra borgen gjalder.
Dæmpet klinger skjoldegny;

rask med bue, spyd og slynge
drager gennem Viborg by
letbevæbnet fodfolkklynge.
Af St. Mogens port udgå
tusind mand i viet skare:
Sakramentet tog de på,
ingen fjendes liv at spare.
Under portens hvælving står
store kobberhest nedgravet;
derom gamle sagn der går:
Den med kraft er sært begavet;
når den klinger under jord,
død den varsler stadens fjende.
Hæren gamle spådom tror,
håber visse sejr at vinde;
mens de sorte banner svang,
nattens fugl på muren tuded;
under porten hule klang
blodig sejr dem bebuded.
Valdemar i opbruds-stund
kom fra eventyr tilbage;
uden rast og natteblund
hjelm han spændte under hage.
Forud Asbjørn Snare fo'r,
Axel tumler vælig ganger;
Valdemar den kæmpe stor
følger glad med Arnold Sanger.
Kongen stiger selv til hest,
trindt ham fjederbuske vaje;

hæren følger han mod vest
ad St. Stephans Enge-Maje [Note 59)].
Våbenklang ved hanegal
blodig morgengry forjætter;
ravnen flyver over val,
skriger hæs på Viborg sletter.

Og der det dages, står hær mod hær;
åen mellem dem strømmer.
Kong Knud end blunder, med hånd på sværd;
Sophia fredelig drømmer:
For høje gæst hun med gunst igen
kredenser det gyldne bæger;
på Danmarks trone hos mægtig ven
det stolte hjerte hun kvæger.

I lejren toner der ottesang;
præster beder og sjunger.
Bønnen standser ved lurens klang;
ved åen vagtskjolde runger.

Og pilene hviner, og vagterne fly,
alt surre de tusinde slynger;
med stenregnen kommer den knusende sky,
og vækker de søvndrukne klynger.
Forfærdelsen knuger forvirrede hær,
de høvdinger råbe og larme;
af teltet udstyrter kong Knud med sit sværd,
han blusser af iver og harme.
Ham søsteren følger med flyvende fjer;

med spydet i hånd hun fremfarer.
For konningen blues bestyrtede hær,
for møen de flygtende skarer.
Og hver sig væbner, som han kan bedst,
hver rytter svinger sig på sin hest.
I åen rider alt dristig fjende;
Men i de grundsvælg, dybe og blinde,
i hængedyndet de styrte må,
og hest og rytter med skræk forgå.
Tilbage kæmper sig Asbjørn Snare;
Vel hundred sank af hans rappe skare.
Det mandfald volder i lejren fryd;
trøst kong Knud sine mænd opstiller,
Med stageslynger og kastespyd
vred fjende ved å dem driller.
Valdemar gløder af kæmpelyst,
ved Axel Hvides side;
de æsker sachsen til alvorsdyst;
men ingen kan over åen ride.
Vred sachsen bander den usle flod,
som Danmarks land han den agter ringe,
og harmes over, at tyskens mod
ej danske rendesten kan betvinge.

Men Folrad råber til kampgrisk hær;
han sikre vadsted i åen kender,
der ud han styrter med hingst og spær;
mod Valdemar han sit banner vender.
Glad unge hertug sligt vadsted ser,
med liden flok han mod sachsen farer,

ej jyske flod dem adskiller mer:
I åen mødes de vrede skarer.
"Bed kongen følge mig over å!"
– den skjoldung råber til Axel Hvide –
"kan tysken her jeg tilbageslå,
skal hist vi snart på det tørre stride."

Og rask han sporer sin hingst til dyst,
vil Folrad af sadlen støde;
spyddet splintres mod pansret bryst,
fire lanser ham møde.
Stridshingsten stejler i skumhvid å,
stærke drot den med sporen tvinger:
Frem med skjold han sig knuge må,
hjaltet i hånd han svinger.
Rask bortstøder han brudte spær,
fast det sad mellem hjelm og pande.
Arnold er ham i kampen nær,
med blod sprudler åens vande.
Tilbage styrter alt Sachslands mænd,
Valdemar frem over åen rider;
brat ordner han sine mænd igen,
med liden flok han til slag fremskrider.
Og mens kong Svend over åen går.
mens Axel ordner de fodfolkrækker,
med uhørt manddom Valdemar slår,
og hærens overgang dækker.
Et sværd han vristed af fjendehånd,
derfor den trofaste Folrad bløder;
den sachserhøvding med kraftig ånd

dyrt for sin dristige manddom bøder:
Forgæves kaster han søndret sværd,
forgæves Valdemar helten skåner –
i Svends den hævnindviede hær
hans kække åsyn i døden blåner.

Drabeligt vokser det våbenbrag:
Hos Valdemar sejrer alt Asbjørn Snare;
Axel Hvide i ordnet slag
adsplitter jydernes skare.
Knud forgæves med vældig røst
fra høje ganger til hæren råber;
harmfuldt svulmer Sophias bryst:
Ej mer på lykken hun håber.
Ulykken, ser hun, har her sit hjem,
Den tapre jyde sit mod forglemmer.
"Fly!" – så råber vel tusind stemmer –
"her farer døden med sejr frem –
Lavards ånd er ved sønnens side,
med helgensønnen er sejr og død –
fly for Asbjørn og Axel Hvide!
Skjalm Hvides æt er til sejr fød."

Sålunde flygtning til flygtning skriger,
og selv kong Knud fra sit stade viger.
Med blusel standser han mangengang,
svart manddrab skuer han allevegne;
hans bedste kæmper omkring ham segne;
blandt lig han rider på blodig vang.

Folrad ligger udstrakt i støvet;
kongens hjerte er dybt bedrøvet:
"Faldt du også, min sidste ven!
Venneløs jeg nu står igen.
Sorte Plog! du på skrømt kun strider;
falsk du svigted din nattevagt –
ve den drot, som på nidding lider!
Fjenden har mig det forudsagt.
Ha! Valdemar!" – råber den herre mørk –
"du har mig sejren af hånden vristet;
mit kongeliv er en frydløs ørk,
fast modet har jeg med lykken mistet.
Dog kom! jeg kæmper på liv og død;
end skal du se, jeg en helt tør møde.
Husk, før du died på moderskød,
din fader måtte i skoven bløde –
min fader var det, som slog ham – kom!
fæld over morderens søn nu dom!
Jeg skal betale dig mandebod –
kom, sluk din harm i mit hjerteblod!"

Så råber kongen og svinger lansen.
Det Valdemar hører i nære dyst;
hans åsyn lyser i sejrsglansen:
Forsonet er hjertet i heltens bryst.
Ved kongens højre den skjoldmø blinker –
tilbage sejrende helt dem vinker.
Hans øje stråler af højmodsild,
det glinser af medynkståren mild.
"Kom, broder!" – beder den fyrstemø –

"mod lykkens søn skal du ikke kæmpe;
ej sjælens mægtige røst du dæmpe!
For vennehånd skal ej vennen dø."

Og kongen hører den skønnes røst,
med slagne hær han tilbageviger;
men svær er kampen i drottens bryst,
og efter hæderfuld død han higer.
Han vender ofte sin ganger brat,
og slår forfølgernes sværm tilbage;
men blodet rinder, hans sjæl er mat;
tolv kæmper tro ham fra val bortdrage.

Til Sachsland slagne drot må fly;
adspredt forlod ham hæren.
Svend drager stolt til Viborg by
og bryster sig af æren.
Men Valdemar, som sejren vandt
med sine kæmper gæve,
vemodig bøn, hvor blodet randt,
til sejrens gud må hæve.
På kampens blodmark knæler han
og hæver dunkle øje:
"Til frelse for mit fædreland,
O Gud, vort værk du føje!
Fordøm ej sejren, du os gav!
den dyrekøbt mig smerter;
væk Danmarks ånd af store grav!
sænk de adskilte hjerter!"

Så bad den herre, høj og from,
ved Axel Hvides side.
Men der til Viborg by de kom,
flød blod ved nattetide.
I staden raser hævn og mord:
Did mangen flygtning ty'de;
nu selv, hvor ven og frænde bor,
i natten mordskrig lyde.
Det blodbad standser Valdemar,
han sværger ved sin ære:
"Hvo værgeløse myrdet har,
skal hver mands nidding være."
Med skel af fjende, som af ven,
lovprist den skjoldung bliver.
Ej mindre prises vil kong Svend:
Hver nidding han tilgiver.

Der glad den konning sidder
en dag på Borrevold,
indføres fangne ridder
foruden sværd og skjold.
Det Bruno er, hin tykke:
Ham bandt de Ribe mænd;
men fangen times lykke
og nåde hos kong Svend.
En hædret mand, han ganger
hos kongen ud og ind;
en kvæld formummet sanger
ham rækker runepind.
Derpå hans dødsdom stander

med gådefulde ord:
"Den mand, St. Knud forbander,
ej tryg hos konger bor."

Og tykke Bruno ganger
for konning Svend at stå:
"Se hvad en minnesanger
mig gav at tygge på!
Den pind er til min kiste,
hvis jeg det ret forstår:
St. Knud jeg aldrig priste,
og nu igen han går.
Hvordan det sammen hænger,
jeg ikke freden tror;
mig smager ikke længer
en mundfuld ved jert bord.
Og tænker jeg, at mjøden
skal slukke sorgen ned,
det er mig fast som døden
mig gennem halsen gled.
Tro ej, jeg gantes, herre!
Stor er en helgens magt,
står han som her, desværre!
med galne folk i pagt.
Når ånder fælder domme
i skjulte gildeslag,
kong Niels i hu vi komme!
Det er en farlig sag.
Hvad gildesbrødre magter,
det så vi på hin drot;

St. Knud vi ej foragter!
Han sprængte kongens slot."

På runepinden stirrer
kong Svend, helt krus i sind:
"Det krimskrams mig forvirrer –
hvad rager mig den pind?"
"Ej mindre eller mere,"
– gensvarer Bruno snild –
"end at det gælder flere,
når i mit hus er ild.
Til tinge er jeg stævnet
for landsforrædersag,
og til den tvist er jævnet,
jeg svelter nat og dag.
Kan I mig ej forsvare,
var end det mod St. Knud,
I selv ej uden fare
kan gå af døren ud."
"Hver mand sig selv må værge,"
– ham svarer konning Svend –
"på ting du fri dig sværge!
Drag did med hundred mand!
Jeg vil mig ikke plage
med rettergang og tvist.
Du sværd til dommer tage!
Det dømmer kort og vist."

I sindet dog urolig
ved tykke Brunos ord,
kong Svend i faste bolig

selv frygter svig og mord.
Hver nat for dør han stænger;
han tør ej jyden tro.
På Borrevold ej længer
det lyster ham at bo.
Til Fyens land han drager
med mægtig hær i lejr;
der hyldest han modtager,
og prises for sin sejr.
To nye skanser [Note 60)] bygger
kong Svend ved store bælt.
En dag i teltets skygger
han savner bordets helt.
Fra ting var Bruno kommet,
han svor sig fri for svig;
men, lønligt ramt af dommen,
i skoven lå hans lig.

Note 59: **St. Stephans Enge-Maje:**
En slette ved Viborg.

Note 60: **To nye skanser:**

Nyborg og Korsør.

Tiende sang

Helt lovløs øves selv højest ret
i løn i Dannemarks rige.
Af blod er ravnenes hær alt mæt;
dog efter mere de skrige.
Fra Ryland vendiske flåde går,
den fynske kyst vil de hærge;
der Valdemar med sine kæmper står,
de mægter vel landet at værge.

Men Valdemar er kun lidet fro;
tavs grunder hr. Axel Hvide.
Ej Asbjørn Snare har rast og ro:
Han raser af harm og kvide.
Dem budskab bares fra Sjølunds strand
om jomfrurovet, hint frække;
fluks Asbjørn stævned fra Fyens land
i storm på flyvende snekke:
Han svor at hente den fyrstemø,
var så det ved verdens ende,
og før i hedenske land at dø,
end Danmark se uden hende.
Han sejler dag og han sejler nat,
ved ej hvorhen han skal styre;
til vind og lykke hans lid er sat,
mens gode råd er dyre.
Som rige købmand, omfarer han;

gods, ved han, vikingen skatter:
På slavemarked i Venderland
han søger den fyrstedatter.
I huen skjuler han lyse hår,
med sværte skægget han kæmmer,
om brynjen begede skindvams slår,
som vendisk menneskekræmmer.
Så går han dristig i landet op
til Rhetras mægtige høje.
Ved søen Note 61) skinner bag egetop
hist afgudstempelets fløje.
Der ofrer venden til Radegast
hver kristenridder, han fanger;
did slaver drives, i bånd og bast,
til marked af hedensk pranger.

Hr. Asbjørn ganger i staden ind
og ser på spraglede skarer;
sit slagsværd skjuler han under skind,
på ord han klogelig sparer.
I række står der kvinder og mænd;
for lin dem venden falbyder.
Hr. Asbjørn ganger i rækken hen;
det syn ej ridderen fryder.
Han hører mangehånd tunger her
i trælleflokken sig røre,
men spørger ej hvad den mand er værd,
som lader til torvs sig føre.
Hver kvinde, som han i lænken ser,
han måler med falkeøje;

han rundt løskøber, hvo bedst sig ter,
og tinger ikke ret nøje.
Men dem, han søger, han finder ej,
og mæler stolt i sin smerte:
"Før danske sjæle går trællens vej,
før brister fribårne hjerte."

"Derpå dog ikke du bande skal,"
– ham lænket dannemand svarer –
"hovmod ganger som helst for fald,
og fanges kan tyr som harer."
Den ridder vender i hast sig om,
og kender liden grå bonde:
Fra borgeled han den mand hukom,
som konningen revse kunne.
"Løskøb mig!" – hvisker den bondemand –
"et ord af mig dig forråder,
et ord af mig dig bebude kan
hvad dig og Valdemar båder.
Jeg kender en jomfru, hvid og fin,
hun længes efter dig såre;
i trældom nu med frøken Kirstin
hun græder vel bedste tåre."
"Vær stum!" – genmæler den herre brat –
"og fri ved kvæld du mig følger."
– Med løskøbt bonde mod tavsen nat
han ganger ved Rhetras bølger:
"Forrådes her vi på mælet ej,
så sig hvorhen jeg skal fare!
Vis fluks til liden Kirstin mig vej

selv gennem Helvedes skare!"
"Ej, ej!" – genmæler den bondemand –
"til Helved selv du vel finde kan.
Hvad ellers frøken Kirstin angår,
på Klint hun læger prins Buris sår;
og hvis den ridder er uden fare,
hun fritter næppe om Asbjørn Snare.
Der sidst jeg skued den frøken fin,
hun spared ikke sit halsdugslin:
Hos Buris sad hun på vikingsskuden
og græd for riften i prinsehuden.
Stolt Ingefrid så helt spansk derpå,
imens skøn Huldfrid på bunken lå
og bad, så stene det måtte røre.
Dit navn jeg kunne i sukket høre:
Næst til vor frue, i nødens tid,
den jomfru satte til dig sin lid."

"Ha, sig," – afbryder ham Asbjørn Snare,
"forlod du fej dem i nød og fare?
Og hvor forlod du dem, rædde træl?"

"Træl?" – skriger bonden – "ha, tag dig vare!
Skæld ingen jyde! – En bondesjæl
er ingen hundesjæl, må du vide;
har end du nys som en hund mig købt,
så godt som du er jeg kristendøbt;
men er jeg hund, vil jeg gø og bide."

"Nu, kække landsmand, fortæl igen!

Min harme gælder ej dig, min ven!"
Med møje iversyg helt sig tvinger
og liden bonde til orde bringer.

"Ej ræd, hr. ridder, som træl jeg veg;
i bøjlen rask jeg mod venden skreg.
I storm og uvejr ved høje Møen
man ud mig slængte ved hår i søen;
på klinten stranded den hedninghund,
mens jeg lå fri dog på havsens bund.
Ej ukrudt – ved du – så let forgår,
og skal jeg hænges, jeg drukner ikke;
hvad ende så jeg i verden får,
på lansens hoved jeg først skal flikke. –
Det har jeg svoret vor ny St. Knud:
Til skurvet hoved jeg brygger lud;
derfor ej kongen mit mod skal tvinge,
er end mod ham jeg et kretur ringe;
uvane, tøjret jeg bide kan,
og ler nu både ad ild og vand.
Hvis ej du tror det og vil det vide,
mirakler hændes og nu om tide:
Halvdød, jeg tænkte på hertug Knud,
og se, i havet nedfaldt en stud;
– måske fra himlen, måske fra skuden,
nok sagt, jeg holdt mig til Knud og studen.
Stort liv var ej i det kræ tilbage,
og sent det ganger med stud at age,
dog op han holdt mig med sjæl og krop,
til vendisk kræmmer mig fisked op.

Til torvs jeg slæbtes blandt øksne fede;
men jeg er bonden fra Grathe hede,
og ej for ingenting blev jeg til,
til sidst vel kongen det sande vil."

Så taler bonden, helt sær i sind,
og ender talen med vilde latter.
Ej Asbjørn stort af hans tale fatter,
ham vreden blusser på brune kind:
Mer, end ham lysted, han fik at vide
om liden Kirstin ved Buris' side.
Helt tankefuld, uden rast og ro,
han fremad går over store bro.
I offerlundens de skumle gange
ved afgudstemplet han stille står.
I natten toner der offersange;
en mikeskare [Note 62)] fra templet går.

"Kom, skjul dig, landsmand! er du af lave?
Hvad skal vi her i den ondes have?
Se helvedflammen alt blusser hist;
der steger de kristne folk nu vist,
og æder dem op med hud og hår."
Så hvisker bonden til Asbjørn Snare;
bag egestammen den ridder står
og ser på mumlende præsteskare.

Forbavset skuer han sære id:
Foran dem ganger en gubbe hvid.
En crive [Note 63)] er det, som, mæt af livet,

til Radegast har sin sjæl hengivet:
Med lange skæg og i side klæder,
med blottet fod han på sandet træder;
til hoften slæbet af huen når.
Med offerhornet han stille står,
og der, hvor bålet i natten brænder,
med bøn opløfter han magre hænder;
hans åsyn lyser i fakkelskin,
begejstret ser han i flammen ind;
en slangestav han i hånden svinger,
og selv på gnistrende bål opspringer.
Til sækkepiber og trommeklang
de præster dandser om bålet vilde,
mens gubben sidder på bålet stille
og sjunger i flammen sin offersang.

Bort Asbjørn Snare sit åsyn vender,
mens hedninggubben med lyst sig brænder:
"Ha, stort dog!" – bryder den herre ud –
"hin hedning ofrer sig for sin gud;
kan afgudstroen slig dåd fremtvinge,
hvad offer kan da en kristen bringe!"

Fra bålet mumlende skare går.
End skjult bag egen den ridder står;
trindtom ham hvisker der skjulte stemmer;
men tankefuld han det ej fornemmer.

"Afsted," – han sukker – "jeg har ej ro:
blev liden Kirstin end ej mig tro,

og skal hun aldrig min afgud blive,
for hende vil jeg mit liv dog give –
ak, bedre lykke var dog mig spået."

"Hm," – smisker bonden – "er så du faren?
Men her er ikke ret godt at stå:
Mig tyktes slanger omkring os gå –
hør, løvet rasler – jeg mærker snaren –
bort – hyt dig selv nu – vi er forrådt."

Knap liden gråskæg det ord har sagt,
før bort han springer; men Asbjørn falder;
forgæves fjenden til strid han kalder:
Lumsk snaren er ham om foden lagt,
og bort han slæbes af skjulte strikker,
til magtesløs han i dvale ligger.

Der atter øjet han opslår,
han ser med kval sig om og gruer:
Han ser de mørke tempelbuer,
hvor Radegast på tronen står,
og halvslukt offerflammen luer;
der ligger han ved gudens fod
i offerdyrets lunkne blod.
"Ha, skal den onde sejr vinde?"
– så sukker han i tavse nat –
"har så hver helgen mig forladt?
Skal her mit blod uhævnet rinde?
Måske jeg, som en martyr, skal
nu føle min forløsers kval,

og under frække spottesange
til korsets død lemlæstet gange."

Ej røre kan han hånd og fod;
men ved de matte offerluer
stenkniven ser han, rød af blod;
tveægget den sit offer truer.
Fra muren tusind djævle små
som hedningguder mod ham grine;
blodrustne kobberriste stå
beredte til hans kød at pine.
Om Helveds værksted har han drømt,
nu drømmer han derom ej længer:
Hist offerskålen, nylig tømt,
med levret blod på væggen hænger.
Deraf blodtørstig hedningpræst
for altret spådomskraft har drukket,
og blinde folk til djævelsk fest
fordømte glæders hal oplukket.
End ser han offergildets spor:
Med blodet mjød og vin sig blander;
her mørke afgud, kæmpestor,
med ravnen på sit hoved stander.
På hellebard og okseskjold
berygtet Radegast han kender;
han giver sig St. Knud i vold,
men kan ej folde bundne hænder.
Da hører han i stille nat
en lyd af trin i templets gange;
til ingen sjæl hans lid er sat;

dog lønlig håber kække fange.

Og se, med huen om sorte hår,
med blanke knapper i lodne kofte,
med foldet skørt og med gjord ved hofte,
en vendisk kvinde imod ham går;
en liden bjælde på skørtet klinger,
med bånd omvunden, den dæmpet ringer;
forsigtig går hun på nøgne fod,
og glider stundom i offerblod.
Nu fangen ser hende frygtsom knæle
og offerkniven fra altret stjæle.
Til tavshed vinker ham nødbrun hånd,
mens offerkniven imod ham blinker;
hun løs ham skærer af faste bånd,
og tavs til lønlige udgang vinker.

Op Asbjørn springer, han er ej sen,
velsigner venlige hedningkvinde;
for første gang han med rappe ben
nu ryggen vender forhadte fjende.
Fra djævletemplet han flygter fro;
snart mørk omsuser dem offerlunden.
Der hanen galer mod morgenstunden,
med pigen står han ved store bro.

"Med magt nu slæb mig til Danmarks land!"
– så venderpigen sig til ham vender –
"vel så jeg, du var en dannemand;
for intet fik du ej frie hænder:

En svend der står i din konnings hær;
ham Siva har mig til husbond givet:
Som dig så bjærged jeg Radulph livet,
der han kom Radegasts lund for nær.
Skal liden Guidda nu ikke bløde
for hundesvøben i mikens hånd;
skal ej de stene mig grumt til døde –
før bort mig fluks; men i bast og bånd!
Med magt du må mig til Radulph føre,
med slag ham bringe hans liden brud:
Uranet tør jeg ham ej tilhøre,
den skam jeg holdt ej i verden ud."

"Kom," – svarer Asbjørn Snare,
og hjertelig han ler –
"vi bast og bånd kan spare,
hvis ellers ret jeg ser.
Dog vil du ranet være –
se, bundet er din hånd!
Til Radulph nu med ære
du flygte kan i bånd."

Helt sær i båndet springer
den liden vendermø:
"Hvis ej du hart mig tvinger,
jeg blive må og dø."
Den ridder hende tager
ved stridig arm helt fast,
og over broen drager
med skrømtet vold i hast.

Ej tid det er at spase:
I lunden høres skrig,
de vrede miker rase,
de broen nærme sig.
Med blus, med sværd og stænger
de farer frem med larm,
forfærdet Guidda hænger
sig ved den ridders arm.
Han våbenløs sig skuer
og er kun lidet fro –
da knitrer op i luer
den tørre plankebro.

Frem liden bonde springer,
der flammen raser stærk;
han stolt sin fakkel svinger,
han øvet har det værk.

Tolv danske bådsmand bragte
fra skuden han i hast:
De djærve råd oplagte
til trods for Radegast:
De stad og tempel trued
med hævn og mord og brand.
Bag broen nys de skued
forfulgte riddersmand.
De raske høvding kendte,
som røved vendisk mø;
til værn de fluks ham tændte
ildskansen over sø.
Hinsides flammen true

de præster med stor harm;
i staden stærke lue
alt volder frygt og larm.
Og mens de vender støje
med skrig om mord og brand,
går tryg fra Rhetras høje
de danske ned mod strand.

Til snekken uden hinder
går Guidda med dem ned;
men skrømted tåre rinder,
der snekken skal afsted.
I havet vil hun springe –
balstyrisk hun sig tér;
dog nem hun er at tvinge,
og under skind hun lér.

Let ånder Asbjørn Snare,
og hejser sejl i rå:
"Her bedre er at fare,
end hist til kirke gå.
Det eventyr forgætter
jeg ikke just i hast;
men vist engang udsletter
af jord jeg Radegast."

Og liden bonde melder:
"Mig tykkes nu med skel,
du næppe mere skælder
en fange for en træl.
Og vil godt råd du lyde,

så tak du hellig Knud,
at du har købt en jyde
på marked for en klud!
Til noget dog jeg duer;
det har du set i dag.
Den hånd, som længe truer,
dog slår til sidst et slag."

Den ridder stort ej agter
på liden bondes ord:
Af tale og af fagter
halvgalen han ham tror.
Og der en jydeskipper,
ham møder under kyst,
urolig gæst han slipper;
end skriger hæse røst:
"Farvel, højbårne ridder!
Jeg ager kun med stud;
men kommer med, og sidder
på heden hos St. Knud."

End liden gråskæg råber,
og farer snelt forbi.
"For mange slige tåber
os St. Roman Note 64) befri!"
Så ridder Asbjørn tænker,
ved ej hvad han skal tro:
Om bonden ej med rænker
ham gækked skadefro;
om liden Kirstin vendte
til Buris kærlig hu,

og om skøn Huldfrid sendte
ham suk i løndom nu –
om frække viking stranded
på høje klintekyst –
hvad heller sandt var blandet
med løgn af gantelyst –
derpå den ridder grunder,
mens snekken rolig går.
Han har kun føje stunder;
ham ingen storm forslår.
Som svanen over søen
går kække riddersmand;
rask styrer han mod Møen,
det høje jomfruland.

Note 61: **Søen:**

Tollenser-søen ved landsbyen Prilwitz. Det er uvist, hvor Rhetra egentlig lå, byen blev jævnet med jorden af Henrik Løve i 1150 eller –57. – Se B. S. Ingemann: *Grundtræk til en Nordslavisk eller Vendigsk Gudelære*.

Note 62: **Mikeskare:**
Mike, vendisk præst af underordnet værdighed.

Note 63: **Crive**

Vendisk ypperstepræst, mikernes overhoved.

Note 64: **St. Roman:**
De besattes helgen.

Anden del

Første sang

På klinten liden Kirstin sad,
forladt, i jættens grotte.
På strå hver nat skøn Huldfrid bad,
at de udløses måtte.
Højt bålet blussed nat og dag
til lys i skumle stue;
af husgeråd fra sunkne vrag
ej stort der var at skue.
Om kampestenens brede disk
på skind sig venden strakte;
ved flammen ristet, tørre fisk
vel hungrig røver smagte.
For fyrstebørn og jomfru fin
den kost var hård at døje;
og frække vikings lystne grin
var torn i høvisk øje.
På fine skæmt sig ej forstod
blandt kvinder strandhugsmanden;
hist tren en bådsmand pæne fod,
her armen kneb en anden.
Stolt Ingefrid det ej fordrog,
helt djærvt hun tog til orde;
med kno i sten Ulf Svartskæg slog:
"Hun mæled som hun burde.
Herut I karle! – Zernebok
fortære hvo dem rører!

Af grove kvinder har I nok,
de fine mig tilhører.
Jer Siva vender ryggen til
og lystne abe [Note 65)] viser;
i tugt gudinden dyrkes vil:
Nu ret jeg hende priser."

Så høvisk sig for førstegang
forelsket viking téde;
for vilde bådsmænd sært det klang;
dog skjalv de for hans vrede.
Hver nat de røved gæs og kvæg,
hver dag de vogted byttet.
Bag dybe hules flintevæg
var fangeburet flyttet.
Der statelig om elskov sang
prins Buris i sin lænke,
og liden Kirstin mangengang
ham syntes mod at skænke.
Men snart igen, helt lunesær,
hun fangne ridder plaged,
og havde hun i løn ham kær,
hun lo dog, når han klaged.
Hr. Buris det til hjerte gik,
sin blødhed han foragted,
og svor, ved mandig ridderskik
at vise hvad han magted.

Som dronning sad på klintefjeld
stolt Ingefrid, den høje:
Hun tvang hin røverhøvdings sjæl

med mægtigt jomfruøje.
Ulf Svartskæg tæmmed vilde sind,
når han den jomfru skued;
hun gik af hulen ud og ind,
som bedst det hende hued.
For stolt til frygt, for høj til svig,
hun svor, ej bort at gange;
og strandhugskarlen bøjed sig
helt ydmygt for sin fange.
I hendes åsyns adel lå
en magt, som udyr tæmmed,
og som hver mine, plump og rå.
med høj foragt beskæmmed.

På røvet hest, med blus på stang,
tit venden spejded kysten;
ham jættens hule blev for trang,
til rov forgik ham lysten.
Ved Regners vagthus nat og dag
den raske mønbo våged,
og venden hærged ej i mag,
det gjordes ham helt broget.
Med blodig pande mangengang
han måtte byttet slippe;
til reden såret ravn sig svang,
og blødte på sin klippe.

På Hjertebjerg og Hulehøj,
ved Borre varden brændte;
Fra Stegeborg alt snekken fløj,
stolt Wetteman at hente.

På klint en dag Ulf Svartskæg vild
ved sorte Pya Note 66) banded:
"Op, karle, kaster ved til ild!
Stolt Wetteman er landet.
Før dansken her med vold og svig
mig røver herligst kvinde,
jeg hulen fylde vil med lig
og brænde selv mig inde.
Dog nej, herud! vi kæmpe vil –
knus, Percunust, Note 67) hvo viger!
Hvad vendisk viking duer til,
vi lærer danske piger!
På klinten Zirnitra Note 68) skal stå,
og sejr skal vi vinde;
herud, I fanger, se derpå!
Træd frem, du gæve kvinde!
På højest klint du stande fri!
Dit ord du ej vil svige;
min magt er over dig forbi,
ser du mig ræd nu vige.
Se kæmpen, som du stoled på,
han kommer mig at gæste.
Men, ved Percun! han skal forgå:
På kors jeg vil ham fæste."

Sålunde til stolt Ingefrid
forvoven viking råber;
snart glad hun skuer mægtig strid,
og visse frelse håber.
Stolt Wetteman ved klintens fod

med vikingsskaren strider.
På farlig sti, med roligt mod,
han op ad skrænt fremskrider.
Kun én mod én der stande kan,
og fremmerst selv i rækken,
på smalle sti ved kløftens rand
med blod han fylder bækken.
Et fejltrin hist er visse død,
i blod tit foden glider;
tre strandhugsmænd alt halsen brød,
i sten den fjerde bider.
De stærke roskildbrødre ej
kan stå på fjeldets sider:
Fjernt styrter de på glatte vej,
og hovedkulds nedglider.

Frem Wetteman på skrænten går;
men mangent hug ham rammer;
på klinten dragens billed står
og vendens mod opflammer.
I lænken Buris sparker ned
fra klint det hedningbanner;
med det hver bådsmand styrted ræd,
Ulf Svartskæg ene stander.
Dog listig viking er ej sen:
Han har så snildt det lavet,
at når han rører løse sten,
er nære helt begravet.
Med brag sig åbner skjulte grav
de roskildbrødre blegne:

Halvknuste selv ved dybe hav,
de ser den høvding segne.
Ned klippen ruller, hvor han stod,
fortvivlet spring ham hæver;
med hånden fast om fjendens fod,
han over svælget svæver.
På stejle pynt ved afgrundsrand
på knæ de kæmper brydes;
Ulf Svartskæg er helt stærk en mand,
han ej så let nedskydes.
"Ved Svantevit! skal jeg herned"
– fortvivlet hedning skriger –
"til magre Flins du følger med;
et hårsbred ej jeg viger."
Bleg Ingefrid på klinten står.
sin kæmpers navn hun nævner;
ham som en røst fra Himlen når,
sin fæstemø han hævner.
Med knuset hånd den viking må
sin fjendes strube slippe,
og baglæns mellem stene grå
han styrter fra sin klippe.

Glad bøjer sejrherren sig for stolt Ingefrid,
fangerne han løser og roser prinsens id:
"Dit fodspark batted mere, end mine kæmpers sværd;
– storm mod ravnereder er ingen sømandsfærd –
som malt på kværne, ligger de hist ved klintefod;
klipper før jeg gæsted, og lykken var mig god.
Men se, hvo farer dristig, som lynet, hist mod klint?

Snekken vil han knuse på kamp og hvasse flint."
Ved Sommerspiret springer så rask en helt i land;
det er Asbjørn Snare, den gæve riddersmand.

Det navn skøn Huldfrid hører, og skriger glad derved;
Helten i sin glæde dog kaster sværdet vred:
"For silde atter kom jeg, hvorvel jeg lented ej,
Jomfrugunsten henter jeg ad Peer Gantes vej.
Wettemans er æren; – ham under jeg den vel;
men bryster sig prins Buris, det er vist uden skel."

Det sidste ord dog mumler den herre halvt i skæg,
mens på klint han klyver ad stejle klippevæg.
Høvisk han sig bøjer for ridder og for mø:
Nu jeg ej behøver i hedensk land at dø;
men eden har jeg svoret, og den jeg holde må:
Valdemar jeg bringer uskadt de møer små.
Dig jeg lader æren, stolt sømand stærk og brav!
Men lad i havn mig føre dit bytte over hav!
Orlogskampen venter dig hisset under kyst,
og let kan pilen såre det fine jomfrubryst;
på dit langskib mægtig du kæmper én mod ti;
Men hundred vendersnekker jeg flyve kan forbi."

"Den tale er der mening i,"
– stolt Wetteman ham svarer –
"som lettest fugl ej flyver vi;
det kan kun Asbjørn Snarer.
Som glenter vrimler venden her,
og skal vi duer bjerge,

du må dem låne falkefjer! –
jeg har kun klo og værge."

Det huer ej stolt Ingefrid,
ud over hav hun skuer:
"Helst så jeg dog den glentestrid;
vi er ej alle duer."
Dog følger med de møer små
hun kække broder Snare.
Fra hulen kan de ej nedgå,
på tov de må nedfare.

I dybe svælg ved klintens fod
blandt knuste venderkroppe
de ser, med møre ledemod,
syv roskildbrødre hoppe.
Her standet har en kamp, helt svar,
om faldne hedningbanner:
Hver roskildbroder fundet har
i kløften sin modstander;
med brudte arm og knuste ben
til kamp de krøb og blødte,
når hovedkulds blandt grus og sten
dem styrtet fjende mødte.
Lemlæstet dansker sejr vandt,
og død lemlæstet vender;
Ulf Svartskæg de med strikker bandt;
han skærer end med tænder.
"Forbind ham" – byder Wetteman –
"men lad ham ej undslippe!
Ej stål og sten ham tæmme kan;

men strikken skal ej glippe."

Frem Ingefrid for kæmpen står:
"Ét ord dog først du mærke!
På os ej krummet blev et hår
blandt vender, rå og stærke.
Hos snilde viking heltemod
og højmod har jeg fundet;
han over vilde hedningblod
har ærlig sejr vundet.
Til større dåd han er i stand,
end kyst og ø at hærge:
ej kvinder blot han rane kan,
men ridderlig dem værge."

Ulf Svartskæg glemmer harm og sår,
der han det ord fornemmer:
"Til galgen nu jeg lystig går,
ej Pyas tand mig skræmmer."

"Fri kan du gå hvorhen du vil,"
– stolt Wetteman ham svarer –
"den trold er ej i verden til,
jeg for sligt ord ej sparer.
Jeg heler dig som bedst jeg kan,
og dig af landet fører,
når aldrig mer mod Danmarks land
til strandhug hånd du rører.

Men hist i Kjeldby-bugten sig
nu flokker mine snekker;
op, til mit langskib følger mig,

hvem nye dyst ej skrækker!
I havn du bringer dyre skat!"
– til Asbjørn han sig vender –
"stor lid så har til dig jeg sat:
Skjalm Hvides æt jeg kender.
Din høje søsters ran med lyst
jeg skal på venden hævne;
– når dragen flyr den danske kyst,
du skal mig broder nævne."

Hr. Asbjørn glad i skægget ler:
"Det kan sig vel så føje;"
stolt Ingefrid til kæmpen ser
med kærlig ild i øje.
Til afsked riddersmand og mø
søkampen hånden rakker.
Hr. Buris ser på vilde sø;
til dåd hans sjæl den vækker.
Og prinsen til stolt Wetteman
helt rød om kind sig nærmer:
"På hav jeg er en ufrist mand;
hist møer slet jeg skærmer.
Men ej for jomfruøjne mer
jeg blues vil med rette,
og før jeg danske mø genser,
jeg vil den skam aftvætte.
Af dig, søridder, kæk og brav,
søhanefærd jeg lære!
Jeg følger dig på store hav
til død nu eller ære."

Et håndtag er søkæmpens svar.
Glad liden Kirstin smiler;
Ravhjertet, hun om halsen bar,
i fine hænder hviler.
"Vord ridder af det stolte hav!"
– til Buris hun sig vender –
"og Østresaltets klare rav
modtag af jomfruhænder!
Som lyse bernsten, pur og klar,
din ridderære skinne!
Og mer, end jeg dig skænket har,
du skal med ære vinde."

For fyrstemøen ridderlig
hr. Buris knæet bøjer.
Bort Asbjørn Snare vender sig,
det syn ham slet fornøjer.
Skøn Huldfrid og stolt Ingefrid
til snekken fluks han fører;
og liden Kirstin stakket tid
på afskedsordet hører.
Snart gynger hun på bølgen blå
med raske Asbjørn Snare.
Af bugt de roskildbrødre gå,
med storm til kamp de fare.

Note 65: **Lystne abe:**

Siva, livets og kærlighedens gudinde hos venderne, fremstilledes, som de fleste vendiske guddomme, fra en dobbelt side, og var på den ene side en dejlig kvinde med langt hår, et æble i den ene hånd og en drue i den anden; men hendes vrængebillede fra den modsatte side var aben.

Note 66: **Pya:**
Den samme som Zernebok, vendernes onde gud. Fremstilledes i skikkelse af en løve.

Note 67: **Percunust:**
Den vendiske tordengud.

Note 68: **Zirnitra:**
Det vendiske dragebanner.

Anden sang

Ved Store Bælt har med ild og sværd
den hedning øvet en dristig færd:
De nye skanser, kong Svend lod rejse,
ej mer stormægtigt ved bølgen knejse;
i grus de ligger til drottens spe,
og Rylands sønner hans harm udle.
Dog snart den latter med gru får ende:
I første hede kong Svend er gram;
han bister hævner den spot og skam;
dyrt Rylandshæren det må bekende:
I slettest drot er der kongeblod,
uhevnet lader han ej sig spotte;
– hvis sidst, som først, han i kamp bestod,
vel skjald og krønik ham prise måtte. –
Svends øjesten var de skanser ny,
for kongens vrede hans fjender fly,
i tusindtal de i græsset bide;
de første blødte for kongens hånd.
Men Valdemar hertug og Axel Hvide
fuldender sejren med rolig ånd.
De slagne vender sejle med skræk fra Fyens kyst;
stolt Wetteman dem tvinger til streng søhanedyst.
Han sine snekker kæded med tov i mægtig rad,
og venden fluks tillaved helt besk et birtingsbad.
Prins Buris står hos kæmpen og lærer uvant færd:
Spydskæftet hellebarde er nu hans riddersværd.

I sværtet lærredspanser, stålhuen, åben bar,
han står bag plankebolværk, ved ræling, kæmpeklar.
Låsbuen flink han spænder, og svinger slyngen bold,
men svarlig armen tynges af brede orlogsskjold;
det kaster han i heden, og sig helt dristig tér,
fra stavn til stavn han springer, hvor bedst sit ram han ser.
Fra masten flyver pilen, fra blothus pæl og sten,
ej bådsmand og stavngemmer Note 69) til blodig dont er sen.
I kampen tordner vældig søkampens høvdingsrøst;
på langskib, knor og dromer adlydes han med lyst.
Alt mangen venderskude langskaftet læ holdt fast,
og kappet tovværk rulled med dragesejl fra mast.
Med sejr og rige bytte stolt Wetteman pány
besætter vundne snekker og lader resten fly.
Helt mangen kristenfange, udløst af hedningbånd,
til hjemmet fri bortdrager, med skænk af runde hånd;
med gods og nye klæder udløste pilgrimsmand
på vundne snekke sejler til Herrens fødeland;
de danske korsets kæmper, forstod de ham end ej,
på fremmed mål han priste for fred på hellig vej.

For snelle sejr kun lidet blod
af danske bryst er rundet;
prins Buris dog ved dristigt mod
har pris og ære vundet.
Som ridder af det stolte hav,
til nye dyst han stævned:
Søkæmpen ridderslag ham gav
og roskildbroder nævned.

Men liden Kirstin stander end
på stavn hos Asbjørn Snare.
Som falken flyver helten hen
og frygter ingen fare.
Til liden fyrstemø ej mer
han vil sit åsyn vende;
men i skøn Huldfrids blik han ser
den stille flamme brænde.
Han selv ej ved hvordan det går:
Brat hu og sind han skifter.
Den kække søster for ham står,
vil vide hans bedrifter.
Om sejren over jyske Knud
med stor besked han melder;
hvad han i hedensk land holdt ud
han uden brask fortæller.

Skøn Huldfrid lytter stille til
og kærlig helten følger.
Stor pris ham møen yde vil;
dog bly hun det fordølger.
Spodsk ler Kirstine under skind:
"Hvis ej jeg storlig fejler,
hr. Asbjørn med helt gunstig vind
på eventyr udsejler;
og finder han på hedensk kyst
just ej den mø, han søgte,
en anden raner han med lyst,
og sværger, han kun spøgte."

Så liden Kirstin listelig

med vendisk mø ham driller,
mens på skøn Huldfrids halsdugsflig
en lønlig tåre triller.
"For sandheds skyld," – genmæler han
"for min og Guiddas ære,
slig skæmt jeg ikke prise kan;
den jer tilgivet være!"

Til gantetvist er ej længer tid:
Det tilflugt gælder, hvad heller strid;
sort havet skjules af nattens dække,
men månen skinner på liden snekke,
og trindtom flokkes, som ravn om lig,
tolv vikingsskuder med røverskrig.
På flugt ej tænker hr. Asbjørn Snare,
med æren vil han sin skat bevare;
på bunk han gemmer de møer små,
selv stolte søster dem følge må.
Hver bådsmand byder han fast kun stande,
og høvdingstalen med råb ej blande.
I fremmerstavnen han selv vil stå,
og fluks han drager stålharnisk på.

"Hvormed skal jeg mine lemmer dække?"
– ved roret sukker uvæbnet mand –
"jeg styret tvinger med hænder begge,
ej skjold og glavind mig værge kan."

"Vel" – svarer helten – "mit skærm du bære!
Vil Gud, jeg harnisk kan bedst undvære;

men hvis jeg falder, så mærk mit ord:
Næst mig skal Tue jer høvding være.
Og dernæst Eskild – nu strid med ære,
mens her er levende sjæl ombord!"

Og rask blandt fjenderne frem han glider,
hans bådsmænd kæmper fra både sider;
selv uden panser han fremmerst står,
og volder venden mangt ulivssår.
Den høvdings kækhed hver mand opflammer:
Rask flyver pilen og spydet rammer;
med skrig forbavsede vender fly,
mens Asbjørn hejser sit sejl pany.
Tre gange fjenden fornyer striden,
tre gange flyr han med harm og skam.
"Hvo tør os trodse på knor så liden?"
en vender råber til Asbjørn gram.
"På navnet" – svarer han – "kan I vente,
til pris og bytte I hos mig hente."
Den røst vel kender en dannemand,
hos venden fangen, han frihed håber:
"Ret aldrig Asbjørn I fange kan,"
han højt i lænken til fjenden råber.
Der venden hører berømte navn,
pany de flokker sig stavn ved stavn;
hvad så det koster, de vil ham fælde –
med magten fast de ham overvælde.
Da griber helten til kløgtig list,
han flinkest bådsmand i mast opsender,
af flint udhugges der gnist på gnist,

som tegn i nøden til nære venner.
Og venden husker på Wetteman,
i angsten alt de ham øjne kan;
i nattens mulm de med gru bortfare,
og tryg mod havn sejler Asbjørn Snare.

På skibsbro stander ung Valdemar,
ser ridder og jomfruer lande:
"Hr. Asbjørn holdt hvad han lovet har,
det selv hans fjende skal sande.
Velkommen, kær søster, favr og fin,
med dine jomfruer skønne!
Hr. Asbjørn, se, nu er hånden din,
som bedst din iver kan lønne."

Det sidste ord dog kun i løn
fornemmer Asbjørn Snare;
han mindes vel sin djærve bøn,
og tøver med at svare.
Forlegen og helt rød om kind,
den riddersmand sig bøjer:
"Min lykke skifter ofte sind,
og lunesær mig føjer.
Så stor en pris jeg er ej værd –
stolt Wetteman i lønne!
Jeg bringer hvad han vandt med sværd;
det vidne kan de skønne.
Hvad i forvoven rus engang

Jeg voved stolt at håbe,
derom – nys liden fugl mig sang –
jeg drømte som en tåbe."

Forundret Valdemar på ham ser,
og liden Kirstin ej nævner mer.
Til lejren fører han mø og ridder;
kong Svend i mændenes råd der sidder.
Dem budskab bares fra Friserland:
Kong Knud sig ruster bag skansedige,
fra Danmarks grænse han ej vil vige,
ved Milda bygger han borg på sand.
Før kvæld oprykker kong Svend med lejren,
til Frisland ganger det ledingstog.
I pagt med lykken og vant til sejren,
med kongen Valdemars banner drog.

Men til det hus så stille,
hvor Axel lyset så,
til Fjenisløf hint lille
hendrog de møer små.
Der sad i gamle bolig
på Sjølunds aksevang
ved ten fru Inge rolig
og fromme viser sang.
Der slumred under tue
den ædle husbond nu;
den fromme høvdingsfrue

hver dag ham kom ihu.

Og når fra glug hun skued
de kirketårne to,
de gamle øjne lued
helt stoltelig og fro:
Hun ej den stund forgætted,
der Asker Ryg hjemfo'r,
og tårnene forjætted
ham faderglæden stor.
Ej Axel og hans broder
gør kæmpeætten skam;
den høje heltemoder
med glæde det fornam.
Og hvergang rygtet meldte
om sejr og mægtig dyst,
om sine tvillinghelte
hun hørte sagn med lyst;
dog randt på moderkinden
vel mangen tåre strid:
Svart sørged dannekvinden
end for stolt Ingefrid.
Den høje datter savned
hun tit med lønlig gru;
med glædestårer favned
højhjertet mø hun nu:
"Velkommen, favre billed
af stolte Asker Ryg!
Nu er min længsel stillet,
nu er jeg glad og tryg.

Jeg på dit øje skuer,
ej blusel det nedslog:
I rene lys det luer –
du kom, som du bortdrog.
Der jeg var stedt i sorgen,
og du i røverhånd,
for æren var mig borgen
Skjalm Hvides høje ånd."

"Ja moder" – svarer den strenge mø –
"for æren kan vel din datter dø;
skal for sit afkom vor moder sørge,
vor skændsel skal hun dog aldrig spørge.
Vor skytsånd har sig ej fra os vendt:
En ven i nøden han mig har sendt;
og dine sønner med ære stride
ved unge hertug Valdemars side.
– Men se, jeg kommer ej ene hid:
Til dig står hertug Valdemars lid;
mens heltesværdet for Dan han svinger,
den skjoldungs søster til dig jeg bringer,
med alle hendes jomfruer små
og ternerne, som os tilhånde gå.
Med dig vi sysler og beder fromme
til Danmarks trængsel og nød er omme!"

Fru Inge løfter sin kjortelflig,
for liden Kirstin hun nejer sig.
Skøn Huldfrid fast hende mer behager;
den stille jomfru i favn hun tager.

Velkommen byder hun hver sin gæst,
og sørger for dem, som hun kan bedst.
Til mindste terne hun gæstmild nikker,
og travl det renlige hus beskikker.

Med nøgleknippet ved sidebrask,
med brede guldbræm om ærbar hue,
den gamle husmoder, ungdomsrask,
oplukker kammer og gæstestue.
Hvert støvgran pustes af bonet skrin,
af kisten tager hun glatte lin,
på flisen breder hun blommet klæde,
derpå skal Valdemars søster træde;
og hvile skal hun på bolstre blå.
med alle hendes jomfruer små.

Som skjoldet blinker den fruerstue;
det liden Guidda fuldt vel må hue:
Ret aldrig så hun i Venderland
et hus så venligt og smukt i stand;
hr. Asbjørns moder, gæstmild og rig,
hun kysser ydmyg på kjortelflig;
men til skøn Huldfrid hun glad sig klynger,
og armen om hendes skulder slynger.
Den stille mø hun sig slutted til,
som terne Huldfrid hun følge vil.
Hvorlunde ranet hun blev med møje
for ærbar hedenske skik at føje,
Det har hun røbet hin jomfru skøn,
og trøstet iversyg sjæl i løn.

Ung Radulphs brud hun sig nævned bly;
på ham hun vented i fremmed by.
Mens Radulph færdes for kongens ære,
dansk mål og sæd hun i bur vil lære,
sin hedningvildskab hun der vil glemme,
og kristenlærdom med tugt fornemme.

Ej stort sig morer liden Kirstin;
dog ler og spøger den frøken fin.
Hun mangengang om hr. Buris drømmer,
mens hos fru Inge hun syr og sømmer;
tit langselfuld hun fra svalen ser,
og ej skøn Huldfrid hun driller mer;
helt mangen morgen, med øjne røde,
hun føler kinden af blusel gløde.

I barndomshjemmet stolt Ingefrid
tit budskab spørger om fjerne strid:
med glæde hører hun ry fra kyst
om roskildbrødrenes sejersdyst:
Udløste fanger fra fjerne havn
udbreder Wettemans heltenavn;
selv Buris nævnes en drot helt tapper,
og liden Kirstin i hånden klapper.

Note 69: **Stavngemmer:**
Styrmand.

Tredje sang

Kampluren gjalder højt på ny;
de friser marken rømme.
Svart trænges i belejret by
kong Knud ved Mildas strømme.
Med spær kan raske friser sig
let over sumpen svinge;
men Valdemar på bro af lig
sin stridshingst lader springe.
Mens Knud i løndom flyr af by,
og visse fald undviger,
kæk Valdemar med skjoldegny
bestormer høje diger.
I mørke nat han farer frem
og fælder hvem han møder,
i blinde hugger han med klem,
og spørger ej hvo bløder.
Forgæves Arnolds varselrøst
i natten fjernt ham kalder;
sært gruer helten i sin dyst –
men hvo ham standser, falder.
Og bleg og gram ved morgengry
han ser hvad han har øvet:
I mulmet lod han fjenden fly
og vennepander kløved.

Den høje helt sorgslagen står

blandt sine faldne kæmper,
alt glade sejrsråb ham når,
men ej hans sorrig dæmper.
Med stadens nøgler Sorte-Plog
for konning Svend alt træder:
Sin faders morder, mild og klog,
benåder Svend med hæder;
Men Valdemar, som ærlig slog,
traf end han ven som fjende,
af drotten, skam til tak modtog
for sejr, han vandt i blinde.

I hertugteltet, harm og mod,
til Axel han udbryder:
"Usalig blindhed danske blod
med danske hånd udgyder.
Mig ene blænded natten ej,
den blændet har os alle:
Blindt kæmper vi på mørke vej,
trindt landsmænd om os falde.
Forbandet hvo en dråbe blod
for mørkets drot vil spilde!
For sent jeg åndens røst forstod,
som mig advare ville:
Med gamle bardes kæmperøst
min faders ånd mig trued,
der jeg i kampens blinde lyst
selv for min manddom grued.
Som jeg, hver dansker raset har,
det har i nat jeg sandet:

Vor bedste dåd afsindig var,
og hver vor sejr forbandet.
En bloddom over folket går,
og svar er Danmarks brøde:
Hvis fred ej læger folkets sår,
det bløder sig til døde."

"Vel," – genmæler Axel Hvide –
"freden synes alt på vej,
kan vi på dens miner lide,
købes den for dyrt kun ej!
Se, fra kejser Fredriks trone
prægtig sending kom i nat:
Svend med Knud han vil forsone;
kongen har han stævne sat.
Ven og broder han ham kalder,
hilser ham med heltenavn;
sød som honning talen falder,
som når ræv vil lokke ravn.
Svend fra gammel tid ham kender.
halvt kun tror han snedig ven;
gerne dog med glans han blænder
sejrsstolt de tyske mænd.
Han i Merseburg vil gæste
mægtig drot i kejserhal;
af hans riddersmænd de bedste
did med pomp ham følge skal.
Blinke skal i Fredriks haller
hist til stads vort riddersværd;
lystelig trompeten kalder

alt til prægtig rejsefærd."

Så taler Axel Hvide.
Fluks Valdemar opstår:
"Vel, lad af land os ride,
før folk og land forgår!
Kan vi med ære freden
hist mægle for kong Knud,
besegler troskab eden
for verden og for Gud!"

I rejsepels sig klæder
den herre, mørk i sind;
og se, i teltet træder
en høvisk ridder ind;
i glat søridderhue
foruden skærm og fjer,
helt mandelig at skue,
han læner sig til spær;
prins Buris, brun om kinden,
for unge hertug står;
ej mer han, fin som kvinden,
i purpurkåben går:
Med skrammen over panden,
i sværtet pansersærk,
sin røst søriddersmanden
opløfter, fri og stærk:
"Stolt Wetteman med ære
mig sendte hid i lejr,
rigt bytte at frembære
og budskab om vor sejr.

For kongen har jeg røgtet
mit ærind uden skam;
men vel så har jeg frygtet,
mig Valdemar var gram.
Den mand, I agted ringe
foruden dåd og navn,
på hav har lært at svinge
sit spær til landets gavn;
til ridder har mig slaget
søkæmpens gode sværd;
nu helten, som mig vraged,
jeg vel tør stande nær.
Før I af landet farer,
jeg vide vil forvist,
om længer I mig svarer
med hånligt ord som sidst.
Om hvide hingst ej længer
vi ypper smålig kiv!
Jeg til Jer huldskab trænger:
Det gælder sjæl og liv.
Jeg bejler til Jer søster,
Den fagre liljevånd;
dertil jeg mig fortrøster,
den mø jeg vinde kan."

Op farer Valdemar, harm i sind:
"Hr. Buris, jeg ønsker jer gunstig vind;
det er mig kært, I har lært at sejle:
På fjerne kyster I nu kan bejle;
men møen, som I ej værne kan,

ret aldrig nævner Jer fæstemand.
Min søster før jeg min stalddreng giver,
før Eders brud hun i verden bliver.
Før skal hun favne en hestepranger,
før hjem hun rider på Buris' ganger."

Så svarer drotten, krus i sind,
i ubelejlig stund.
Hr. Buris stander bleg om kind
og knytter hånd til mund:
"Det gælder liv og blod måske,"
– vild skærer han med tand –
"men du betale skal den spe
og se hvad Buris kan."

Ud farer han af fyrstens telt;
højt unge hertug ler:
"Hvor sig den fruerstuehelt
med ét helt mandigt tér.
Med dør i hus han falder ind
og bejler hvor han vil;
har end han skiftet sind med skind,
der skal lidt mere til.
Den herre, som på bolster sov
fra æren uden blu,
ham adler intet vikingsrov
til skjoldungmåg Note 70) endnu."

Så taler hertug Valdemar
og træder ud af telt;
stålbrynjen glinser, himmelklar,

om kongelige helt.
Sin abildgrå på vangen han
omtumler, lidet fro:
For sorgen over Danmarks land
den herre har ej ro.
På fyrstelige rejsetog
han følger konning Svend.
Ret aldrig før fra Danmark drog
så stolte riddersmænd.
Trompeter gjalder højt i sky,
det klaprer under hov,
det glinser gennem fremmed by,
det dundrer gennem skov;
og studsende på vejen står
hver kvinde og hver mand,
mens som en hær af konger går
til fest i fremmed land.

Mens Valdemar rider til kejserens stad,
prins Buris sværger ham evige had.
I nat og storm ved den vilde strand
den herre møder en mummet mand:
Med sorte studsskæg og listig mine,
han ser Ulf Svartskæg bag hatten grine;
i måneskinnet han kender vel
sin vært fra hulen i klintefjeld.
Med dybe skrammer i smedehuden

gik løsladt fange fra roskildskuden;
han svor at vandre til Venderland
og aldrig gæste den danske strand;
men hvor prins Buris i land nys steg,
ej Ulf fra enlige snekke veg:
Forslagne viking ej eden binder;
for vel ham hued de danske kvinder,
og ej ham lyster nu hjem at gå
med pandeskrammer og ryggen blå.
På vej han giver sig gode stunder
og dristige eventyr snild udgrunder.

Der Buris listig viking ser,
han standser vilde hengst:
"Vel mødt! – Vi er ej fjender mer –
din frænde var jeg længst.
Med dig jeg nu med ild og sværd
gad gæste danske strand –
jeg agter ej en bønne værd
det hele folk og land."

"Det kan jeg lide" – venden ler,
til svar han er ej sen –
"I er en herre, som jeg ser,
der har i næsen ben.
Har I hos Valdemar den brændt,
så hævn Jer, som en mand!
Jeg vel kan gætte hvad er hændt,
den sorg jeg slukke kan.
Til frøken Kirstin står jer hu,

det har jeg længe set;
slukøret bejler kommer nu,
af stolte drot udlét.
Men den ler bedst, som ler til sidst;
Lad det ej gå jer nær!
Hvor styrken glipper, båder list;
har pigen kun Jer kær."

"Derpå jeg sværge tør forsand,"
– genmæler Buris gram –
"med ære ej hun vindes kan;
jeg nødig vil med skam.
I tugt og ære elsker jeg
den mø af hjertens grund;
jeg bejlet har på ærlig vej,
men i så krank en stund.
Til slegfredviv hun er for god;
ej flugt hun vover på;
dog koster det nu liv og blod,
min viv hun vorde må."

"Bring mig i løn til Sjølunds strand,"
– gensvarer venden snu –
"jeg ved, hvo runen riste kan,
som fremme skal din hu.
Ved Haraldsted en kvinde bor,
hun kunsten vel forstår;
skønt lidt slig kristenkvind jeg tror,
jeg ved hvad hun formår.
Hun strengest mø vel lokke kan
af bur i ridderfavn;

jeg bringer dig til Pommerland
med vundne skat i havn."

Hr. Buris grunder på det råd;
det huer ham kun ringe:
"Det er just ingen ridderdåd,
med runer mø at tvinge.
Men har hun mig i hjertet kær,
vel elskov mere magter,
end Bloksbjergs hele heksehær
med deres koglefagter."

Med Buris listig viking går
til liden roskildsnekke;
om sorte skæg han hatten slår,
og kryber under dække.
I land hr. Buris listelig
de danske bådsmænd sender;
mens brød de henter under vig,
Ulf Svartskæg stavnen vender.
Så styrer han mod Sjølunds skov,
og lander hvor han plejer.
I tyske kro han gammelt rov
og gamle venner ejer.
Hr. Buris svor han troskab til,
og ej den ed han bryder:
I rørte vand han fiske vil,
sligt forbund venden fryder.
I tyske kro han venter tro
og samler ven og frænde,
mens Buris, uden rast og ro,

forvovne dåd vil ende.

Og som en nat på fru Inges gård
de jomfruer ginge til senge,
på svalen frøken Kirstin end står
og ser på de stjerner vel længe,
da klinger liflig i stille nat
den sang, hun længe ej hørte:
I abildgårdens det dunkle krat
hr. Buris strengene rørte.
Han visen sang, som hun hørte fro
i jomfruburet ved fjorden.
Dengang hun glad til ridderen lo;
mer stille er hun nu vorden.

"Ak Buris!" – sukker den frøken skøn –
"hvi kommer I her så silde?
Hvi rører I her min sjæl i løn?
Vil I min ære forspilde?
Hvi kommer I ikke ved dagen fro,
hvis I haver godt i sinde?
I løn jeg giver jer ej min tro
og uden min broders minde."

"Jeg ridder blev af det stolte hav;"
– genmæler den herre stille –
"min ære skinner som lyse rav;
men skændet er den nu ilde:

I tugt og ære jeg bejlet har,
med skamme red jeg tilbage;
som døden hader jeg Valdemar,
jer elsker jeg alle dage.
For Eder giver jeg hen mit liv,
for Eder al verdens ære –
for Gud I vorde min venneviv!
Kom følg mig, min hjertenskære!"

"Ak Buris" – sukker den bange mø,
med kinder blege og våde –
"lad før os begge med ære dø!
Hvi vil I mig så forråde?
Æren er skovens fagreste træ;
det lægger vi ikke øde!
I verden er ikke ly og læ,
når skam gør kinderne røde.
Flyr med dig jeg af bur med skam,
min broder vorder mig evig gram;
og skal jeg skjules i fremmed land,
ret aldrig mere jeg glædes kan."

Hr. Buris må sig med sorg bortvende;
af hjertens grund så elsked han hende.
I natten red han til tyske kro;
ved krus på bænken Ulf Svartskæg lo:
"I harm Jer hented og hvide kinder;
den jomfru aldrig I overvinder.
Fast stoltere mø jeg dog lokke vil;
men der må Zernebogs kunster til."

Ved krus han fritter den elskovsmand,
og snu ham trøster som bedst han kan:
"Stort bedre er det mig selv ej gangen,
af fangne mø var min vilje fangen,
de danske mør den kunst forstå
at tæmme ulve, med øjne blå –
af hånden lod jeg hin fugl undslippe,
nu har jeg snaren, som ej skal glippe.
Se, mens I sukked for lukte dør,
jeg gik til Ellen i jættestuen:
For guld hun risted mig runer før,
som døved sværdet og dæmped luen.
Vel sandt, de havde ej længer magt,
end med hr. Ole jeg stod i pagt,
og siden han er fra galgen rendt,
mod gamle venner han klo har vendt;
kun lidet ænsed jeg Ole Stam,
var oldemoderen ej mig gram.
Dog hekse ved jeg at overliste:
Alene traf jeg den kloge kvind;
med dolk jeg tvang hende spånen riste,
som kan os lokke hvert jomfrusind.
Helt ilde gren hun, og bidsk hun spå'de:
De runer skulle os lidet både;
men har de magten, hvorom hun sang,
vred kærlings trussel os ej skal skræmme;
i nat så skal I vel kunsten nemme –
jeg ej den øver for første gang."

"Jeg skøtter ej om slig kunst at lære,"

– genmæler hr. Buris, mod i sind, –
"for dyr er mig liden Kirstins ære,
og gækket har dig hin heksekvind.
Vil fyrstemøen mig villigt følge,
jeg flyr med hende på vilde bølge;
i fremmede land hun vorder min viv,
lad så det koste mit unge liv.
Men koglekunster jeg agter ringe:
Kan selv de månen til jord nedtvinge,
de kan ej rokke liden Kirstin,
så fast i sind er den frøken fin."

Hr. Buris kaster sig vild ved bord,
ej nat og dag han mæler et ord,
af mjød han drikker sig fuldgod rus,
og slår mod flisen de tomme krus.
Den viking drikker ham til god tår:
"Frisk mod, hr. Buris, jeg sejr jer spår;"
i skægget listige vender griner,
og ind Mads Tapper ad døren triner.
På disken blinker det røde guld,
derfor han både er tavs og huld.
De vender flokkes fra alle sider;
ved kvæld hr. Buris med Ulf udrider.
– Ved midnat kommer han hjem helt rap,
med mummet jomfru på sadelknap.

I vilde sind sig hr. Buris glæder;
men i hans arm liden Kirstin græder:
"Ak Buris, hvor er det gået til?

Jeg må med angest, hvad ej jeg vil –
ret som jeg satte min fod på spange [Note 71)],
til dig jeg måtte i løvsal gange –
at ærligt gik det ej til forvist –
du har mig lokket med argelist,
du har forrådt liden Kirstins ære –
hvor kan du det over dit hjerte bære?"

Hr. Buris favner den liljevand:
"Før dag vi flygter fra Danmarks land.
Græd ikke længer, mit dyre liv!
for alle helgne du er min viv,
forrådt så har jeg min egen ære;
men du skal ej mine synder bære.
Ret aldrig fanger jeg rast og ro,
før liden Kirstin igen er fro."

Så trøster Buris den liljevand,
svar uro selv han ej dølge kan:
I hu ham rinder et varselsord,
som længst forgættet i luft henfo'r.
Han mindes natten ved Kirstins rude,
der han i vinterkuld sang derude,
og der til lokkende elskovssang
ved siden sværdet hos bødlen klang:
"Ej lystig ende den vise får":
Endnu ham truer hin bøddelstemme,
ej lønlig gysen den drot kan hæmme.
mens bort med grædende brud han går.

Note 70: **Skjoldungmåg:**

Måg, dvs. svoger.

Note 71: **Spange:**

Bro.

Fjerde sang

Til snekken Buris haster
med bange hjertenskær.
Med griske vikingsgaster
Ulf Svartskæg tøver, tvær:
"Skal jeg tomhændet gange,
hvad båded Pyas konst?
Så kasted jeg på spange
de runer dog omsonst.
Stolt Ingefrid at rokke
skal bedre runer til;
kun let er den at lokke.
som gerne hoppe vil.
Hvis sanden heksen spåede
med Helas Note 72) lede sang,
os kvinden vil forråde,
som listelig vi tvang."

Mens så den viking mumler
og tøver, krus i hu,
til jorden fluks han tumler
og stirrer frem med gru:
I røde karletrøje
en kvinde for ham står,
med glød i hule øje
og vilde løvehår:
"Forbandelse jeg bringer"

– så skingrer høje røst –
"min ravn, ryst dine vinger,
drik blod af hedningbryst!"
I magre hånd hun klapper;
trindt blinker danske sværd:
i grønne hættekapper
fremstyrter mummet hær.
Af flokken fremmerst springer
hin liden Ole Stam;
i vikinghjertet stinger
han spyddet, vild og gram.
I blod Ulf Svartskæg raller
og nævner sorte gud;
trindt venderflokken falder,
og brøler livet ud.

Hr. Buris ene stander
med dånet brud i arm;
hver dansker han forbander,
og raser i sin harm.
Men byttet må han slippe,
hvor mandelig han slår;
han føler styrken glippe
og ønsker ulivssår.
Men Ole Stam vel kender
højbårne riddersmand;
til Haraldsborg han sender
den fangne drot på stand.
Den blege skønne kvinde
han bærer til sit hjem;

mens mumlende i blinde,
mo'er Ellen følger dem:
"Til jammer har jeg ristet
de runer alt for vel;
har ærlig mø de fristet,
Gud nåde hendes sjæl!"

Til mørke jættestue
blev liden Kirstin bragt,
ved fyrrepindens lue
hun blev på bolster lagt.
Mo'er Ellen hende gnider,
til øjet hun opslår;
den skønne hænder vrider,
og al sin nød tilstår.
I dødens sorte hule,
forvildet, hun sig tror:
"Lad her min skam mig skjule!
God nat, du lyse jord!
Ej Valdemar skal nævne
mig sin kær-søster mer:
Den skam han ej vil hævne,
som ej hans øje ser.
Min Buris er jo falden,
for mig han lod sit liv –
sank han i ormehallen
alt med sin slegfredviv?"

Fast Ole Stam er af sorg forstummet,
han gruer for liden Kirstins liv,
men dølger tro hvad han har fornummet,

og plejer i hulen den bange viv.
Mens liden Kirstin på bolster blunder,
på råd i nøden mo'er Ellen grunder.
Til Fjenisløf rider hr. Ole brat,
på port han banker i mørke nat;
fru Inge lader han budstik bringe:
"For Valdemars søster I sorgen tvinge!
I vennevold er liden Kirstin;
men fritter ej om den frøken fin!
Som graven stille og tavs i være!
Det gælder liv og det gælder ære."

Fru Inge på den budstik ser;
de dunkle ord hun tyder.
Den fromme frue vist sig tér;
kun halvt det bud hun lyder.
I fruerbur fru Inge går
med smil på blege kinder:
"Hvor liden Kirstins hu henstår,
fluks vejen selv hun finder:
Helt lunesært er fyrste-sind,"
– så skrømter ædle frue –
"for spøg hun gik i kloster ind
vil ingen sjæl nu skue."
Ad sære spøg de terner le,
stolt Ingefrid kun sørger:
I dunkle blik hun det kan se.

hvorom hun aldrig spørger.

Men om den harm og den hjertesorg
ej Valdemar drømte på fremmed borg.
I kejsergården var fryd og gammen,
i fred gik herrer og fyrster sammen;
de syntes at glemme hævn og mord,
og veksled så mangent samkvemsord.
Kong Svend sig bryster blandt hirdmænd strunke;
med stoltest følge den drot kan prunke.
På Valdemar, Axel og Asbjørn Snare
forbavset skuer den ridderskare,
og højt de prise den drot fra nord,
hvem slige kæmper i leding følge:
Hans heltes rygte så vide fo'r,
hans sejre spurgtes til Donaus bølge.

Men tavs blandt fyrster og riddersmænd
i sorte panser en herre vanker;
når folket stimer om konning Svend,
kong Knud går ene i dybe tanker.
Med skønne søster i kejserborg
landflygtig konge går mørk i sorg.
Hovmodig dødsfjende der han møder,
og blege kind under hjelmen gløder;
han hører Valdemars pris med blu,
men dæmper naget med ædel hu;
dog ser han helten i fjendens følge,

han ej den nagende kval kan dølge.
Og når på prægtige kejserslot
Sophia glinser blandt ædle fruer,
glad hertug Valdemars sjæl opluer;
men tavs undviger ham mø som drot.

En dag sad herrer og fyrster sammen,
i højstol mægtige kejser sad;
og efter venlige højtidsgammen
han bød dem glemme alt gammelt had.
Kong Svend ej syntes det ord at høre;
men lifligt klang det for mangent øre
om fred og frihed i kejserhal,
om folkefædre og fyrstekald.

Selv Knud forglemte sin harm og nød,
først hertug Valdemar hånd han bød:
"Skal atter fred jeg i verden vinde,
til ven mig vorde min arvefjende!
Se, blod forsoned din faders ånd,
fortørnet har ham ej denne hånd.
I fjerne led lad Gud Herren dømme!
Måske for mordstål mit blod skal strømme;
men du fordømmer den sjæl dog ej,
som længst dig søgte på blodig vej!"

"Fred og forsoning" – den skjoldung svarer –
"min faders åsyn sig hist opklarer:
Hvis åndens stemme min sjæl forstod,
han vil ej hævnes med venneblod.

Dog kun i sjælenes store land
jeg fred og venskab dig sværge kan:
Mit fædreland kan min arm ej svige;
for land og konge må vennen vige –
sværg drotten troskab og Danmark fred!
Og vi er venner i evighed."

Sålunde taled de herrer sammen,
kong Svend de ord var til liden gammen;
sin lensmands troskab dog højt han priste,
og selv mod Knud sig helt fredsæl viste;
men falsk han tænkte på svig og mord,
og død dem begge i hjertet svor.
Dog fredspagt kan han ej mer undvige:
Som højmods-offer for Danmarks ro,
med Knud han skifter sit land og rige,
når han vil vorde hans lensmand tro.

Hovmodig kejser på Svend nedser,
ej venskabsmasken han bærer mer,
helt strengt han dadler, og stolt han byder
forfærdet konning på skrømt adlyder.
Han ser sig hildet i farlig snare,
på ed og løfter han ej vil spare.
Forgæves vinker ham Axel Hvide;
på mandemod tør ej kongen lide.
Til kamp han Valdemar ser beredt;
men sikrest udvej den drot har set,
og til stor harm for hver dannemand
til len fornedrer han Danmarks land;

han æreløs i sin glans og pragt
med svig besværger ugyldig pagt,
og ræd for kejserens ledingshære,
forråder folk han og land og ære.

Op Valdemar sig rejser,
– til strid stod heltens agt,
på konning som på kejser
han så med dyb foragt –
han ser kong Svend sig bøje,
og blusser rød som blod;
men roligt Axels øje
betvinger uviist mod:
"Ej dannerfolkets ære
halv drot bortsværge kan;
vil kongen lænker bære,
frit er dog folk og land;"
så hvisker Axels stemme,
det Valdemar fornam,
sin ed han ej tør glemme,
ej hævne Danmarks skam.

Sig listig kejser glæder,
falsk spil han vundet tror;
men mørk kong Knud fremtræder,
han tror ej kongens ord:
"Skal jeg på freden lide
og løftet, Svend mig gav,
skal stadet ved hans side
ej hules mig til grav;

til pagtens værn jeg kræver
af Valdemar et ord,
og, om så jorden bæver,
på trofasthed jeg tror.

Bort Valdemar sig vender
slet huer ham det hverv,
Svend – ved han – pagten ender
med mened og fordærv.
Men Svend sin lensmand byder
i borgen for ham gå;
harm, Valdemar adlyder
og sværger dyrt derpå:
"Vel, borgen er min ære
og borgen er mit blod:
Knud skal det lensskjold bære,
min herre ham afstod;
og vil min drot ham svige,
så sandt mig hjælpe Gud!
det koster land og rige
og kamp med mig og Knud."

Helt tryg kong Knud på det ord kan lide;
men tavs må Svend sig i læben bide.
Dog klog han skjuler det beske had;
snart bort han rider af kejserens stad.
Med prægtigt følge de konger tvende
med fred til Dannemarks land hjemvende.
Helt sparsomt skifter de korte ord,
den ene ikke den anden tror;
og blandt alvorlige ridderskare

tavs Axel rider hos Asbjørn Snare.
Ej hjem de fare, som ud de drog:
Det var som fjenden på val dem slog.
Svend Arnold følger de tavse kæmper,
et varselkvæde han mørk neddæmper,
og når han stirrer på konning Knud,
dybt suk ham farer af sjælen ud.

Men venligt mellem de kæmper høje
et syn opklarer den gamles øje:
Der rider i fløjelstrøjen grøn
en jægerinde, så rank og skøn;
på jomfruskulderen falken svinger
i morgensolen de muntre vinger.
Med frejdigt åsyn, helt kæk og fro,
Sophia følger sin broder tro.
Med silketømmen i hænder hvide,
hun rider ved hertug Valdemars side.
På stålgrå danser hun svæver let;
rød fjeren nikker på guldbonet.
Med dristig ild i det sorte øje
hun ser til helten, den kæmpehøje.
På vejen mangent bevinget ord
med lyst udflagrer fra hjertekammer;
som muntre spøg de i luft henfo'r;
men lettest våben tit dybest rammer.
Tjenstfærdig, Valdemar mangengang
den frøken løfter i saddelbøjlen;
ej vejen falder den herre lang:
han gerne rækker den skønne tøjlen,

og med det flettede silkebånd
i løn han trykker den hvide hånd.
En mægtig talsmand hvert spor udsletter
af arvefjendskab i heltens bryst,
blodhævnernaget den drot forgætter.
Og gamle Arnold med dæmpet røst
skjoldungestammen nyt lov forjætter.

Note 72: **Hela:**

Den skandinaviske Hela dyrkedes også af slaver og vender som en vred guddom og farlig rådgiverinde; hun afbildedes i en afskrækkende skikkelse med Zernebogs løvehoved, med åben mund og fremstrakt tunge. – Se Arendts *Georgium*.

Femte sang

De konger bringer fred i land,
og mangen sjæl det glæder;
men dansken Svend ej prise kan:
Helt ringe er hans hæder.
På Borrevold nu tryg igen
dog kry den herre knejser;
kun lidet frygter konning Svend
i Danmark tyske kejser.
"Mig tvungne pagt ej binde kan:"
– til mægtig drot han skriver –
"ret aldrig Danmarks folk og land
lensherrenavn dig giver.
Ugyldig ed på skrømt jeg svor,
af svær nødværge drevet;
alt dødt og magtesløst, hint ord
i glemsels bog er skrevet."
Og til kong Knud han vender sig
med list i venligt øje:
"Til len jeg Sjølund loved dig;
tag ej det ord så nøje!
På jysk og skånsk og sjællandsk grund
jeg skal dig len udmåle."
Vel slagne drot i magtløs stund
slig troløshed må tåle.
"Hvor er nu tro og love mer!"
han sukker mørk i vrede.

Til Valdemar den herre ser:
Til strid står helten rede.
Sit ord ej vennen bryde vil,
harm ser han kongens rænker;
men freden trænger folket til,
det Danmarks ven betænker.
Endnu engang han til forlig
bevæger ven og frænde;
men bryder Svend den pagt med svig,
med ham hver pagt har ende.

Det Valdemar lover med hånd og mund,
og fred har Dannemarks land en stund.
Mens sværdet hviler, ej helten sover,
med kække skjoldmø han dysten vover:
Foruden lanse og ridderskjold,
på lykken stoler den herre bold.
Sophia sidder i fruerstue;
ved glar står Bodil, den snilde frue.
Fodklædet bredte nys ternen ud;
ind Valdemar triner med konning Knud.
Af stormod gløder den skønnes kinder;
som bejler herlige skjoldung skinner,
ej som hun førstegang helten så
ved vagtblusskinnet i kongelejren,
ej som han glinsed i brynjen blå,
der fjernt han vinked, omstrålt af sejren –
afvæbnet kongelig helt nu står;
ej hjelmen skjuler det gule hår:
På purpurkåben det frit nedruller;

guldløven skinner på bryst og skulder.
Med elskovsbøn i det stolte øje,
for fyrstemøen han knæ vil bøje;
men gunstig hæver ham skønne arm,
og bruden smiler ved heltens barm.

Tavs står ved siden i klæder dunkle
den mørke broder med blege kind;
på ny tungsindige øjne funkle;
hans nat oplyser et venligt skin.
Det var som lykken endnu engang
med håbets stjerneskud til ham glimted;
som ørnen kongelig sjæl sig svang
af tågeskyen og solen skimted.
"Velsign dem, herre!" – han beder from –
"lad Danmarks krone engang dem smykke!
Min arv tildel dem, men ej min lykke!
På mig kun falder min stammes dom!"

"En stor forsoner den har udslettet:"
– afbryder Valdemar mørke drot –
"i kærlig fred er alt had forgættet,
Gud Herren vendte os ondt til godt."
Til fæstemøen han armguld skifter:
"Et trofast forbund jeg med dig stifter,
og var jeg end til din fjende fød –
min faders ånd mig den synd forlade!
din broder kunne min sjæl ej hade,
dig må jeg elske i liv og død.
I nød og trængsel, i dødens fare

skal Eder både min arm forsvare.
For Danmarks ære, for dig og Knud
mod vold og argelist skjold jeg bærer,
hver lumsk forræder min hævn fortærer –
det sværger jeg ved den højeste Gud!"

Forfærdet fast, i heltens arm,
den skønne på ham skuer.
Han favner hende elskovsvarm,
og kæmpeblikket luer:
"Til elskov hadet vendtes om;
til held St. Knud det lede!
trods blodets strid, trods niddets dom,
trods kongens harm og vrede.
I løn endnu trindt land og ø
sig tvedragtsslangen rører;
når den er knust – min fæstemø
med ære jeg hjemfører."

Sålunde knyttes i Danmarks nød
adskilte hjerter tilsammen.
Det troskabsord så vide genlød,
kong Svend det voldte ej gammen.
Og er der end fred i Danmarks land,
kan bonden nu så og pløje,
på freden ingen dog lide kan,
som så konning Svend i øje.
Med Steen oplagde han falske råd,
når ingen det så og hørte;
dog fjern sig skjuler hver blodig dåd –

dankongen sin brud hjemførte.
Hr. Konrads datter af Sachserland
han smykker med Danmarks krone.
Det guld ej landet opveje kan,
som glinser om drottens trone.

Stor gammen er der i Roskild by
til dronning Adelheids ære;
derom gik længe så vide ny:
tysk kjortel hver mand skal ære.
Madsvende brased ved nat og dag,
alt klinger fidel og gige;
den hofmarsk puster med stor umag;
det svier til land og rige.
De herrer stivner af røden guld,
af perler og ædle stene:
Hver mand, som er kongen tro og huld,
må danse med røde bene.

Hr. Buris hører på Haraldsborg
trompeten og gigeklangen;
den herre vækkes af stumme sorg,
i tårnet sidder han fangen.
Og vild han bander det gammenspil,
det som hans jammer vil håne:
To hundred døgn og et halvt dertil
han så ej sol eller måne.
Af tårnet bryder den fange ud,
for guld han venner sig købte;
i kertesvendens brogede skrud

højbårne herre sig svøbte.
Han skjuler lok, og han maler kind,
det lange skæg han afrager;
så går han i kongens højsal ind,
der kerten i hånd han tager.
Bag stolen stander han, tavs og snild,
hvor hertug Valdemar sidder.
Til blods han bider sig tungen vild.
mens vinen kvæger den ridder.
Hver gæst sig strunk og statelig tér
blandt ædle møer og fruer.
Hr. Buris mangen skøn jomfru ser;
ej liden Kirstin han skuer.
Fru Inge stander i gyldne hal
alt ved stolt Ingefrids side.
Med Asbjørn danser i højenloftssal
skøn Huldfrid med ærmer hvide.

"Hvi ser jeg ikke kær søster min?"
så hertug Valdemar spørger.
Ondt ry han hørte om liden Kirstin,
derfor den herre vel sørger.
Fru Inge rødmer om hvide kind,
hun frem for Valdemar træder:
"Helt lunefuldt er den frøkens sind,
vel længe prøver hun klæder.
Hun tit mig gækked med skæmt og list:
Nu bor hun blandt nonner fromme.
I går hun sendte mig bud forvist,
hun ville til højtid komme."

Hr. Valdemar bliver om hjertet trang
fast for sin ære han gruer;
og tiden falder den herre lang
blandt ædle møer og fruer.

Men liden Kirstin er stedt i nød,
hun smykker sig med stor kvide:
En datter nys hun i løn har fød;
dog vil hun til hove ride.
I stenstuen græder det lidet nor;
tre døgn så har det først diet.
Hr. Ole Stam og hans oldemor
har farlig løndom fortiet.
Men rygtet haver så løs en mund
og tusinde skadetunger;
ej liden Kirstin vil leve den stund,
den fugl hendes skam udsjunger.
Smal livgjord hende mo'er Ellen skar
og smykked med guld hint røde;
og ride vil hun til Valdemar,
skal hun sig ride til døde.
Det nor hun svøbte i hvidest lin
og nævned det Ingerlille,
hun gav det perler af gyldne skrin,
og kyssed det, mod og stille.
Hun skifted ud de smider af guld
til dem, som var hendes kære,
at de skulle vorde Ingerlil huld,
og kristendom hende lære.
"Ret aldrig skal hun sin moder se,"

– så sukked den blege frue –
"nu må jeg sjunge, nu må jeg le,
at ingen min mén skal skue."

De løfted hende på gangeren grå,
på kind randt tårerne stride:
"Ak, det hver moder vel vide må
hvor jeg min ganger kan ride."
Så svart hun sukked ved højenloftsbro,
bad rige Krist sig forbarme;
fra saddel faldt hun mod hestesko
og græd i hr. Oles arme:
"Hav tak for hvad du har gjort for mig!
Nu sørg kun for Ingerlille!
Ej mere sorg jeg skal volde dig:
For mig de giger nu spille."
Hr. Ole løfted så sorrigfuld
den viv på højenloftssvale;
der fæsted hun op sit hovedguld:
"Nu vil jeg mig Gud befale."

Ej Valdemar har i højsal ro:
"Hvi tøver min søster så længe?
Hin falske klaffer jeg vil ej tro –
i galgen så skal han hænge.
Men kommer ej liden Kirstin i nat
og stopper den klaffer munden,
så har hun mistet sin største skat
og kastet sin krans til hunden."

Så mumler den herre i mørke sind,
og ser til døren med længsel.
I krog står Buris med blege kind
og stirrer på gyldne hængsel.
Op døren springer ved midjenat
og liden Kirstin indtræder;
et kors hun slår sig for brystet brat
og nejer i hvide klæder.
Helt statelig sig den skønne tér,
hun nejer for herrer og fruer;
og let hun ganger og mildt hun ler
det hertug Valdemar skuer:
"Skam få den tunge, som løj for mig
og på liden Kirstins ære!
Men vil hun skjule sin skam med svig,
jeg skal hende tugten lære."
Velkommen byder hun broder kær;
trindt larmer den højtidsgammen,
hr. Buris stander og tier kvær,
fast brænder ham kerteflammen.

Mørk Valdemar træder den søster nær,
og måler hende med øje;
han prøver gang og bælte især,
og agter på hende nøje:
"Og kom nu, liden kær søster min!
Nu skal du dig med os glæde:
Du drikke mig til af den klare vin!
Et elskovskvad du os kvæde!
Og danse vil vi til lystigt kvad

alt som i forrige dage."
Bleg smiler liden Kirstin derad:
"De dage bortgik så sage,
ej elskovsviser jeg synger mer,
og ej jeg danser behænde;
af viser kan jeg ej mange fler –
én skal jeg synge til ende."
Og visen hun om ung Hagbarth kvad
og om hin liden Signe;
de herrer dansed dertil i rad,
det lystig dans skulle ligne.
Til ende halvt hun den vise sang,
i dansen segned den lilje;
hver ridder rask over gulvet sprang,
død lå liden Kirstin på tilje.

Hvid som en ligdug Valdemar står,
helt angestklemt og forfærdet.
Hr. Buris kerten mod gulvet slår,
mod drotten hæver han sværdet.
Men brat til jorden han styrter sig,
kan vilde gerning ej ende;
han hyler på liden Kirstins lig:
"Mig var det, som myrded hende."

"Hvo er den afsindige kertesvend?
Mig tykkes, jeg ham skal kende:
Hr. Buris, mødes vi så igen!
Har du mig voldt den elende?
Lad ej mit øje dig mere se!

Dit blod mig lidet kan trøste:
Selv har jeg voldet mig større ve,
end om du mit blod udøste."

I brudehuset der er stor sorg:
kong Svend det huer helt ilde:
Han lader bære det lig af borg
og alle gigemand spille.
Hr. Buris styrter af hallen ud;
bleg Valdemar stander tilbage.
Hr. Buris svor ved den højeste Gud:
"Dyr blodhævn skal jeg mig tage."

Sjette sang

I Vestervig kloster det ringer til lig,
sørgeligt er det at høre:
Faklerne skinne i nat ved vig,
båren fra stavn de føre.
Liden Kirstin i lin er lagt,
og smykket med silkeklæder;
jordes skal hun med kongepragt,
hver kvinde for hende græder.
Ingefrid fletted for sidstegang
guldlokken om blege pande,
bad sødt hende sove søvnen lang,
og salig engang opstande.
Huldfrid bandt hendes jordebånd,
og sukked derved så såre,
kyssed i kisten den hvide hånd,
og væded den med sin tåre.

Stille sørger så mangen mand:
Tavs Axel i skaren følger;
Asbjørn Snare ej tie kan,
han bitre sorrig ej dølger.
Valdemar ganger ligbåren næst;
sit åsyn den herre skjuler,
trøste kan ham ej læg, ej præst;
hans kinder angeren huler:
"Gravborg vil jeg rejse af grus

og smykke med gyldne tinder;
bo jeg vil i så mørkt et hus,
hvor sol og måne ej skinner."

Åben stander den klosterport,
i kirken faklerne skinne;
St. Thøgers billed er klædt i sort,
så stille er det derinde.
Sjælemessen fra høje kor
i sorte hvælvinger klinger;
til jorden falder den skare stor,
ved altret kordrengen ringer.
Sangen toner så klar og fin:
Bag gitret nonnerne kvæde,
beder fromt til St. Augustin,
og for liden Kirstin græde.

Valdemars søster er lagt i muld,
de præster beder og sjunge;
langsomt skuffer de graven fuld,
på kisten drønene runge.
Tage de fire stene grå
og over den skønne vælte;
sørge må Danmarks møer små,
og sørge må Danmarks helte.
Valdemar på de stene ser:
"Store er de og svære;
sten dog tynger ej jorden mer,
som den, mit hjerte må bære."

Bort går den sørgeskare
fra liden Kirstins grav.
Axel og Asbjørn Snare
hinanden hånden gav.
Fra Axels helteøje
faldt tåren til hans fod;
begge de kæmper høje
hinanden vel forstod:
"Et kloster vil jeg bygge,
byg du dig mægtig borg!
Gerne i kirkens skygge
jeg glemmer jordens sorg.
Men før den dag kan komme,
vort Danmark frelst vi se!
Førend dets nød er omme,
må mangent under ske.
Men under før er hændtes,
og vel på fler jeg tror;
frelsen ej jorden sendtes,
før jordens nød var stor.
Størst er vor nød nu blevet,
og streng vor dommers røst:
Synden har sønderrevet
vor bedste kæmpes bryst.
Lad sorgen os ej kue!
En større sorg jeg ved:
Hævnerens tordenlue
slog Danmarks skytsånd ned."

Så taler Axel Hvide;

den broder ham forstår:
"Valdemars sjælekvide
kun lidet godt os spår.
Kan ej han naget dæmpe
for liden Kirstins død,
uden den brave kæmpe
ej endes Danmarks nød."

Så tale de tvillingbrødre tro
og for deres herre sørge.
Hjem fo'r hr. Valdemar uden ro;
ej ven ham voved at spørge.
Tavs bar han længe det dybe nag,
og lukked i borg sig inde;
han ville ej se den lyse dag,
ej trøstes af mand eller kvinde.

Men Axel Hvide sig svøber i skind,
så går han djærv til sin herre ind:
Din vrede skal mig ej fra dig vende,
i nøden, herre, du ven skal kende.
Vel ved jeg hvorfor din kind er bleg,
hvi lys du hader og lyst og leg;
jeg naget ser, som dig slukker øjet,
og som dit hoved mod jord har bøjet;
men vær frimodig i Herrens navn!
Din sorg skal vorde din sjæl til gavn:
for brøde fri jeg dig ej vil sige;
men vil du sone den som en mand,
så frels i nøden dit fædreland!
Til stordåd kalder dig Danmarks rige."

Og Valdemar sit hoved
opløfter ved de ord:
"Svar bod min Gud jeg loved;
tung er min synd og stor.
Kan jeg med dåd den sone?
Hvor er den gerning til,
som for Gudherrens trone
min brøst udslette vil?
Se, lam og løftebundet,
jeg står i mørkets sold;
og tit mit blod er rundet
for argelist og vold.
Jeg dømtes til at bløde
for ham, som vil vor død;
han lægger landet øde;
tavs må jeg se den nød."

Gensvarer Axel Hvide:
"Udforsk ej Herrens råd!
Med mandig tål at lide,
er nu din sonedåd.
Vi tåle må og tie,
mens tugtens hånd os når,
og from på Herren bie
til frelsens time slår."

Og Valdemar fornemmer
den fromme kæmpes ord;
ej Danmarks nød han glemmer
for hjertesorgen stor.
Af mørke hus han ganger

til råd og dåd beredt.
Ej længe Arnold Sanger
den høje drot har set;
det syn den gamle fryder,
han hilser folkets ven;
velkommen han ham byder
blandt levende igen.

Men stille hertug Valdemar står
med Axel i kongehallen.
Kong Svend med hæren i leding går;
hård tale blandt dem er falden.
Kong Svend ej hørte hr. Axels råd,
ej hertug Valdemars stemme;
uviis, han hasted til grumme dåd,
det må hans kæmper fornemme.
Han Sverrig hærged med ild og sværd;
men frost og sne ham betvinger,
og værneboernes bondehær
med sten ham hyldingen bringer.
Finveden tænder ham arneild,
og til hans kæmper det svier.
Fra leding drager han harm og vild,
og med sin sejr han tier.
Men harmen løser hans tungebånd,
mod Valdemar han opfarer;
mod trofast lensmand han løfter hånd,
for helten spændte han snarer:
Forræderbreve i løn han skrev,
dermed den herre at fange;

men liden ære ham levnet blev:
de kunster dåred ej mange.
Den mand er ikke i kongens hær,
som hånd mod Valdemar hæver;
hver dansk den trofaste helt har kær;
det kongen skuer og bæver.
Ej Danmarks rige har bedre ven,
med harm det kongen har sandet;
og fred han slutter på skrømt igen,
mens venden raser i landet.

Nøden kræver raske id,
glemt er drottens svig og rænker;
kun på fædrelandet tænker
Valdemar i farens tid.
Ej sin fæstemø han skuer;
fjernt hun hører om hans sejr.
Langt fra våbenklang og lejr
sidder hun blandt ædle fruer.
Hun har set, hvor kæmper veg,
hånden, som tilbagevinked;
og hvor frygtet brudgom blinked,
grued hun for blodig leg.
Hos fru Bodil syr og sømmer
brudekjortel hun i løn;
ved den syssel, stolt og skøn,
hun om Danmarks krone drømmer.

Knud i trofast jydes land
gamle venner om sig sanker;

for de mørke herskertanker
skuffet sjæl ej hvile kan.
Tro den herre dog bekæmper
mægtig frister i sit bryst,
værner svorne konnings kyst
og retfærdigt nag neddæmper.

Fjenden nær, i Roskild by
falske dannerkonge sover;
livet for ham dansken vover,
nøder venden, ræd at fly.
Med sit gode ryttersværd
Guiddas fæstemand fremtrænger:
Kække Radulph fremmerst sprænger,
standser ene mægtig hær.
Drot og riddersmand ej ene
nævnes skal i fjerne tid,
mangen svend for stolte id
Danmark rejste bautastene.
Og hvad Axel Hvide så,
mester Lange ej forgætted:
Intet navn, han peged på,
er af tidens rust udslettet.
Valdemar har djærve mænd:
Barke raser ved hans side;
han kan slå og han kan bide,
skelner fjende ej fra ven.
Stundom kun med bøjlen dæmper
Valdemar hin kampe vild.
Stærke Radulph rolig kæmper,

gække fjenden, rask og snild.
Hans er æren dennesinde
fyrsten studser ved det syn:
"Er den rytters sværd et lyn,
som kan knuse og forblinde?"
Ingen kommer Radulph nær,
fremmerst kæmper han fast ene;
over bakker, mellem stene,
styrter knuset hedninghær.

Forbavset Valdemar Radulph kalder,
vil kampen adle med ridderslag;
men raske svend ham i talen falder:
"Hvad skal vel krage i tranelag?
På lånte støvler jernsporen kradser;
guldsporen ej til min træsko passer.
Et dygtigt slagsmål jeg duer til,
men ej til stateligt ridderspil.
Med stolte fruer jeg ej tør danse,
og ring ej rammer min rytterlanse.
Hver ærlig kæmper er god for sig;
men den slags ære er ej for mig."

"Nu vel" – gensvarer den herre bold –
"din manddom være dit ridderskjold!
Var hver en ridder den rytters lige,
frelst var vel Dannemarks folk og rige."

Mens Valdemar kun tænker
på Danmarks værn og skjold,

kong Svend med nye ranker
omsnor den herre bold:
"Sadl" – bød han – "rappe heste!
Af land vi ride brat!
Hr. Konrad vil vi gæste
og hente brudeskat."

På tro og love følger
ham Valdemar af land;
sin ven ej Axel dølger
hvad løn han vente kan.
Med gamle Arnold viger
han fra hans side ej;
den mørke mistro stiger
hver dag på farlig vej.
Og gamle Arnold hæver
sin stemme mangengang;
mørk konning Svend tit bæver
ved underlige sang.

Men Valdemar ej frygter,
tro følger han sin drot.
Snart sander han de rygter:
Kong Svend ham undte godt.
I markgrev Konrads kælder
den herre skulle bo;
bisp Hartvig ham det melder
med hertug Henrik tro.
Tavs på de sendebreve
forbavset herre ser.
På hvad hans venner skreve

han ej kan tvivle mer.

I Stade by de ride
i mørke herberg ind;
det var ved midnatstide,
og mørkt var kongens sind.
Endnu en nat de sove
tilsammen under tag.
Svend Arnold vil ej vove
at blunde nat og dag.
Helt venlig kongen tøver
og venter lønligt bud;
men flere tålmodsprøver
ej Valdemar holdt ud.
Selv fromme Konrad sparer
ham for hin harm og nød:
Han ærlig åbenbarer
hvad falske drot forbrød.

I fremmed herberg glæder
sig Svend ved davrebord;
ind Konrads sending træder
og mæler højt de ord:
"Sin datters husbond sender
min gamle herre svar:
For venner og for frænder
han ærligt værge har;
men før i borgekælder
han huser skuffet gæst,
i galgen ser han heller
hvem ham var frænde næst."

Brat Valdemar opstiger
og griber til sit sværd.
Bleg konning Svend undviger
han åbne dør var nær.
Han til sit følge haster,
og flyr, som han kan bedst;
han røbet maske kaster,
og sporer rappe hest.
Til Fyens land han farer
og samler mægtig hær.
Brast ham de fine snarer,
han stoler på sit sværd.

Brudt er hver ed, og løst hvert bånd,
forrådt er kongens rænker.
Frit hæver Valdemar sin hånd,
og sprænger alle lænker.
Med Axel og den svend så bold
til Viborg by han farer.
For konning Knud på Borrevold
den svig han åbenbarer.
Kong Knud med harme rejser sig
og falske drot undsiger:
"Før Danmark skal forgå ved svig,
adsplittes folk og riger!"

På Dannerlyng ved Viborg by
de løfter røst og hænder:
"Af landet skal den nidding fly,
som Danmarks ære skænder.

Det gælder liv nu eller død –
til kamp beredt vi stander,
og ender vi ej Danmarks nød,
hver dansk vor id forbander!"

Forbavset mand og kvinde ser
op på de kæmper høje;
på frelsen ingen tvivler mer,
som ser de mænd i øje.
En mumlen mellem folket går;
det syn dem fast forfærded:
Streng, lig en vredens kerub står,
ung Valdemar med sværdet.
Dog skøn i vreden, folket huld,
på kongesten han skinner.
Ved siden stander, sort som muld,
kong Knud med blege kinder.
Han hviler sig på tunge sværd,
som viet ind til døden;
men jyden har den herre kær,
og var ham tro i nøden.
Højt skingrer tusind hyldingsråb,
to konger jyden kårer:
Ung Valdemar med sejrshåb,
og Knud med dulgte tårer.
"Kong Valdemar! med dig er Gud –
du skal os sejr bringe.
Forglem din harme, konning Knud!
Døm folk og land på tinge!"
Så råber højt til skjoldegny

de tusind hyldingsstemmer.
Det konningvalg, i Odins by,
med skræk kong Svend fornemmer.

Syvende sang

I Esrumklosterets celle
sad mester Lange og skrev:
"Fuldtop jeg fik at fortælle,
til liden gammen det blev:
Heu, omnia in peius ruere. Note 73)" –
Han på sin krønike skuer:
"Det vorder helt sort et blad;
fast for at læse jeg gruer –
så splittedes Danmark ad;
Sed omnis fortuna ferenda! Note 74)
Kun lidt det duer til sange,
hvad sidst mit øje har set."
Sin lampe pudser hr. Lange
og læser hvad nys er sket:

"Konger ej fattes i Danmarks land;
de kroner købtes helt dyre:
Øde er der ved bælt og strand –
tre konger landet skal styre.
Tvende gange kong Svend alt veg,
Ham haded hver mand og kvinde;
tvende gange sit folk han sveg,
i pagt med fremmede fjende.
Sachsen åbned han Danmarks led
og venden Dannemarks havne.
Valdemar og hans kæmper stred;

blod randt på val og på stavne.
Wolf og Thorbjørn Note 75), hin kæmpe god,
til tårnet sejrherren sendte.
Stærke Sune kong Svend forlod,
bisp Eskild ryggen ham vendte.
Peder Thorstensøn Note 76) sværdet brød,
og falske konning forbanded.
Fynboen vented den visse død;
for Odense Valdemar standed.
Ynkes måtte den herre god
ved al den nød og elende:
"Førend folket forgår i blod,
adlyde det konger trende!"
Nøden slutted den dyre pagt,
og delt er Dannemarks rige Note 77).
Liden er skåningkongens magt;
men ej hans rænker har lige.
Fast dog evig den pagt skal stå,
Med ed det kongerne loved:
Sakramentet de tog derpå-;
det skued hvert kirkens hoved.
Alle bisper i Danmarks land
opløfted de krumme stave:
"Den skal knuses af kirkens band,
som spotter den hellige gave."

Så læser den skriver og sukker,
han lukker sin bog helt brat;
med sorrig han lampen slukker
i rolige sommernat.

Til sengs at gange ham lyster,
nær er det mod morgenstund;
med gammelt ord han sig trøster
og sukker i halve blund:
Non si male nunc et olim! Note 78)"

Efter svare våbengny
konning Knud i Roskild sidder.
Fredelig i prægtig by
samles atter drot og ridder.
Lyst der er på Haraldsborg,
der er spil og højtidsgammen.
Knud forvundet har sin sorg,
byder nye venner sammen Note 79).
Valdemar fra Borrevold
did med Axel Hvide rider;
uden hjelm og ridderskjold
høje drot på freden lider.
Gamle Arnold har ej ro,
mørke fremsyn ej han dølger;
til det gilde, lidet fro,
ubekymret drot han følger.

Svend i Ringsted tøver end;
raske Radulph forud jager:
"Vogt dig, Knud, for falske Svend!
Rustet, han til gilde drager."

Mens kong Knud til tinqe går,

Valdemar hans gæst vil møde;
lid til dyre ed han slår,
rider mod de kapper røde.
Midt på Roskild landevej
holder Svend ved Ditlefs[Note 80] side:
"Kommer begge konger ej,
er det ej endnu på tide."
Ditlef i sin kappe grå
bøjer sig og skjuler sværdet.
Alt kong Valdemar de så:
Frem han rider uforfærdet.
Høvisk hilser han den drot,
blændes fast af våbenglansen:
"Knud dig venter på sit slot,
men med sværdet ej og lansen."
"Blues må jeg vel med skel,
ser jeg på din følgeskare:
Mistro jag af mørke sjæl!
Her er fred og ingen fare."

Venlig hilser listig drot,
vinker sine mænd tilbage,
føjer snilde ord helt godt,
bøjer sig med stor umage.
Og igennem støvets sky
frem de høje gæster fare.
Prægtig gennem Roskild by
blinker kongelige skare.

Ingen drømmer mer om svig;
herligt glinser Haraldsborgen.

Danmarks konger glæder sig;
mjød og vin nedslukker sorgen.
Højest bænkes konning Svend;
Knud betvungne drot vil ære.
Venligt smiler nye ven:
"Nu jeg vil jer brætspil lære.
I landflygtighed jeg nam
kunsten, som jeg eder skylder –"
Så han mæler, lønligt gram,
mens han vennehornet fylder.
Knud berømmer kløgtig gæst:
"Højt den fine spiller skattes;
harpespil dog fryder mest,
tavlebord og bræt mig fattes."
Og på høje fyrstebud
fremmed sanger harpen rører.
Lidet glædes konning Knud,
der han smædesangen hører.
Mindre glader sig kong Svend:
Ham på skrømt skal sangen prise;
klog med smil han hører den.
Dristigt omkvæd har den vise:

"Velkommen" – det klinger – "blandt danske mænd!
Hvor lever den tyske kejser?
Stor ære henter sig konning Svend,
hver gang han af landet rejser."

For vidt det går med den smædesang
sig Knud med Valdemar rejser:

"Landløber, stands med din usle klang!
Og ti med din tyske kejser!"
Men Svend betvinger sin harme snild:
"Min trængsel lad ham kun sjunge!
Når lykken atter er huld og mild.
ej gamle sorger er tunge."

"En bedre vise vi høre vil!"
– kong Knud den herre afbryder –
"mens der er kæmper i Danmark til,
vel danske draper der lyder."
Op gamle Arnold fra bænken står
helt nederst i kongehallen;
sin egeharpe han mægtig slår,
djærv sjunger så kæmpeskjalden:

"Kong Rolf og kong Hjartvar de sade ved bord
i Lejrehallen ved Issefjord;
        Der var så lystigt et gilde.

De konger drak øl og den brune mjød,
for Hjartvar talen som honning flød;
        men Viggo huged det ilde.

Kong Rolf drak ærligt sig fuldgod rus,
kong Hjartvar nipped til fulde krus;
        men Viggo huged det ilde.

Der rusen var drukken og natten faldt på,
de konger ville til senge gå;
        – men lystigt ej endtes det gilde" – –

Ej længer gamle Arnold sang;
det blev så tyst i hallen:
"Den vise sjung en anden gang!"
bød Valdemar nu skjalden;
"Vel ved vi hvor kong Rolf det gik,
fast det er længe siden;
i ærligt lag, ved sang og drik,
vi prise kristentiden!"

Det mørknes alt i konninghal,
de svende kerter tænde.
Ind træder Ditlef tavs i sal,
og skjult blandt kertesvende.
Han fulgte konning Svend til by,
står tavs kong Knud ved side,
og gennem glug i vilden sky
han stirrer ud så vide.
Knud bredte ud sin kåbe rød,
bad fremmed svend sig sætte:
"Ej til slig ære er jeg fød;
hos drot jeg står med rette."

Af hallen ganger Ditlef ud;
snart ind igen han triner.
Til Svend sig vender konning Knud,
Han så den tjeners miner:
"Min høje gæst! en svend hist står,
som bud jer bringe ville."
Til Ditlef konning Svend hengår,
i krog de hvisker stille.
Kong Knud om hjertet vorder trang,

den drot det aner ilde,
han lytter ej til skjaldesang
og harpetoner milde.
Kong Valdemar han favner, mod,
og til sit bryst ham klemmer;
hans øjne kunne græde blod
ved det, hans sjæl fornemmer.

"Hvi favner du så venlig mig?"
– forbavset ven ham spørger –
"så kærlig så jeg aldrig dig;
dog tykkes mig, du sørger."
Tavs trykker Knud hans hånd igen,
og ved sin gru sig skammer.
Med liden kertedreng kong Svend
går til sit sovekammer.

Da sortner det i hallen brat,
ud slukkes lys og kerte;
Knud styrter bleg i dødens nat,
med stålet i sit hjerte.
Op Valdemar med draget sværd
blandt morderklyngen farer.
Ham Axel Hvide stander nær,
svend Arnold ingen sparer.
Af gluggen styrter til dem ind
forstærket stimandsklynge;
i dunkle hal ved måneskin
der sankes lig i dynge.
Med kappen om den venstre arm
kong Valdemar sig værger;

blod rinder ham fra lænd og barm,
men mørke nat ham bjerger.
Han sparker Ditlef bort med fod;
af døren ud han springer;
hvert skridt han køber dyrt med blod,
trindt sværdet om ham klinger.
En morderhånd i mørke gang
ham griber fast ved bælte;
men Valdemar med magt udsprang,
fjernt kaldte ham hans helte.

Ej Axel ser sin konge mer,
et lig i favn han tager:
I mulm han purpurkåben ser,
og smertelig han klager:
"Ak Valdemar, min høje ven!
min konge, er du falden!
Fa'r hen nu, Danmarks håb, fa'r hen!
mørk grav er skjoldunghallen."
Ej mer han ænser sår og død,
han liget ej forlader;
med blodigt hoved i sit skød
han det med tårer bader.
Da skinner månen til ham ind,
og konning Knud han kender,
ser blodet på hans blege kind,
bønkransen i hans hænder.
Han løfter lettet sjæl til Gud,
og håber i sin smerte:
"Fred evig med dig, arme Knud!

Udhvil, rastløse hjerte!"

Og sagtelig på kåben ned
han lægger kongens hoved.
End kærlig for den dødes fred
sit liv en stund han voved.
Så går han rolig tavs af borg
blandt lumske stimandsskarer.
Blandt morderskrig med stille sorg
den kæmpe ingen svarer.
Og ingen løfter mod ham hånd,
hver morder for ham viger;
han går, som en usårlig ånd,
og høje bro bestiger.
Der standser Radulph ham med råb
og uhørt dåd forbander.
Til Valdemar de kæmpers håb
i mørke blodnat stander.
End venter dem en dyst vel hård:
i natten sværde klinge;
ved Trinitatis kirkegård
Svends flokke dem omringe.
Men selv blandt fjender dygtig ven
for sorgens kæmpe strider:
Bort flygler rædde flok igen;
men Axel tavs fremskrider.
Ej spydet såred høje bryst,
det gled fra søndret trøje.
Fra Roskild går den herre trøst

med håb i dunkle øje.

Men i Fjenisløf, hint lille,
sad i blodig julinat
Ingefrid ved lampen stille,
havde kunstig væv forladt,
læste sagn om oldtids kampe,
tænkte på stolt Wetteman.
Huldfried ser på dunkle lampe;
ej sin sorg hun glemme kan.
Hun for liden Kirstin sukker,
sømmer tavs med fingre små.
Alt fru Inge døren lukker,
tid det er til sengs at gå.
Men den sommernat er lummer;
fjerne torden ruller nær.
Liden Guidda halvt i slummer
stønner under sengefjer.
Silde det på porten banker,
hangslet piber, døren går;
høj og tavs i mørke tanker
Axel for sin moder står.

"Søn, hvi kommer du så silde?
Hvi er du så tavs og bleg?
Kommer du fra kongegilde,
eller blodig våbenleg?"

"Stille, moder!" – Axel svarer –

"har I ej min konge set?"
Rædsom dåd han åbenbarer,
nævner mordet, som er sket.
Blege står de ædle kvinder,
hører på de tunge ord.
Bange Huldfrids tåre rinder;
Ingefrid med gru opfo'r:
"Broder, høje kæmpebroder!
Så jeg aldrig før dig så:
Må til søster nu og moder
ene du i natten gå?
Hvor er dine heltes skare?
Faldt den store Valdemar?
Faldt vor raske Asbjørn Snare?
Faldt hver kæmpe, Danmark har?"

"Rolig!" – svarer Axel Hvide –
"i Guds store hånd vi stå:
Valdemar jeg djærvt så stride,
Asbjørn ej den jammer så."

End skjuler natten uhyre dåd
på port det anden gang banker:
Til Axels moder, blodig og våd,
en såret herre indvanker.
To kæmper følger den herre tro;
i natten dem ingen kender.
"Min konge!" – råber hr. Axel fro
og lampen imod ham vender.
Højt Huldfrid nævner hr. Asbjørns navn,
med såret konge han ganger.

Bleg Valdemar synker i Axels favn.
Ved dør stander Arnold Sanger.

Fru Inge løber til skab og skrin,
sin rædsel hun overvinder;
med lægebalsam og finest lin
sin konges sår hun forbinder.
Den herre hviler på bolster blød,
en stund forglemmer han sorgen;
en stund han glemmer fordærv og død
og blunder til lyse morgen.
Så går han ud af fru Inges gård
med Axel og Asbjørn Snare.
Den herre husvild med friske sår
på vilde stier må fare.
Ham mordere søger i skov og krat
og på de ensomme steder.
Ved hver en havn er der vogter sat,
hver krog en spejder opleder.

Halv gerning huer kong Svend kun slet,
i Roskild står han på tinge;
Med søndret kjortel og blodig plet
til tro han folket vil tvinge.
På Knud og Valdemar vælter han
blodnattens skændsel og rænker,
og klager højt for hver dannemand
på hellig gæsterets krænker.

For mord og mened og røverid
han høje Valdemar sigter,
til hævn og troskab i troløs tid
hver landets ven han forpligter.
Men ingen tror på de glatte ord,
hver mand for morderen gruer;
hver kvinde bæver for nye mord,
hver dansk fordærveren truer.

Tavs der er i Roskild by,
rædsel kuer stille borger;
myrdet konges venner fly,
dødsfrygt skjuler folkets sorger.
Men de gildesbrødre tro
rådslår skjult ved nattetide,
lønlig, hvor edsvorne bo,
mægtig budstik flyr så vide.
Valdemar ej fanges kan,
fjenden så ham tit bortfare:
i hans kjortel gennem land
fo'r helt listig Asbjørn Snare.
Tit ved strand hr. Asbjørn red
med de bønderskarer rappe,
løj så i sin egen kappe
Valdemar på jyske bred.

Men med Axel Hvide sad
Valdemar i jettestuen.
Ole Stam ham hused glad,
mummed ham med bondehuen.

Gamle Ellen oldemo'r
salve til hans sår bereder,
mens hun vugger lidet nor,
og med sagte mumlen beder.
Valdemar på barnet ser,
underligt dets smil ham rører:
"Ole Stam, din datter ler,
ingen nød hun ser og hører."

"Herre" – stammer Ole ræd –
"jeg har ej så fin en datter;
vidste hun sin moders død,
vel hun bared sig for latter."

Kongen bleg på barnet ser,
liden Kirstins træk han kender;
ej den herre spørger mer,
bort han mørke åsyn vender.
Liden Kirstins øjne blå
kan den herre aldrig glemme,
han de gyldne smider så,
perlerne fra moders gemme.
"Store dommer" – sukker han –
"mægtig nu din hånd mig rammer:
Vel så blev jeg fredløs mand –
graven blev mit sovekammer."
Axel ej det ord forstår,
ser ej ormen, som ham nager.

Kongen liden Inger tager,
klapper hendes gule hår.

Mod, han kysser barnets kinder,
smykker det med røden guld,
favner det så sorrigfuld,
mens fra såret blodet rinder.
"Liden Ole, mærk mit ord!
Når med ære i mit rige
frelst jeg på min lykke tror,
bring mig denne liden pige!
Nævnes jeg i verden stor.
rækkes skålen mig, som kvæger,
sidde skal hun ved mit bord,
drikke skal hun af mit bæger."

Så taler i hulen forfulgte drot,
mens morderne om ham lede.
Svend Arnold vogter det fristed godt,
og spejder på mark og hede.
Ham følger de gildesbrødre tro,
helt rappe er de og flinke;
men trindt i skov og på vej og bro
forræderlanserne blinke.

Hr. Asbjørn stander på grønne kyst;
hver snekke kong Svend lod fjæle Note 81).
"Hr. Asbjørn, har til sejlads I lyst,
I røve må eller stjæle."

Så melder listige tømmermand,
helt vel den ridder ham fatter:
"Hvis ej du skaffer mig skib på stand,

på jord dit hoved nu dratter."

"Den tale, herre, hver mand forstår;
mod magten jeg kan ej stride;
hver dannemand ser, jeg tvungen går,
det må konning Svend vel vide."

Til nybygget snekke hr. Asbjørn går;
i skægget den tømrer smisker:
"I halvkvædt vise fuldt vel forstår,"
– med vrede miner han hvisker –
"Kom ej og byd mig jert lumpne guld!
Det ville os lidet både;
til tak I prygle mig ryggen fuld,
at sige med skik og måde!"

Hr. Asbjørn klemmer den tømrers hånd
og prygler på skrømt hans trøje;
så løser han snekken med sværd af bånd,
og sejler fra hver mands øje.
Ved midnat styrer til land han fro
og rap kong Valdemar henter.
Med stærke Arnold vil Axel ro,
på vind og bør han ej venter.
Men fuldtop får de af vind ret snart:
I storm dem tordenen følger;
dem lynet lyser på vilde fart,
og nat dem skjuler blandt bølger.

Note 73: **Heu, omnia in peius ruere:**
Ak, alt gik det brat mod det værre.

Note 74: **Sed omnis fortuna ferenda!**
Dog bæres må hver skæbne!

Note 75: **Wolf og Thorbjørn:**
To af Svends ivrigste tilhængere.

Note 76: **Peder Thorstensøn:**
Svends vigtigste høvding.

Note 77: **Delt er Danmarks rige:**
Valdemar blev konge i Jylland, Svend i Skåne og Knud på Fyn og Sjælland.

Note 78: **Non si male nunc et olim!**
Ej nutids mulm når til fremtid!

Note 79: **Byder nye venner sammen:**
I juli 1157.

Note 80: **Ditlef:**
Kong Svends fortrolige tjener.

Note 81: **Fjæle:**
Skjule.

Ottende sang

Stolt Ingefrid med sin moder
i Fjenisløf ganger på råd:
"Lidt båder konge og broder
nu klager og pigegråd;
men har de rygter ej løjet,
vel storlig vi glædes må:
Den havsnød, kongen har døjet,
kun ror ham kosted og rå.
Sank femten hundrede snekker
for venden til havsens bund,
Gud Herren os stormen vækker
til frelse i nødens stund.
Og har stolt Wetteman trolig
ført kongen til jyske kyst,
jeg for den herre er rolig:
Han rejser sig vel til dyst.
Men stunder må vi ham købe,
det koste os hvad det vil!
Kan Svend nu af fjord udløbe
det vorder så dyrt et spil."

Tavs grunder den ædle frue;
op stander hin jomfru stor:
Som gnist opfarer til lue,
en mægtig tanke opfo'r:
"Knuds gildesbrødre er flinke;

i løn vi sende dem bud!
Det hærtog skal vi vel sinke,
såfremt os hjælper St. Knud.
Hver snekke, kong Svend lod skjule
bag skanse i fjord og havn,
ved midnat boret lad hule,
den herre til liden gavn!
Og løsne lad os hver planke,
den konge til liden lyst!
Vel tømrer længe skal banke,
før Svend kan stævne fra kyst."

Det råd fru Inge vel huer;
sin datter hun favne må:
"Til lønbud svenden ej duer,
selv vil vi til Roskild gå."

I natten, der månen skinner,
der øves en dristig færd:
Begge de høje kvinder
går gennem den store hær.
Formummet til by de vanked,
der ingen det hørte og så,
på gildehuset de banked,
og op fløj skodde og slå.
De messer læste derinde,
der standed to hundred mand.
Fru Inge, den dannekvinde,
vel kendte frænde og ven.
Hun svor over lysets lue;
med tak hendes råd de nam.

Med jomfru og ædle frue
hjem fulgte hr. Ole Stam.

Og der det var morgen, der blev stor larm
kong Svend til sejls ville gange,
men tøve han måtte med spe og harm;
hver træl for hans blik blev bange.
De tømmermand hamrer med stor umag:
Den brøst ej bødes behænde;
de hamrer og bøder ved nat og dag,
syv uger det ej får ende.

Men Valdemar båder fuldtvel den frist.
Han blodig kæred på tinge;
hver jyde svor ved den rige Krist:
Ej Knud skulle hævnes ringe.
De hære flokkes ved Viborg by.
Ej længer Valdemar bløder,
sin fæstemø favner han karsk påny;
højt helten i styrke gløder.

Sophia græd for sin broders død
og for den brudgom, så blodig;
nu glemmer hun frejdig harm og nød,
og hæver sit hoved modig.
Til kamp udrustet den skjoldung står
og ser på hin skønne kvinde:
"Før atter til blodig færd jeg går,
din brudekrans Danmark binde!
Og ære skal dig i borg og lejr

hver dansk som Valdemars dronning.
Gud Herren råder for fald og sejr,
For æren råder din konning.
Og værner kronen jeg med mit blod,
du skal den dog med mig bære;
jeg lægger den for min dronnings fod
og bløder for den med ære."

Sophia rækker ham hånden fro;
til kirke gange de sammen.
Kong Valdemar lader sit bryllup bo
i Viborg med håb og gammen.
Stor højtid er der i by og lejr:
I harnisk brudgommen skinner,
og bruden, kæk som den stolte sejr,
ham følger med røde kinder.
I purpurkåben hun kronet går,
guldspiret i hvide hænder,
demanter funkler i sorte hår;
dog øjet langt mere blænder.
Rigsæblet stråler i kongens hånd;
dog glad han på det ej skuer:
Det blodrødt blinker for heltens ånd;
på hjelm guldkronen nu luer.
I brudeskaren går kongen næst
hr. Asbjørn og Axel Hvide;
i våbenglansen ved høje fest
i stål de kæmper fremskride.
Dem bisper møde med krumme stav
i klosterbrødrenes række;

til Stephansporten i folkehav
sig brudeskarerne strække.
Hult skjoldet gjalder til klokkeklang
fra tyve tårne det ringer;
vildt spydet klirrer til præstesang,
kampluren til bryllup klinger.
Ved nat det lysner i lejr og by:
I skjolddans kæmperne træder;
ved vagtblusskinnet til sværdegny
sig helteskarerne glæder.

Og fra bryllupsdans til valen
bryder herren op før dag.
Grågårdsmark og Ravnholtsdalen
kåret blev til store slag [Note 82)].

Did kong Svend fra strand alt stævner,
der han lader lejr opslå;
Grågårds mark han sorgløs nævner,
kender ej den hede grå.
Grathe nævner bonden heden,
drotten hører ej det navn;
Sælsom drøm aftvang ham eden,
at undvige Grathes ravn.
Sært det måtte dog sig føje:
Som kong Svend står fjenden nær,
sortner luften for hans øje
af utallig ravnehær.
Over Valdemar den svæver,
trindt hans banner skriger den.

Og, som fjendens blod den kræver,
tryg sig glæder konning Svend.

Asbjørn Snare dristig spejder:
Ingen sjællandsfa'r han ser.
Han med raske fynbo fejder,
kæk ad liden dyst han ler.
Jydens smækre hingste svelte,
fnyser vildt i mørke nat.
Svend vil styrke hest og helte,
sparer ej på høstens skat.
Og på tunge ganger sidder
grødmæt rytter fast og svær.
Luren kalder drot og ridder,
årle rykker hær mod hær.
Valdemar med Axel standser,
ordner kampgrisk rytterrad;
Arnold blandt de blanke lanser
styrker jydens harm med kvad:

"Højt gjalder luren, vækker til dommen –
kæmper, slår dommedagsslag!
Ravnene skriger – hævnstund er kommen,
kommen gengældelsens dag.

Blodstænkt, han kommer, ildgerningsmanden,
trodser den evige død.
Ser I ej kainsmærket på panden?
Ser I ej blodkappen rød?

Mened han gemmer, snigmord han skjuler,

som da han gæsted kong Knud.
Ser I hvor øjet plirer og skuler –
ravnen lad hugge det ud!

Husker I eden, husker I festen?
Dannemænd, kom det i hu!
Mensvoren, kommer Roskilde-gæsten –
lad ham betale det nu!

Blodgildet lad ham blodig betale!
Fuldt er forbandelsens mål –
Hugormen knug og knus ham i dvale!
Udtap hans edder med stål!

Højt gjalder luren, vækker til dommen –
Kæmper, slår dommedagsslag!
Ravnene skriger – hævnstund er kommen,
kommen gengældelsens dag."

Så sjunger for herren den gamle sanger;
vildt hævnlyn gnistrer i hver mands blik,
Hver rytter fnyser på vilde ganger,
og venter løsnet til hug og stik.
"Frem!" – tordner Valdemars kæmpestemme
og over grøfter og gærdestav
fremstyrter herren, som løsladt hav,
ej højest dige den strøm kan hæmme.
Kornmarken jævnes for gangerens hov;
i solen blinker den lanseskov.
Hvor Valdemar med sine mænd fremjager.

omstyrter hære, som korn på ager.
Og bannerne vajer, og hingstene hviner,
i støv og blod de på ligene triner,
mens lurerne skingrer i vildene sky,
og lanserne knitre til skjoldegny.
Som stormen leger med avnedynger,
bortvejrer Valdemar fjendens klynger:
Hver lanse splintres, hvert banner falder,
hver flygtning bleg på sin helgen kalder.

Kong Svend med vigende strøm må fly.
En bannerdrager sin hingst dog standser,
og mod de mægtige rytterlanser
han rejser banneret stolt pány:
"Vend om" – han råber – "glem ej i nøden
den drot, I priste i går ved grøden!
I drak hans øl, og I drak hans mjød,
vil nu I volde ham skam og død?"

Men flygtningsskriget hans stemme dæmper;
alene trofaste fynbo kæmper.
Fra styrtet ganger han sprang med kraft,
i jord han støder sit bannerskaft;
med venstre hånd han ej fanen slipper,
med højre slår han, til styrken glipper.
Og under knusende hestefod
ham banneret skjuler i støv og blod.

Frem farer sejrende jydeskare,
og sidst ej kommer hr. Asbjørn Snare:

Tung fjende farer han djærv forbi,
kong Svend han søger på fjerne sti.
Men hos sin konge alt Axel Hvide
afvæbner hæren, som ej vil stride.
Selv Valdemar standser, i sejren stor,
og glemmer hævnen, kong Svend han svor.

Men med liden flok undveg
konning Svend på blodig hede.
Nøden voksed, faren steg,
gennem sumpig dal de rede.
Kongen på sit følge ser:
"Fly nu hvo sit liv vil spare!"
Og han har ej kæmper fler,
bort på sporet hingst de fare.
Selv ej jorden bære vil
drotten, som hver dansk forlader.
Rappe hingst hans lid stod til,
også den sin plager hader.
Jorden synker for dens fod,
vild i sumpen ud den haster,
vælter sig i dynd og blod,
og forhadte byrde kaster.

Blodig ligger konning Svend
i sit purpur skjult af dyndet:
"Har jeg da slet ingen ven?
Har jeg mod al verden syndet?
Er den hånd ej til endnu,
som mig til en sten vil lede."

Så han jamrer højt med gru,
stirrer vildt på øde hede.
Og den knøs, han agted ej,
drengen, som hans hunde røgted,
øjner han på øde vej,
ej han fra sin herre flygted.
"Hjælp mig, hvis du hjælpe kan!
Guld jeg giver dig og hæder."
Knøsen løber til på stand,
ved sin konges nød han græder:
"Kom kun, herre! jeg er stærk,
vel jeg kan min konning bære;
har I vundeve og værk,
lad mig eders ganger være!"

Og på brede skulderblad
dygtig knøs sin konge bærer;
under høje byrde glad,
bugner han; dog ej han kærer.
Men med angestkrystet sjæl,
mat og mødig, kongen klager:
"Lad mig dø! mig sker min skel;
ormen dør ej, som mig nager.
Ilden kan ej slukkes ud,
som din konges sjæl fortærer:
Ja, jeg myrded konning Knud –
nu min hundedreng mig bærer.
Slip mig, fly, og frels dit liv!
Flere skal for mig ej bløde.
Ro kun til at dø mig giv!

Jeg vil skrifte – jeg vil bøde!"

"Herre konge, tal ej så!"
– jamrer knøsen ved hans side –
"ellestubben hvil jer på!
Ingen eders navn lad vide!
Skjule lad mig kappen rød!
I min kofte jer iføre!
Førend jeg er kold og død,
ingen skal min konge røre."
"Dreng, hvad godt har jeg dig gjort?"
– svarer drotten, svart bedrøvet –
"Mine synders tal er stort,
Ved du ej, hvad jeg har øvet?"
"Herre konge, skrift for Gud!
Han kan ene konger dømme.
– Men nu hjælpe os St. Knud!
Hid de bønderflokke rømme."

Så taler til kongen den stærke dreng
og griber til kniv og værge.
På brune hede og golde eng
de bønder godt bytte bjerge.
Fra lig de raner det blanke guld
og våbenkapper, blodrøde:
"Hver mand, som er Valdemar tro og huld,
nu slår hans fjender tildøde!
Og har I kæmpet for falske Svend,
så skal I jert liv nu lade." –
Så farer de bønder mod kongen hen
med hakke, økse og spade.

Men raske knøs med sin store kniv
helt vel dem ved at annamme:
Det koster mangen bondemands liv,
før mægtig dreng de kan ramme.
Med kløvet pande til træets rod
for skarpe spade han falder.
så kryber han til sin herres fod;
først der han livet udraller.

"Hvo er du?" – spørger den bondeflok
og fangne konge omringer –
"En høvding er du, det ser vi nok;
om liv ej karrig du tinger."

"Kun skriver var jeg hos konning Svend –
helt ynkelig kom han af dage;
alt hvad jeg har af hans guld igen
det må for mit liv I tage."

De bønder rådslår om fangens liv
og vogter på ham helt nøje.
De løfter økse og skarpe kniv;
men gruer fast for hans øje.
Af flokken springer en gråskæg ud;
helt grim så er han og liden:
"Nu takket være vor nye St. Knud!
det lakker ad høstetiden.
Se, over lyset jeg svor derpå,
med ed St. Knud jeg det loved:
Når atter Svend jeg i verden så,

det koste skulle hans hoved.
Og spået mig blev i så mørk en nat,
jeg skulle om guld ej lede:
Jeg skulle finde så rød en skat
i lyngen på Grathe hede.
Din ravn dig vented forlængst, kong Svend!
Velkommen på Grathe hede!
Ret aldrig går du herfra igen –
dit fadervor du nu bede!
Ej længer undes dig liv og frist –
ved trærod øksen alt ligger –
og jeg skal give dig tak for sidst,
hvor ynkelig du end tigger."

Så råber liden grå bondemand,
og griber øksen med latter.
Kong Svend for angest ej bede kan,
de bønders knæ han omfatter:
"Jeg giver jer gods og røden guld,
jeg giver jer borge og fæste,
jeg vil jer vorde en konning huld,
lad mig kong Valdemar gæste!
Forvist den herre ej vil min død,
min morder takker han ikke." –
Den bondeskare står bleg og rød,
sært tvinger dem kongens blikke.
"En konning er dog en salvet mand,
ham ingen bonde skal røre.
Til Valdemar fører vi ham på stand;
der selv sin sag han må føre."

Så løfter de kongen på bondehest,
og ydmyg sig for ham bøje.
Hin liden grå bonde går kongen næst,
han skuler med vilde øje.
Han klemmer øksen i hånden fast:
"St. Knud så dyrt jeg det loved" –
han øksen svinger med mægtig hast –
i lyng ruller kongens hoved.
Fra sadlen styrter den døde krop;
med skræk de bønder det skue.
Hin liden grå bonde sin vams rev op,
helt sært han måtte dog grue:
"Nu har jeg fundet hin skat så rød –
mig skal den kun lidet både;
men ende dog skal den landsens nød;
jeg høster vel som jeg så'de.
Skal nu jeg knuses så småt som mel,
hvad heller i galgen hænge;
jeg gjorde dog Danmarks krone hel,
i sønder var hun så længe."
Så mumler ved liget den bonde grå
og ruller de øjne ilde.
Med gru hver mand på hans åsyn så;
bort fo'r han på stier vilde.

Men kongen lagdes ved sø Note 83) i muld
i døden ham ingen lasted.
Den bønderskare, helt tankefuld,
på heden hans høj opkasted.
Foruden messe og klokkeklang

de jorded ved nat ham stille;
slet ingen skjald ved hans gravsten sang,
den er helt ringe og lille.
Svend Grathe nævnes den konge nu;
han ligger på Grathe hede.
Kun jægeren kommer hans navn i hu,
når hunde hans grav oplede.
Men ej forgættes, mens Danmark står,
hans id og hans svare brøde.
På sorte hede nu lærken slår:
I Danmark er morgenrøde.

Note 82: **Det store slag:**

Efteråret 1157.

Note 83: **Kongen lagdes ved sø:**

Efter sagnet norden for Hauge sø, et par hundrede skridt sønden for Grågård, hvor Grå-kapel skal have stået og hvor der nu kun skal være nogle stenhobe tilbage.

Niende sang

Valdemars ros er høj i nord:
Delt var skjoldungers krone;
Danmark nævner den konning stor,
som rejste den faldne trone.
Hyldet har ham hver Danmarks mand,
velsignet hver dannekvinde:
Frelst så har han sit fædreland,
og knust dets giftige fjende.

Kongen holder på høje hest
blandt femten høvedsmænd bolde;
ved Vordingborg, hr. Thorstensøn næst,
han ser på de nye volde.
Bonden vælter til skansen sten,
derpå skal venden sig støde;
hånden rører den falstring sen,
og sjællandsfarerne bløde.
Slagsmål var der og usæl tvist:
For landsmænd vil de ej gælde,
takke hverandre spodsk for sidst
og for udlændinger skælde.

Kongen vender sin ganger vred,
til Roskild rider han stille;
nys den herre fra tinge red,
der tvisten hued ham ilde.

Kongen mæler med dæmpet røst:
"Svart eddervunden end smerter;
dragen ej flyr den danske kyst,
før samlet er Danmarks hjerter.
Verden ej har den kæmpehånd,
som binder sjælene sammen.
Vågner ej nu den danske ånd,
ej kronen volder mig gammen."
Ind han rider i Roskild by,
til høje messe han farer;
i deres søndagskofter ny
indstrømmer de bønderskarer.
Fra St. Lucii høje spir
ringer den store klokke;
borgerne sloges i går ved svir,
til bøn i dag de sig flokke.

Axel er vorden en biskop from,
i domen messen han sjunger;
mægtig om Herrens straffedom
i kirken hans stemme runger.
Folket hører hans kæmperøst
og vækket synder vel gruer;
tvedragtsormen i folkets bryst
med ordets glavind han kuer.
Herlig i hvide messesærk
var unge biskop at skue;
kongen priste den kæmpe stærk
med krumstav og høje hue.

Danmarks kirke var nær sit fald,
det brøsted hos lave og høje.
Axel ganger til klosterhal,
og prøver de klerker nøje.
Munken kryber af kippen ud,
abbeden er ikke hjemme;
strengt om regel og klosterbud
formaner dem bispens stemme:
"Munken ej skal i cellen bo
som røveren i sin kule;
bukkefødder og ravneklo
ej klerkekappen skal skjule."
Streng han revser forvorpne slægt;
men hånd han rækker den svage.
Tung er ordets som sværdets vægt
i genopvækkelsens dage.

Axel løfter, så from og stærk,
højaltret i klosterskygge;
Absalon nævner ham læg og klerk:
Guds kirke vil han opbygge.
Absalon værner kirke og folk,
og ej han farer med lempe:
Ordet havde ej bedre tolk,
og valen ej bedre kæmpe.

Og mester Lange sig svøber i skind,
så går han for roskildebispen ind;
tolv Esrums-brødre han fører.
I hvide kapper de klerker går;

helt vel de deres latin forstår,
det lærde biskop vel hører.
"Doctissime!" Note 84) – mæler den skriver fro –
"Episcope summe venerande! Note 85)
Skjalm Hvides værk Note 86) I fuldendte tro –
– *Qvod felix faustumqve* Note 87) – det stande!
I Sora hygged i trende år,
med aronsstaven i hænde,
høj klosterhallen ved søen står;
her til jer vingård er svende.
På skrift og bog de har god forstand;
Jeg for deres *vita* Note 88) svare kan –
Hic murus aheneus esto! Note 89)"

Axel på de klerker så;
højt sin røst han hæver:
"Fast hin kobbermur lad stå!
Tugt jeg fremmerst kræver.
Lad engang mit øje se
hvad min sjæl nu håber!
Ej forgæves hvidt som sne
skinner eders kåber!
Lyset vogt i dunkle tid!
Lad det ej udslukkes!
Danmark nævne eders id,
når mit øje lukkes!
En er hjælpen kun, vi ved
mod al nød på jorden:
Han, som for al verden led,
er vor hjælper vorden:

Folk og rige samled han,
ånden vil han vække,
når ej håbløs danske mand
hånd i skød vil lægge.
Kraftig må sig gnisten te,
skal den vorde lue;
hvad ej vore øjne se
bedre slægter skue!
Vi den vingård dyrke vil,
som kan sjæle nære,
skal århundreder end til,
før den frugt kan bære.
Drag til Soras bøgeø,
hvor rørdrummen bygger!
Våg og bed ved stille sø
i de tavse skygger!
Ærlig flid hos gudsfrygt bo
i den lune celle!
Mester Lange, der i ro
du vor id fortælle!
Eftermælet lad ej dø!
Tolk det aldrig fejle!
Danmark sig, som skov i sø,
i din krønik spejle!
Ej dets hæder, ej dets brøst
fjerne slægt du dølge!
Aldrig mangle ånden røst
ved din stille bølge!
Herren pris, som hjulpet har,

ham vi æren give!
Og hvad gamle Danmark var,
kan det atter blive."

Så taler Axel og glad bortgange
de bernhardsbrødre med mester Lange.
Til rolig celle stod klerkens hu;
de broder Saxo ham nævne nu.
I lærdom må de ham alle vige:
Ej Danmark havde den skrivers lige;
hvert oldtidsminde han kender vel,
og dansk så er han med liv og sjæl;
men hvad han taler og hvad han skriver,
på gamle vis til latin dog bliver.
Grammaticus nævner ham læg og lærd,
og vel så er han den ære værd:
Mens bisp og konning for landet sørger,
i ro han flittig hver dåd opspørger;
mens sværdet blinker på kyst og ø,
hans lampe skinner ved Sorø sø;
når landets kæmper i leding dvæle,
han sørger for deres eftermæle.

Stejleborg [Note 90)] på blodigt grus
vendisk viking skræmmer;
Absalon på Axelhus
søvn og hvile glemmer.
Røveren på vilde hav
må for bispen grue,
når han griber sværd for stav,

hjelm for høje hue.
Wetteman vel studse må,
når slig bisp han skuer:
Absalon ved højen rå
som en helgen truer.
Med de roskildbrødre tro
trodsed han hver fare;
dag og nat ham fulgte fro
raske Asbjørn Snare.

Dankongen rider til Axelhus;
der stander de kæmper bolde.
Ved fiskerlejet på Sundets grus
sig hæver de nye volde.
Svend Arnold sidder på gråstensmur
og ser på de stene tunge,
fra havnen klinger den hule lur,
og murerne hører ham sjunge:

"Af alle huse i Danmarks land
får intet så brede mure,
at Axels hus det ej rumme kan
som liden småfugl i bure."

På skibsbro i roskildbrødres lag
står Axel og Asbjørn Snare.
Wetteman hejsed sit våbenflag;
til dyst de fluks vil udfare.
Men messen hører de først ved strand
og hellig nadver modtage:
Til død sig vier hver orlogsmand,

ved ej hvo kommer tilbage.
Med tyve snekker er kampen svar
mod tusinde venderskuder.
Af hingsten stiger kong Valdemar;
hans blik dem hæder bebuder.

Glad kongen priste djærve id;
men Axel ordet fører:
"Drot, nu kommet er din tid,
nu du spiret fører.
Før på havet skoven gror,
er vor nød ej omme.
Konge, nu et gammelt ord
vel i hu du komme!
Når du dannerkonning var,
skulle Sjølunds skove
danse her med Valdemar
på den høje vove.
Venden svor du leding tit;
ej jeg tør det dølge:
Store ord kun båder lidt;
stordåd lad dem følge!"

Kongen hører djærve ord,
ærlig ven ej laster:
"Holde vil jeg hvad jeg svor;
men ej dansken haster.
Ene ej jeg venden slår
med de tomme hænder;
sent ved styreshavn det går;
trindt dog varden brænder.

Sprogø, Ravnsborg, Hammershus
røveren alt skræmmer;
leding svor jeg ej i rus,
toget ej jeg glemmer.
Men af helte har jeg få;
falder først de bedste,
hvor skal øde land bestå,
vil os venden gæste?"

"Venden da med feje slå!"
– skæmter Axel Hvide –
"dem der ligger magt ej på;
lad i græs dem bide!"

Ej Valdemar huer det hvasse ord;
men djærve venner han skatter:
I stakket vrede han fluks opfo'r;
men mandig sig helten fatter.
Selv Asbjørn dristig tog blad fra mund,
og frygted ej kongens vrede;
men drotten båded det mangen stund,
at viis mand turde ham lede.

Kongen red fra Axelhus;
venneord han sanded;
drotten var i sindet krus;
fast hans ord dog standed.
Mægtigt bud så vide fo'r:
Ege sank i skove;
masteskoven, høj og stor,
dansed stolt på vove.

Og fra alle styreshavne
snekker ud i havet gled;
mandelig på høje stavne
Danmarks bedste kæmper stred.
Axel glad sin konge skuer
på langdromen, høj og stor;
dragen på dens forstavn luer,
fremmerst kongeskibet fo'r.
Stolt de gyldne knapper prange
på den kongelige stavn;
venden skuer mægtig slange,
nævner den med frygtet navn:
"Zirnitra, den trolddomsgramme,"
– råber de, og flyr med gru –
"Zirnitra med gift og flamme
dannerkongen tjener nu."
Venden fra de danske strande
flygter ræd til egen kyst;
der de danske kæmper lande,
tvinger dem i svare dyst.

Mangen vår og mangen sommer
troløs hedning freden brød;
Valdemar med Axel kommer,
bringer atter skræk og død.
Sværdet blinker, luren gjalder,
hedningtempler styrter brat;

alt det stærke Rostok falder,
dansken sejrer dag og nat.
Højt, når dannerkongen vredes,
flammer troløs hednings hus;
blodig afguds aske spredes
mellem sunkne altres grus.

For Wolgast holder på hvide hest
dankongen blandt røde emmer;
højt asken hvirvler i nattens blæst,
og flammen gangeren skræmmer.
Røghyllet himmel er luerød,
forfærdelig sejrherren skinner;
Menedersk fjende han loved død,
kun spares skal børn og kvinder.

Ved hav i natten bisp Axel står,
i flammen hans glavind blinker:
"På jord nu en mægtig stad forgår,
hvis kongen ej nådig vinker."
I Axels øje en tåre steg;
for staden han ej tør bede:
Forrædersk hedning hvert forbund sveg;
højt luer nu kongens vrede.

Men i lange hvide klæder
og med fredens slangestav,
vendisk præst for Axel træder,
hvor han står ved mørke hav.
Miken studset skæg bevæger;

emmen brændte nøgne fod:
Han på hav og himmel peger;
tolken ved hans side stod.
Bleg, med tegn sin sorg han maler,
løfter tunge sten fra jord,
dybt han bøjer sig og taler,
Axel røres ved de ord:
"Bed din herre fred os give!
Svantevit sit folk forlod;
vrede gud er end i live:
Pya drikker nu vort blod.
Skån! og se, jeg er forbandet,
volder mer vi dansken mén,
Zernebog da sluge landet,
som nu havet sluger sten!"

Så sværger [Note 91)] han og kaster
stenen til havsens bund;
Og til kong Valdemar haster
bisp Axel i samme stund:
"Forbarm dig konge!" – han råber –
"stands lad sværd og ild!
Så sandt som nåde du håber,
vær nådig, herre, og mild!"

Og kongen hører den stemme:
"Nu taler min gode ånd –
til Herren vi hævnen gemme!"
Han vinker med høje hånd.
Bort sprænger hr. Axel Hvide –

og Wolgast stander endnu;
ind sejrherrerne skride,
til fred står hærenes hu.

Kong Valdemar sejled fra Venderland
med sejr og gidsler så sage.
Når viking stævned fra vendisk strand,
han svor at komme tilbage.
I Roskild bringes ham glædesbud:
En søn dankongen er båren.
På arm han løfter sin liden Knud,
i øjet glinser ham tåren.
På kind han kysser den liden dreng:
"Min faders navn du skal bære;
for Danmarks dejligste vang og eng
som han velsignet du være!
Engang du høster, hvor jeg nu sår!
Min faders værk du fuldende!
Når hertug Knud af sin grav opstår,
skal danske danske vel kende."

Dankongen går til sin dronning ind
og favner den unge moder.
"Min drot" – hun hvisker med blege kind –
"tilgiv du nu from min broder!
Hr. Buris nævner jeg broder min,
har end vi fader ej sammen;
i tugt han bejled til liden Kirstin,

du vendte til sorg hans gammen.
Og har han voldet dig kvide stor,
han længe nok for det bøded" –
Bleg Valdemar fra sin dronning fo'r
"Min hjertensglæde du øded.
Nævn aldrig mer mig hr. Buris navn!
Ret aldrig se ham mit øje!
For drengens skyld, du mig gav i favn,
jeg giver ham borge høje.
Jeg len ham fæster i Pommerland;
mit brev derpå du ham sende!
Men sætter han fod på danske strand,
ret aldrig skal han hjemvende."

Formørket er kongens glæde;
i lønkammer går han ind;
der lader han brev udstede,
med hånd under hvide kind.
Sophia det lensbrev sender
til Buris i Norrigs land.
Sin høje husbond han kender:
Han naget ej glemme kan.

Men Valdemar triner af lønkammer ud,
og kysser i vuggen sin liden Knud:
"Med skel" – han sukker – "en kalk, så sød,
foruden malurt mig ej skal rækkes:
Den gamle orm ved hver lyst skal vækkes
og minde mig om liden Kirstins død."
Helt tavs går kongen fra barnets vugge;

kun ammen hørte i løn ham sukke.
Så tænker han atter på vigtig dåd,
i højsal går han til mændenes råd.

Og Absalon frem for sin konge står:
"Forgæves du Venderland hærger;
til mørke Svantevits magt forgår,
kun mened venden dig sværger.
Men vil du frelse vildfarne folk,
så led dem på bedre veje!
Send frelsens ord dem og livets tolk!
For korset lad dem sig neje!"

"Vel" – kongen svarer – "det ord var sandt
du præstehæren udkåre!
For døve sjæl er dog ordet tant,
og farlig er blinde dåre.
En mand jeg søger, som værne kan
det kors, jeg planter i sandet. –
Kald hid" – han byder – "stolt Wetteman!
Han før mig lodsed til landet."

Og Wetteman træder i højsal ind.
Gudsfred sin konning han byder;
med lodne brog, i sit gamle skind,
fra panden han hjelmen skyder.
Dankongen rækker ham sværd og skjold,
dertil det gyldene bæger:
"Du kæmpet har som min ridder bold.
Min hirdmand i dag jeg kvæger;

men i morgen sejl du hejse!
Følge må dig hvo der vil;
mænd du kåre til den rejse!
pebling duer ej dertil.
Vej du baned mig på vandet,
venden blegner for dit navn;
tro du værned fædrelandet,
fri er bælt og sund og havn.
Borg og fæste har du vundet:
Mægtig hersk i Wolgast nu!
Vel jeg har den høvding fundet,
som er vendens pest og gru.
Kvinde vil ej did dig følge,
derfor vel du trøstes kan;
tæmmet har du vilde bølge,
tæm nu vilde hedningland!"

Søhanen glad sig bøjer og kysser kongens hånd;
helt statelig han pranger med gyldne akselbånd.
På silkeskærfet knæler guldvirket elefant;
"hr. konning" – kæmpen melder – "tre ord du talte sandt:
Vel har jeg venden avet, er land og konge tro,
og vel hos vilde hedning jeg bygge tør og bo;
men at slet ingen kvinde mig følge tør den vej,
det, med forgunst, hr. konning, jeg tror så lige ej:
En kvinde vel jeg kender, som bedre venden tvang,
end du og jeg til hobe, når bedst vi spæret svang;
og er hun end til sinde, som der vi såes sidst,
det gælder, herre konning, hun følger mig for vist.
Men dertil må du lægge et ord nu for mig ind

hos bispen ved din side, foruden skæg på kind;
til skæggets vidne trænger hans mod og manddom ej,
langt mer til forbøn trænger jeg nu på dristig vej.
Hr. Axel og hr. Asbjørn vel bedre måg var værd;
dog stoltest mø i Danmark har ærlig sømand kær."

Og Axel Hvide rejser sig;
sin hånd han kæmpen rækker:
"Jeg min kær søster lover dig,
hvis du ej møen skrækker;
tør hun dig favne uden gru
for skægget og for skrammen,
i dag dit bryllup fejrer du,
hver dannemand til gammen!
Til Fjenisløf os følg, min drot!"
– til kongen han sig vender –
"Det gilde vorde kort og godt!
Min moder vel jeg kender:
Skal først der brases rigtigt op,
alt som for skik hun bruger,
hun smykker ikke brudens top
i ni samfulde uger."
Dankongen nikker ad sin ven;
op springer Asbjørn Snare:
"Når I til bryllup vil igen,
til mit så skal I fare."
Stolt Wetteman han favner glad,
og lader heste sadle.
De bryllupsmænd i lystig rad
ej bratte rejse dadle.

Helt statelig af kongens gård
de strunke herrer ride.
Kong Valdemar med hånd opslår
ved djærve brudgoms side:
"Bedst rider du dog plankehest
i vilde storm på vandet;
søhanen nu, som han kan bedst.
sig krydser frem på landet."
Så skæmter fro kong Valdemar,
mens djærve brudgom gynger:
Fast aldrig før ham ganger bar,
nu stærkest hingst han tynger.
Men springe må den over bro;
han som et føl den kasted.
Hver ridder med den brudgom lo;
mod Fjenisløf han hasted.

Note 84: **Doctissime!**

Lærdeste!

Note 85: **Episcope summe venerande!**

Højærværdige fader!

Note 86: **Skjalm Hvides værk:**

Absalons farfader Skjalm Hvide havde allerede gjort en begyndelse til klosterstiftelsen i Sorø, som dog først fuldendtes af Absalon i året 1161. – Se Pontoppidans *Annaler* første del P. 392.

Note 87: **Qvod felix faustumqve:**
Held og lykke dermed!

Note 88: **Vita:**
Levned.

Note 89: **Hic murus aheneus esto!**
Her være en mur af kobber!

Note 90: **Stejleborg på blodigt grus:**
Således kaldtes fiskerlejet, hvor Absalon byggede Axelhus og lagde grunden til det nuværende København; der var nemlig et rettersted for sørøvere.

Note 91: **Så sværger han …:**

I almindelighed var ed ikke tilladt blandt venderne; *nam jurare* – skriver Helmoldus – *apud S1avos qvasi perjurare est ob vindicem Deorum iram*; dog forekommer hos Saxo den nævnte måde at sværge på, som en skik blandt de hedenske vender.

Tiende sang

Skøn Huldfrid stander ved borgeled;
fjernt ser hun den ridderskare:
fremmerst for alle de herrer red
med Radulph hr. Asbjørn Snare.
Sin kistekjortel har Asbjørn på
til højtid og bryllupsgammen:
Der danse femten jomfruer små,
der guldfisk leger i dammen.
Den kjortel sømmed liden Kirstin,
det kan den ridder ej glemme:
"Gudsfred, skøn Huldfrid, du jomfru fin:
sig, er du alene hjemme?"
Hr. Asbjørn ned af sin ganger sprang,
han kunne ej længer tie:
"Vist en heks ved min vugge sang,
jeg skulle på tid ej bie.
Brudgom bringer vi fluks i gård,
og bryllup så skal her være –
Ak, var hun brud, som ved ledet står!
Var jeg hendes hjertenskære!"

Skøn Huldfrid vorder til halsen rød:
"Hr. ridder, min kind I spare!
Min ædle frøken er tavs og død –
hun kunne vel for mig svare.
Hun sømmed med sine fingre små

den kjortel, I helst vil bære;
den brud, jeg syede i løn derpå
vil ikke den anden være."
Hr. Asbjørn ser på sin kjortel ned:
"Nu skal den i grav mig følge –
for barnedronningen vær ej vred!
Ej længer dit sind du dølge!
Og syede du mig den jomfru skøn,
som kærligt ridderen møder,
så har du mig givet din tro i løn,
og nu du mig ej forstøder."
Skøn Huldfrid længer ej tvivle kan:
Hun er hans eneste kære;
så højt hun elsked den riddersmand,
i hus han må hende bære.
Der op hun slår sine øjne blå,
de klare tårer udstrømme:
Fra første gang hun hr. Asbjørn så,
om ham kun måtte hun drømme.
Glad Asbjørn favner sin stille mø;
Han favner moder og søster:
"På Kallundborg ved den salte sø
jeg vogter nu Danmarks kyster;
Der vil vi bygge i fred og bo
på borgen med røde fløje;
snart hjem jeg fører min brud så fro –
alt knejser de tårne høje."

Fru Inge ud af glaret så:
"Hvad monne vi vel for fremmede få?"

Hingstene vrinsked og sporerne klang,
af sadlen alle de riddere sprang.
Den frue blev både glad og bange:
"Hvor får vi mjød og vin til så mange?"
Stolt Ingefrid ganger til ruden hen:
"Dankongen er der og alle hans mænd;
og drømmer jeg ikke med åbne øje,
stolt Wetteman går blandt de kæmper høje."

Fru Inge oplader dørene brat;
til rette fik hun sin hårtop sat.
Helt statelig nejer den ædle frue;
kongen indtriner i bonet stue.
Den time kommer han vel i hu,
da sidst han stod der med sorg og gru.
"I dag, fru Inge" – den herre melder –
"om balsam ikke for mig det gælder;
men med jeg bringer en søndret ven;
ham må i skaffe mig hel igen.
Dog dennegang må jer datter råde;
hun kan ham hele på bedste måde."
Og frem han drager stolt Wetteman:
"Nu selv han resten jer sige kan;
ét ord endnu jeg kun melde vil:
Et bryllup er jeg udreden til;
forgæves rejse kun lidt mig huer,
fast tvungne brudefærd mindre duer;
men bliver her ingen bryllupsfest,
jeg fluks mig svinger igen på hest."

Fru Inge ved hverken ud eller ind;
stolt Ingefrid tier med røde kind.
På trofast brudgom med gunst hun hører,
forgæves ikke han ordet fører.
Dog før til svar hun sig føje kan,
fremspringer Asbjørn, den snelle mand:
"Hr. konning" – melder han – "med forgunst!
I dag I prise skal Asbjørns kunst:
Mens I til uvisse bryllup drog,
ej ilde tiden i agt jeg tog;
hvis straks til kirken I fare vil,
jeg lægger brudgom og brud nu til."
Frem Huldfrid fører han i sin arm;
sin kind hun skjuler ved heltens barm.
Glad kongen studser: "Det kan jeg lide."
Helt kærligt favner dem Axel Hvide.
I stegerset løber fru Inge ud:
"Til bryllup vil her ej mangle brud;
ej skorte må det ved gildet heller."
Og glad hun sysler i skab og kælder.

End står stolt Ingefrid, rolig stor,
og glædes tavs ved sin brudgoms ord.
Da trænger frem sig for kongens øje
en dygtig svend blandt de kæmper høje:
"Til ridder I ville engang mig slå,"
– den rytter melder og ler i skægget –
"vil nu I lade mit bryllup stå,
så har jeg huset til bruden tækket.
Mit liv er kongens i fred og krig;

i freden give I orlov mig!
Men skralder luren, jeg plovskæret slipper,
og ej for bruden mit spær jer glipper."

"Vel, kække Radulph! hvor er din brud?
Jeg styrer hende med ære ud."
Så kongen svarer; ud Radulph springer,
og liden Guidda med magt fremtvinger.
Balstyrisk atter sig bruden tér,
vildt slår hun om sig, men skjult hun ler
Fast Radulph holder ubændig mø:
"Tro ej, hr. konning, vi slås og rives!
Når vi er ene, vi aldrig kives;
men liden Guidda af blu vil dø,
hvis ej som brud hun med magt hjemføres.
Forresten er hun ej hedensk mer:
Af bisp hun kan, om I vil, forhøres,
og døbt hun er nu, som hver mand ser."
Så taler Radulph og peger glad
på brudens åsyn og fromme øje,
på bønnens hellige perlerad,
og Guidda falder ham mild til føje.
Til Asbjørn har sig dankongen vendt,
og Radulphs brud er ham vel bekendt.
"Se!" – skæmter kongen med Axel Hvide –
"den rytter hedning omvende kan;
nu råd vi ved til stolt Wetteman,
vil strenge jomfru med brudgom stride."

Men Wetteman fremtræder,

han svarer for sin brud.
Til bryllup hun sig klæder;
nys gik af sal hun ud.
i brudens mørkblå øje
alvorlig glæde står;
hun over guldspændt trøje
mårbræmmet kåbe slår.
Det brune hår var flettet
i sølvets rene glans;
fru Inge ej forgætted
sin datters brudekrans,
fra fadebur og kælder
hun løb til gyldne skrin;
hun glemte ikke heller
den sønnebrud, så fin.
I sal fru Inge træder,
ved hver en hånd en brud;
dankongen går med hæder
i brudgomsklyngen ud.
Søhanens brudgomssmykke
er dyre akselbånd;
det pant på sejr og lykke
ham virked skønnest hånd.
Frem springer Asbjørn Snare
i sindalskjortel fro;
i stolte brudgomsskare
går Radulph, kæk og tro.
Med krumstav Axel Hvide
dem fører højtidsfuld.

I kirken ind de skride;
trindt blinker sølv og guld.
Med ærbar gang fru Inge,
alt efter gammel sæd,
må brud til kirke bringe;
småpiger følger med.
Med ærmer, hybenrøde,
guldhårlok stukket skønt,
på vej de buksbom strøede
og friske vintergrønt.

Ej toget er til ende,
på vej det standser tit,
ser på de tårne tvende
med piller af granit.
Fra tårnene det kimer,
forinden toner sang;
foruden folket stimer,
dem kirken var for trang.
Men Axels stemme trænger
til kirkegården ud;
ej folket støjer længer,
det beder fromt til Gud.
Og glad hver bonde skuer
det tog tilbagegå:
I luften hvirvled huer,
der Valdemar de så.
På kongens kæmpeskare
de skued med stor lyst,
og hilste Asbjørn Snare

med høje glædesrøst.
På gyldne brudetoppe
små bønderpiger så;
på høje sten de hoppe,
trindt klapper hænder små.

Ved bryllupsbord dankongen sad.
fru Inge ved hans side;
hver brud var mild, hver brudgom glad,
alvorlig Axel Hvide:
Han tænkte på sin høje brud
med spir og gyldenkrone,
på kerten, som ej slukkes ud
ved gravens klokketone.
Helt mangengang i lystigst lag
den herre blev til mode,
som kommet var den sidste dag
for onde og for gode.
Ret underlig da verdslig sang
og spøg ham klang i øre,
som kunne han basunens klang
i verdenslysten høre.

Nu lysteligt ved glade fest
de brudeskåler klinge;
for mjød og vin til muntre gæst
vel sørget har fru Inge.
Dankongen griber store krus:
"Skjalm Hvides slægt til ære
hver mand sig drikke fuldgod rus!
Den synd vil kongen bære."

Op rejser sig hver hirdmand kæk,
vil fulde bæger tømme;
men til de ædle kvinders skræk
på disk de skåler strømme –

Kampluren gjalder fra tårnets tind;
i hallen triner svend Arnold ind:
"Dankonning!" – melder den kæmpe brav –
"højt varden blusser på høj ved hav:
Fra Ryland hundrede snekker fo'r,
fordømte hedning dig mened svor;
du kan ej tømme i fred dit krus,
før Svantevit styrter knust i grus."

Forbavset kongen af glar udser;
i brudesal det ej larmer mer.
"Vel" – råber Valdemar – "kruset stande!
Hver gammensdråbe jeg vil forbande,
som kvæger Valdemar og hans mænd,
før Danmark ser os med sejr igen.
Min dronning tager jeg ej i favn,
min liden Knud skal ej fader skue,
før Svantevit i Arkonas lue
forgår – i Frelserens store navn.
Nu op, hver mand, som har kongen kær!
For kruset griber det blanke sværd!
Ej brud I tage i kæmpefavn,
før sejr er vunden i Herrens navn.
Ej ven i trykke til trofast hjerte,
før endt er Dannemarks nød og smerte!

Så taler kongen. Hver mand opspringer
og blanke glavind i hånden svinger.
Stolt Wetteman ser på sin høje brud:
Hun rolig hørte det strenge bud;
sin brudgom rækker hun sværdet hen,
i pansret spænder hun stærke ven.

Skøn Huldfrid gruer for kampens fare;
men skjuler tåren for Asbjørn Snare.
Han løs sig river, som han kan bedst.
og først han sidder på vælig hest.
Ej Radulph længe sin Guidda trøster,
på heltemodet det ej ham brøster;
men vild han bander den hedninghund,
som bort ham jager i gladest stund.

I larmen glemmer sig ej fru Inge:
Hun statelig nejer for høje drot;
mens sværde rasle og sporer klinge,
for husets ære hun sørger godt;
hver gæst hun beder til takke tage
og snart at komme med sejr tilbage.

Dankongen priser den dannekvinde:
"Farvel" – han siger – "for dennesinde!
I dag, fru Inge, var tiden knap;
vil Gud, så skal vi vel sejr vinde,
og glæden gribe, hvor nu den slap."

Og fra Fjenisløf hint lille

rider kongen og hans mænd.
På fru Inges gård blev stille,
bort fo'r ridder, bort fo'r svend.
Ene gik de trende brude,
lagde brudestadsen ned;
liden Guidda, mut og vred,
hørte stedse luren tude.

Højt det larmer fjern og nær,
hingste vrinsker, lanser klinge:
Kongen samler mægtig hær
under brede orlogsvinge.
Snekker flyver ud fra havn,
kæmper står ved høje stavne;
fremmerst kongens dragestavn
skræmmer rædde vikingsravne.
Venden flyer mod egen kyst;
der er larm på sorte bølge:
Gennem nat til blodig dyst
ledingshære kongen følge.
Axel ved hans side står,
Wetteman i storm ham følger;
gamle Arnold sejr spår,
Asbjørn tvinger vrede bølger.

Arkona gælder det store tog:
til Ryland kæmperne fo'r;
dog mens dankongen til leding drog,
forrædere død ham svor.
Prins Buris går i jarl Erlings gård
så mørke er hans tanker:

Som fossen vild, og som klippen hård,
blandt Tronhjems fjelde han vanker.
Hver mand, som hader den danske drot,
han favner med vilde glæde.
Jarl Erling hued slig hævner godt;
han vakled på blodigt sæde.
Den krone, Erling ej vandt for blod,
vil folket Valdemar række;
fjelddrottens håb til hr. Buris stod,
han svor at hævne dem begge.
Jarl Erling følger sin gæst til hav,
der ligge tolv granesnekker;
hver bådsmand, jarlen hr. Buris gav,
med strenge trussel han skrækker:
"Den mand ej mer er i Norrig til,
som ved hvad krigstugt betyder;
til bøddeløksen jeg dømme vil
hvo blindt sin høvding ej lyder."

Hr. Buris stander ved klippehavn;
der når ham de sendebreve.
Men mørk han stiger på høje stavn
"Nu vel, jarl Erling, I leve!
I ser mig aldrig i verden mer,
hvis denne rejse mig glipper;
men før uhævnet I Buris ser,
omstyrte Nidaros klipper."

Af havnen styre de snekker ud;
med strenge høvding de følge.

Hans vink er mægtige kongebud;
mørk ser han på vilde bølge.
Sorgtæret hævner ved forstavn står;
i hånd han lensbrevet folder:
"Til Pommerland jeg ret aldrig går,
den madingskrog mig ej holder.
Min søsters husbond jeg aldrig bad
om nåde og lensmandsskjolde;
men død jeg svor ham og evigt had,
den ed jeg ham vel skal holde.
Til mørket før jeg min sjæl forskrev,
før mig slig gunst skulle binde."
I tusind stykker dankongens brev
omflyver for alle vinde.

Hr. Buris kalder hver bådsmand frem;
fast for hans åsyn de gruer,
langt heller drog de til Norrig hjem;
men Erlings bødler dem truer.
Og sværge må de med hånd og mund
forborgne dåd at udøve,
og blindt at lyde i vigtig stund,
skal de så myrde og røve.
Og ingen ved, hvad han sværger på,
ej heller hvorhen han farer;
edbundne, tavse de bådsmænd stå,
bort sejle de mørke skarer.

De sejle nat, og de sejle dag,
hr. Buris ved roret sidder;

hans kind er hulet af dybe nag,
ej mæler den mørke ridder.
I storm han hejser ej sejlet ned,
i havblik åren han bruger,
den høvding viger ej fra sit sted,
han sover ej dage og uger.
Når hule øjne han lukke vil,
til rorpind hånden han binder;
stavngemmer sætter han lid ej til,
fast søvnløst øje han blinder.
Bag næs han landed ved Rylands kyst,
i land han spejderen sendte.
Dankongen sejred i mangen dyst,
det højt ved Arkona brændte.

Rap norske bådsmand hesten tog,
som løb på vilde stier.
Til lejr og by han dristig jog,
og længe ej han bier.
Til strenge høvding melder han
med gammen hvad han skued:
"I lede afgudsstad er brand;
på muren tårnet lued.
Den store Valdemar jeg så,
det skal jeg aldrig glemme:
Sin høje teltstol sad han på;
jeg hørte kongens stemme.
Den store biskop stod ham næst;
i blusset lanser blinked:
Til hæren fløj på rappe hest

en høvding, når han vinked.
Fra svære blider gråsten fo'r,
stormtårne de fremrulled;
i lejr og by var larmen stor,
alt styrted skansemuldet.
Ud over porten pjalten hang
med garstigt dragebilled;
et hedningbrøl forinden klang,
der luen om den spilled.
Alt jyske gut på muren steg,
der vilde plag jeg vendte;
for danskedrotten venden veg –
jeg jydens banner kendte.
Det vajed stout på tårn og mur
højt fra Arkonas volde;
til sejrsråb klang danske lur
og brag af tusind skjolde."

"Vel" – svarer Buris – "en konning stor
er Valdemar alle dage;
men vid nu, karle! hans fald vi svor
han kommer ej frelst tilbage.
Hvad I har svoret, I holde må;
i jarlens navn jeg det byder:
Vi eller Valdemar skal forgå –
forbandet hvo blindt ej lyder!"

Forfærdet tier hver normand kvær;
svart tvungne ed de fortryde;
i hånden knuger de tunge spær;

men eden tør de ej bryde.
Hr. Buris giver dem strenge bud:
"Vor styrke næsset skal dække;
med venderdragen jeg lokker ud
af flåden den kongesnekke.
Kan kongens langskib mod tolv bestå,
så lad ham med sejr hjemvende!
Men vi eller Valdemar skal forgå,
den leg får ej bedre ende."
Så talte Buris med mørke sind;
edbundne normænd sig harmed.
Men Valdemar drog i Arkona ind,
og sejrsråb trindt ham larmed.

Ellevte sang

Kongen ved Arkonas havn
står i sejrsglansen;
Axel lover Herrens navn,
løfter højt monstransen.
Afgudstemplets forhæng brast
fra blodrøde buer;
Svantevit og Radegast
styrted knust i luer.
Kongen hørte Axels ord,
hævnens brand han slukked;
sejrkront, den herre stor
nådens port oplukked.
Folket svor ham troskab til,
pagten de beskreve:
Hedningen, som leve vil,
skal nu evig leve.
Vold og rov og argelist
skal for korset vige;
sejret har den rige Krist,
hans er vundne rige.
Frelst er hedensk folk og land,
vundne mange sjæle:
Korset står på Rylands strand,
hedninghære knæle.

Hjem Valdemar sejler med spil og klang;

højt Arnold sjunger hans sejrssang.
På gyldne langskib hos Axel Hvide
dankongen kalder sin ven til side:
"Se, hertug Henrik mig sendte brev,
fra Norrig ven mig det samme skrev,
og nys bisp Tocke mig tro det melder:
Om liv og krone på ny det gælder.
Og ser vi norske løve i dag,
hvad heller skuffer os dragens flag;
til slag beredte vi samlet sejle!
og vel forræderens list skal fejle."

Så taler kongen og frem han ser,
på røbet svig han ej tvivler mer:
Nær ser han dristige viking fare,
og frem alt springer hr. Asbjørn Snare:
"Endnu ej knægtet er vendens mod;
betale lad ham det med sit blod!
Bag næs jeg vil med min dromer gange,
og dristig rovfugl jeg fluks skal fange."
"Vel" – kongen svarer – "vi følges ad:
Den rovfugl selv jeg vel stække gad."

Bag næs de styre med store flåde,
hr. Asbjørn tyktes den fart en gåde;
snart studser han ved uventet syn:
Tolv snekker flygter fra næs som lyn.
"Uddrog med dragen for lumsk at røve
med hellebard nu den ædle løve?
Hvad heller veg han for ledingsfærd?"

Så undres Asbjørn og tier kvær.
Men kongen nikker til Axel Hvide:
"Jeg skelner fjende fra dåret ven;
ej brave normand med mig vil stride,
før rakte han mig guldkronen hen."
Fluks kongen byder stavngemmer vende,
forfølge vil han ej hævnsyg frænde;
men dyrt han sværger med løftet hånd:
"Til farligt vanvid har Danmark bånd."

Og lystelig frem mod Sjølunds kyst
for flyvende sejl de fare;
højt gjalder svend Arnolds kæmperøst
blandt hurrende bådsmandsskare:

"For dannerkongen og hans mænd
er mørkets herre bange:
Fra Svantevits den knuste lænd
bortflygted gamle slange:

Ej venderdragen flyver mer
til rov om danske kyster:
På gyldenstavn jeg fangen ser,
han knuste vinger ryster.

Han krybe skal til verdens fald
for dannerkongens trone;
til dommedag han knuges skal
af gyldne skjoldungkrone."

Så sjunger gamle Arnold glad,
og kongens banner svinger;

højt bruser bølgen under kvad
til slag af orlogsvinger.

I Roskild by er glæden stor:
Ved havn står Danmarks dronning;
med sejrssangen gennem fjord
fremglider store konning.
Højt klinger fryderåb ved bro;
fra gyldne stavn han stiger;
mod skønne dronning går han fro,
ærbødigt folket viger.
Dog pludselig han stille står;
en sky hans pande dækker:
Til hjertet Buris' svig ham går,
hans søster hånd han rækker.
Men hoppende fra fruerbarm
den liden Knud ham glæder;
han spræller på sin faders arm
i kongelige klæder.
Til gyldenkarm Sophia går,
på skød hun prinsen gynger.
Ved siden kongens vrinsker står
blandt glade folkeklynger,
kong Valdemar fra høje hest
til dannerfolket taler;
og mer end stolte sejrsfest
dem kongens ord husvaler.

I kongelige sejrstog
sig folkestrømmen bølger.
Til Haraldsborg dankongen drog;

næst Absalon ham følger.
Fluks Wetteman om orlov bad
med raske Asbjørn Snare.
Dankongen svarer sjæleglad:
"Til Fjenisløf i fare!
Hver brudgom føre hjem sin brud!
Hver dannemand sig glæde!
Stolt Wetteman, drag du med Gud
til Wolgasts herresæde!
På Kallundborg ved salten sø
engang jeg Asbjørn gæster;
til Radulph og hans vilde mø
min bedste gård jeg fæster."
Og Wetteman på stærke hest
i store sadel gynger;
i lodne skind, som han kan bedst,
han farer frem og synger.
Af røde port han sprænger ud
bag lette Asbjørn Snare;
til favnetag af kærlig brud
omkap de herrer fare.
Glad, stærke Radulph med dem red
til nye bryllupsgilde.
På borg, i by, ved fjordens bred
det klang og lysned silde.

Men i sejrsfestens glæde
Axel for sin konge tren:
"Herre, flyt dit konningsæde
fast til kirkens hjørnesten!

Et *Te Deum* Note 92) vil jeg sjunge
gladelig i højen kor;
slet kun sjunget har min tunge
før forbandelsen bortfor.
Hvor din faders blod er rundet,
klæbed synd ved folk og land;
sejr har dit glavind vundet,
synd det ej udslette kan.
Men hos kristenhedens fader
er din fromme bøn opfyldt:
Herren folkets synd forlader;
Hvad det led, har det forskyldt.
Fromme martyr for os beder –
så din fader nævnes skal:
Blandt de saliggjortes tal,
jordisk brøst hans ånd helbreder.
Før hans ben du hvile gav,
ej din trone du bestige!
Knæle lad dit hele rige
ved den saliggjortes grav!"

Og Absalon henrækker
sin konning pavens brev,
og rørte drot udlægger
hvad kirkens fader skrev.

– "Vel, til St. Bent Note 93) vi føre
min fromme faders ben;
han der min bøn skal høre
ved høje altersten.
Et tegn er alt mig givet:

Hans ånd fornam min bøn,
og, atter vakt til livet,
han lever i min søn.
Mens gravens fest beredes,
til tinge vil jeg gå:
Skal Danmarks trone fredes,
Min Knud den arve må.
Og vil ham folket hylde,
på Danmarks fred jeg tror:
Vore håb vil Gud opfylde,
når liden Knud er stor."

Så taled kongen tankefuld
med Absalon i løn.
Den ven var tro, som prøvet guld,
mod fader og mod søn.

Ved gamle Lejre på Hyldehøj
der var stor stimlen og folkestøj.
I purpurkåben med sværd ved lænd
på høj stod Valdemar blandt sine mænd.
Hver trofast hirdmand for kongen tren,
og svor ved hellige hyldingssten;
hver dannemand svor ved den rige Krist
"Dig Knud skal følge på tronen vist."

Men blandt de bønder og svende stod
så mørk en herre ved højens fod;

ham ingen kendte på hule kind,
på magre arm under sorte skind;
ej mand fra kvinde han skelner nøje:
Af sorg fast blindet er søvnløst øje.
Han frem sig trænger til højens top,
og stirrer vildt på Valdemar op.
Forbavset kongen prins Buris kender;
til mørke harm sig hans glæde vender.
"Hvad vil du? frænde!" – han spørger bleg –
"med livet driver du farlig leg."

Foruden våben på fredlyst ting
hr. Buris ser sig helt djærv omkring
"Jeg nys har hørt, at din liden søn
skal lege med Danmarks krone;
til børneleg er den dog for skøn,
til skammel for høj din trone.
Din lensmand selv du mig kåred til,
jeg her har et ord at sige:
En dreng ret aldrig jeg hylde vil;
ej Danmark er arverige."

"Forræder!" – svarer Valdemar vred –
"ej flere konger du hylder."
Han Buris rækker bisp Tockes brev:
"Døm selv hvad kongen dig skylder!
Og har du svoret din konges død,
det ej var din største brøde:
En abild havde jeg, hvid og rød,
den haver du lagt mig øde.

Du Danmarks trone skal lade stå –
endnu ej Valdemar sover;
din livstid skal du i lænke gå,
det for al verden jeg lover."

Bleg, Buris stirrer på sorte blad.
"Bring lænker!" dankongen byder.
Forbavset stander den hirdmandsrad;
forfærdet høvding adlyder.
Frem Buris vakler: "Vil ej mit blod –
vil ej mit hoved du tage,
og har du dømt mig til lange bod,
– til Vestervig lad mig drage!
I cellen der mig et fængsel und!
– Om frihed betler ej slaven –
lænk der mig fast til min sidste stund!
Lad lænken række til graven!
Ej længer vil jeg i verden gå –
den lænke aldrig jeg sprænger –"

"Vel" – kongen svarer – "det ord skal stå –
bort! – lad mig ej se ham længer!"

"En bøn kun, konning! når jeg er død,
hos liden Kirstin jeg hvile!"

"Bort!" – kongen råber; helt strengt han bød.
Med fangen hans mænd bortile.

Kongen på sin hingst sig svang,
mørk han red fra tinge;

hyldingsråb og frydeklang
glæded ham kun ringe.
Hvor hans fromme faders blod
flød for morderhånden,
did den herres hu nu stod;
mod han var i ånden.

"Søn må hævne faders død,
skal det vel ham gange;
fædres gamle lov jeg brød –
hævnerne var mange."
Kongen så med dunkle ord
ned i mørke skove.
Frem mod Haraldsted han fo'r;
nær var kildens vove.

Axel ved hans side red:
"Herre, glem nu sorgen!
Sjølunds skytsånd for din fred
bede vil i morgen.
Vel beredt er store fest
til din faders ære:
Til hans alter bisp og præst
helligt støv skal bære.
Landets trængsel er forbi,
og dets synd udslettet;
Helligaften har nu vi,
har du det forgættet?"

Kongen svarer ej sin ven,
sporer vilde ganger.

Trolig følger dem igen
gamle Arnold Sanger.

Og der de standsed, hvor kilden sprang,
trindt aftenklokkerne ringed.
Svend Arnold stille sit *Ave* Note 94) sang;
fra kilden det fromt genklinged.
Og se, værkbrudne fra vældet steg,
og karske krykkerne kasted.
Al kongens sorrig og harm bortveg,
til hellig kilde han hasted.
Og dybt han øste og glad han drak:
"Nu lysner det for mit øje;
min faders ånd være lov og tak!
Nu skinner mig skov og høje;
nu ser jeg Dannemarks eng og vang
igen i helligdagsklæder."
Med lyst sig kongen på hingsten svang,
sol skinned i fjerne stæder.

I aftenglansen lød klokkeklang;
frem red de, glade og stille.
Hr. Axel vender sin vrinskers gang;
den vil til Fjenisløflille.
"Der vil vi sove i nat, min drot!
Min moder alt dugen breder.
På længer valfart skal hviles godt;
i dag dankongen jeg leder."
"Du tro ham leded så mangen gang;
det skal han dig aldrig glemme."

Så taled de herrer, mens Arnold sang
på vejen med lystig stemme:

"Hvad Axel bygger skal ej forgå,
om også i grus det falder:
fugl Phønix karsk kan af ild opstå;
ret aldrig dør hun af alder."

Så den gamles stemme klang
nær ved Sorø under lide.
Kongen hørte ej den sang;
vel den mærked Axel Hvide.
"Hist hr. Thorstensøn jo bor?"
Valdemar sig til ham vender;
Petersborgen, høj og stor,
han ved blanke søer kender.

Og i Sorøs bøgekrans
kongen nye kloster skuer;
gennem busk i aftenglans
kobbertaget herligt luer:

"Her er fredeligt og skønt,
godt for lærd og skjald at bygge:
Søens brusen, skovens grønt
passer vel til klosterskygge.
Axel, du har bygget godt:
Her kan flid og lærdom fredes;
men hvad skal vel klerk med slot?
Fødes skal han, men ej fedes."

"Herre" – svarer Axel gæv –

"lave dør lad trælle bøje!
Hule grævling har og ræv,
fugl vil bygge i det høje.
Kroppe ej jeg fede vil;
men med sjæle ej jeg tinger:
Lampen skal der olie til;
møllehesten højt ej springer."

"Vel, min Axel, lærd som læg
vokse skal i Danmarks rige:
Byg kun højt din klostervæg!
Fisk lad svømme, fugl lad stige!"

Så veksled kongen med Axel ord.
Ad hvælvet klosterport ind de fo'r,
og op de steg i de dunkle gange.
Ved bog i cellen sad mester Lange,
mens travl abbeden i klokken drog,
og alle de brødre fra tavlbord jog.
"Nu, hvad bestiller I?" – kongen spørger.
For klostrets ære abbeden sørger,
og ej der fattes den herre svar:
"I dag tolv messer vi sjunget har."

"Men" – spørger Axel – "er nys her røvet?
Én bog kun ser jeg, og den er støvet –
og hoveddugen Note 95) i krogen hist
den glemte her eders søster vist."
De klerkers øjenlåg sky nedfulde;
frem Axel tager en pavebulle Note 96)
og streng han læser med mægtig røst:

"Ve den, som soner ej lønligst brøst."

Fra strenge mønstring de herrer gå
i cellen til mester Lange.
Der flittig skriver dankongen så,
han bukked sig mange gange.
I åbne krønik Valdemar ser;
sit navn den herre vel kender.
Bisp Axel læser – i løn han ler,
og hastigt han bladet vender.
"Hvad står der?" – spørger dankongen brat –
og Axel ordet ej dølger:
"Hvad Valdemar har sig i hovedet sat
stivsindet den herre følger.
Dog stundom hører han venneråd,
ej store drot det beskæmmer;
men hastig er han til vredesdåd,
sent gammelt nag han forglemmer."

Dankongen vorder om kinden rød:
"Helt strengt din skriver mig dømmer;
dog sandt var ordet: når jeg er død,
ej hver min dåd mig berømmer."
Til mester Lange han vender sig:
"Kun ringe vrede nu båded mig –
desværre du har ej løjet.
Derfor jeg er dig ej mindre huld:
For sandhed giver jeg røden guld,
ej blænde skal det dig øjet."

Af halsen kongen guldkæden tog;
til jord hr. Lange sit øje slog,
der på hans kappe den blinked.
For blu han har sit latin fast glemt,
i hånden har ham dankongen klemt;
men sig den skriver forsinked.
På sirlig tale han grunded end,
mens dannerkongen med høje ven
på rappe ganger sig kasted.
Abbeden bøjed sig dybt mod jord,
af klosterporten de hingste fo'r;
til Fjenisløf kongen hasted.

Fra fru Inges gæstfri tag
red de stille næste dag.
Til den store takkefest
drager drot og læg og præst;
endt er Danmarks nød og kummer.
St. Marias klostergård
åben for de gæster står;
Ringsted by ej toget rummer.

Og i lyse middagsglans
alle landets klokker ringe;
om den strålende monstrans
alle Danmarks bisper ginge.
I sin dunkle martyrgrav
hertug Knud i glans sig rørte:
Gyldne kiste de ham gav,
hvide silke ham iførte.

Og på hans forklaringsfest
første gang hans søn ham skued;
Valdemar gik kisten næst,
kronen om hans tinding lued.
Med sin liden Knud ved hånd,
følger han forklaret fader,
og det lysner for hans ånd,
som sig Himlens port oplader.
Høj og stille, tankefuld,
hører han *Te Deum* tone,
øjner over grav og muld
den forklartes martyrkrone.
Axel følger store ven
med ærværdig præsteskare.
Høj blandt dannerkongens mænd
glinser raske Asbjørn Snare.
Med de gildesbrødre tro
går i hættekapper lange
Ole Stam med Arnold fro,
sjunger højtidsfulde sange.

Dem følger folket i store rækker,
det folketog fra St. Bent sig strækker;
i store kirke på altersten
guldkisten står med den frommes ben.
Og folket knæler, mens klokker runge
og præster kirkeligt *Ora* [Note 97)] sjunge.
Der folket festlig kollekt har hørt,
der from legende hver sjæl har rørt.
da løfter kongen sin søn på arm;

guldlokket dreng som en engel smiler:
Ved store Valdemars kæmpebarm
i barnets hænder guldkronen hviler.
Højt bryder de tusind stemmer ud,
og folk og konge lovpriser Gud.
"Fast" – råber folket – "stå Danmarks trone!
Gudherren skjoldungens søn vil krone."
Og kongen knæler med sønnen ned:
Højt ærkebispen guldkronen hæver,
Han lyser over den evig fred;
på barnelokken dens guldrand svæver.
Så for al verden nu, som for Gud,
til drot indvies den liden Knud.
På kongens hoved med dobbelt glans
i sollys skjoldungekronen blinker.

– Men på Forløserens tornekrans
bisp Axel peger; med stav han vinker.
"Se kronen hist over alle kroner!"
– så mægtig Absalons stemme toner –
"for den vi knæle i støvet ned!
Tak, fredens herre! du gav os fred.
Velsign du konge og folk og rige!
I lys lad herlig din ånd nedstige!
Fra Danmark tage du ej din hånd,
mens høje skjoldunger spiret føre!
Når fromme hjerter forent sig røre,
du vække atter den danske ånd!"

Og folk og konge den bøn istemte.

Skjoldungen aldrig den dag forglemte.

– Men mange dage er siden rundne:
Fast syv århundreder er forsvundne.
De store ånder er farne hen,
i muld sank Valdemar og hans mænd.
De lys udsluktes fra hine dage;
dog end er herlige glimt tilbage:
End høje skjoldunger spiret føre,
end danske hjerter forent sig røre.
Hvad Danmark var, kan det atter blive:
Endnu er fædrenes ånd i live.
Men når den slumrer i kraftløs stund,
og glemmer livet i døsig blund;
da rejs dig atter fra altergraven,
du høje Axel med bispestaven!
Advar os for udslettelsens dom,
og vis os, hvorfra vor frelse kom!
Da stig af graven til kamp igen,
henfarne konge med dine mænd!
I eftermælets de lyse klæder
I stråle for os med oldtidshæder!
I ryste sjælen og vække ånden!
I styrke hjertet og ruste hånden
til dansk og stor og til herlig id,
til Danmarks frelse i nødens tid!

Note 92: **Te Deum:**
Lovsangen: O store Gud, vi love dig!

Note 93: **St. Bent:**
Benedictinernes kloster i Ringsted.

Note 94: **Ave:**

Lovsangen: Vær hilset, hellige jomfru.

Note 95: **Hoveddugen:**

En slags kostbart fruentimmerslør *(pepla de serico)*.

Note 96: **En pavebulle:**

Denne bulle henføres af Pontoppidan til året 1186. Den var udstedt af pave Gregor den 8.: *Inhibens fratribus Cisterciensis ordinis in Sora, ne extra septa monasterii vagando exeant: nec carnes comedant, nec mulieres ad domos suas ingredi permittant, contra ipsius ordinis primaria instituta, sub maledictionis æternæ comminatione*. Pontoppidans *Annales*, første del, P. 463. Her antages bullen at være udstedt år 1170.

Note 97: **Ora:**

Efter den romerske kirkes skik blev ved *beatificationer* først et *Te Deum* sunget og siden et *Ora pro nobis*, når den beatificeredes billede over hans alter afsløredes; af Knud Lavard har man næppe haft noget sådant billede, men har måttet højes med at opstille den forgyldte kiste på alteret; den kollekt og legende, som ved denne højtid blev sunget og læst findes i Pontoppidans Annaler første del p. 419. Denne store fest højtideligholdtes den 25. juni 1170; og denne nationalhelgens årlige fest var den 7. januar. (Det var nemlig den 7. januar 1131, han blev myrdet i Haraldsted skov).

Om "Valdemar den Store og hans mænd"

Forfatter: Bernhard Severin Ingemann (1789-1862).
Org.udgave: *Waldemar den Store og hans Mænd.* Et episk Digt af B. S. Ingemann. 2 Dele. Trykt og forlagt af Andreas Seidelin, Hof- og Universitets-Bogtrykker, København 1824.
Denne udgave efter: Førsteudgaven. Enkelte mindre forandringer ud over de rent redaktionelle, samt oversættelserne af de latinske tekster er hentet i en udgave fra Kunstforlaget Danmark, København 1913.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Karl Hansen Reistrup (1863-1929): "*Saa raabe højt til Skjoldegny / De tusind Hyldingstemmer*" fra udgaven Kunstforlaget Danmark, København 1913.

ISBN 978-87-7628-036-9

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-275-3 (Ølstykke 2013)

